

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET (AKSARAY ÖRNEĞİ)
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinem SONKAYA

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir ZORLU

EKİM, 2016

KIRIKKALE

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET (AKSARAY ÖRNEĞİ)
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinem SONKAYA

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir ZORLU

EKİM, 2016

KIRIKKALE

TEŞEKKÜR

Başta çalıŐmamda bana yardımcı olan, tecrübelerinden faydalandığım danıŐmanım Sayın Yrd. D. Dr. Abdülkadir ZORLU'YA teŐekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Hayatım boyunca varlıklarıyla bana güç veren, eğitimimde desteklerini esirgemeyen anneme ve babama; başarılarımla sevinen, üzüntülerimle üzülen, yüksek lisansım boyunca bana hep destek veren, anlayıŐ gösteren ve bana her zaman uygun çalışma ortamı hazırlayan sevgili eŐim Ömer SONKAYA'YA minnettirim.

Son olarak, yüksel lisans çalıŐmamda SPSS Programında benden bildiklerini esirgemeyen ve yardımcı olan BüŐra ÖZBAY'A Őükranlarımı sunarım.

ONAY

Sinem SONKAYA tarafından hazırlanan “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Aksaray Örneği)” başlıklı bu çalışma, [Savunma Sınavı Tarihi] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2016

Prof. Dr. Doğanay Şenol (Başkanı)

.....

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir ZORLU

.....
Tüm imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2016

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Aksaray Örneği)”adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

Tarih:

Adı Soyadı: Sinem SONKAYA

İmza:

ÖNSÖZ

Günümüzde şiddeti anlamak için kültürel izleri takip etmek çok önemlidir. Aile içi şiddetin nedenlerinin ve sonuçlarının ortaya konabilmesi için şiddetin faillerinin ve mağdurlarının sosyo-kültürel özelliklerinin iyi analiz edilmesi ile yapılabilir. Bu analizi yaparken toplumun kültürel değerlerine ulaşmadan net sonuçlar alınamaz. Kadına yönelik aile içi şiddetin bugünkü görünümü kültürümüzdeki yüzyıllık birikimin yansımasıdır. Kadının statüsünün güçlendirilmesinde kadına yönelik şiddetin önlenmesi önemlidir. Kadının maruz kaldığı şiddetin önlenmesi birçok ülkenin aile içi şiddeti çözmek için hedeflediği sosyal bir sorun olarak devam etmektedir.

ÖZET

Şiddet, bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan eylemdir. Toplum içerisinde herkese yöneltilmekte olan şiddet, aile içerisinde şüphesiz ki en çok kadınlara ve çocuklara zarar vermektedir. Kadına yönelik şiddet ilk çağlardan beri erkekle özdeşleştirilen ve oldukça eski bir geçmişi olan bir kavram olmakla birlikte yeni olan, çözümü konusunda erkekleri de eylem planının içine yer almalarının sağlanmasıdır. Son yıllarda bu iki cinsin bir araya gelip çözüm önerileri geliştirebilmesi şiddete önleyici yaklaşımda öncelikli çaba olarak görülmektedir.

Aile içi şiddet, hem kentsel hem de kırsal alanlarda birçok kadının hayatını etkileyen bir problemdir. Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede ve azaltmada erkeklerin fiili katkısı da yüksek öneme sahiptir. Bu nedenle erkeklerin şiddeti algılama ve şiddetin neden-sonuç ilişkisini tanımlama biçimi araştırılması gerekli alanların başında görülmektedir.

Bu tezde, erkeklerin kadına yönelik aile içi şiddeti tanımlama ve bu tip şiddete karşı bakış açılarının ne olduğu irdelenmeye çalışılmış ve Aksaray merkezinde eşleri tarafından şiddete uğrayan kadınların, aile içi şiddet kurbanları, aile içi şiddet döngüsü ve nedenleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, Aile İçi Şiddet, Şiddet Döngüsü

ABSTRACT

Violence is the act which causes an individual to be damaged in physical and phsycological ways. Violence, which is applied on everyone in society doubletless gives most harm to women and children in family. It has been consubstantiated with man since ancient times. Additionally, the new part of this problem is maintaining the contribution of men into the solution. Recently getting both genders together and asking solution ways from each of them has been seen as a prior attempt at the prevention of the violence

Domestic violence is a problem that affects the lives of many women both in urban and rural areas. The actional contribution of men is also very crucial in preventing and reducing the domestic violence. Therefore the perception of violence of men and defining the relation between reasons and results of it has been seen as the primary research area.

This thesis, the way of men's understanding and defining the violence against women in family has been researched and focuses on domestic violence victims, women victimized by their spouses, along with the causes and cycle of domestic violence in Aksaray city center.

Keywords: Violence, Domestic Violence, Cycle Of Violence

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
TÜRKÇE ÖZET SAYFASI.....	V
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT) SAYFASI.....	VI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
TABLOLAR LİSTESİ.....	XII
İÇİNDEKİLER.....	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETE YÖNELİK KURAMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR

1.1. Şiddetin Tanımı Psikolojik Temeller.....	4
1.2.Şiddet Türleri.....	6
1.2.1. Fiziksel Şiddet.....	8
1.2.2.Duygusal ya da Sözel Şiddet.....	8
1.2.3.Ekonomik Şiddet.....	9
1.2.4.Cinsel Şiddet.....	11
1.3.Şiddeti Belirleyen Unsurlar ve Şiddetin Boyutları.....	11
1.3.1.Şiddeti Belirleyen Unsurlar.....	11
1.3.2. Şiddetin Boyutları.....	12
1.4.Aile İçi Şiddet.....	13
1.5.Kadına Yönelik Şiddet.....	15
1.5.1.Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi.....	15
1.6.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Sıklığı.....	20

1.6.1.Dünyada Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Çalışmaları.....	20
1.6.2.Türkiyedeki Durum.....	24
1.7.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları.....	26
1.7.1. Kadına Yönelik Aile İçi şiddetin Beden ve Ruh Sağlığına Etkileri.....	26
1.7.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Ailedeki Çocuklara Etkileri.....	28
1.7.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Psiko-Sosyal Etkileri.....	29
1.7.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Ekonomik Etkileri.....	29
1.7.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Toplumsal Etkileri.....	29
1.8. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele.....	30
1.8.1. Türkiyede Kadın Hareketlerinin Tarihsel Gelişimi.....	30
1.8.2. Kadına Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddetin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Yasal Düzenlemeler.....	31
1.8.3.Türkiye’de Kadına Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddetin Önlenmesine Yönelik Ulusal Yasal Düzenlemeler.....	33
1.8.4.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetten Korunma.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYOLOJİK AÇIDAN AİLE

2.1.Aile.....	40
2.2. Fonksiyonalist Yaklaşım Açısından Aile.....	42
2.1.1 Ailenin Türleri.....	44
2.1.1.1 Geniş Aile ve Fonksiyonları.....	46

2.1.1.2 Çekirdek Aile ve Fonksiyonları.....	47
2.3. Sembolik Etkileşim Açısından Aile.....	48
2.4. Sosyal Organizma Olarak Aile.....	49
2.4.1 Sosyal Organizma Açısında Ailenin Gelişim Evreleri.....	50
2.5. Ailenin Türleri ve İşlevleri.....	51
2.6. Ailenin Değişimi ve Aile İçi Roller.....	56
2.7. Türkiye’de Aile Türleri.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Konusu.....	69
3.2. Araştırmanın Amacı.....	69
3.3. Araştırmanın Önemi.....	70
3.4. Evren ve Örneklem.....	71
3.5. Örneklem Demografik Özellikleri.....	71
3.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	71
3.7. Veri Analizi.....	72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Araştırmanın Tanımı.....	73
4.1.1. Katılımcıların Yaş Grupları.....	73
4.1.2. Katılımcıların Eğitim Durumu.....	74
4.1.3. Katılımcıların Meslek Durumu.....	74
4.2. Araştırmanın Bulguları.....	75

4.2.1. Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler.....	75
4.2.2 Şiddete Maruz Kalan Kadın Ne Yapmalı.....	76
4.2.3. Şiddet Mağduru Kadının Şiddet Olgusunu Çevresinden Gizlemesi.....	76
4.2.4. Katılımcıların Medeni Durumu.....	77
4.2.5. Kadının Toplumdaki Değeri.....	78
4.2.6. Kadına Uygulanan Şiddete Bakış Açısı.....	78
4.2.7. Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumu.....	79
4.2.8. Eğitimin Aile İçindeki Şiddeti Azaltmasındaki Önemi.....	80
4.2.9. Alkol ya da Madde Kullanımın Şiddet Üzerindeki Etkisi.....	80
4.2.10. Şiddet Uygulayan Erkeğin Çocuklarıyla İletişimi.....	81
4.2.11. Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddete Etkisi.....	81
4.2.12. Şiddet Gören Kadının Beşeri İlişki Durumu.....	81
4.2.13. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Durumu.....	82
4.2.14. Şiddet Gören Bir Kadının Toplum İçindeki Durumu.....	82
4.2.15. Basın Yayının Sivil Toplum Örgütlerinin Şiddeti Azaltması Durumu...83	
4.2.16. Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç-Gereç ve Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddet İlişkisi.....	83
4.2.17. Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları.....	84
4.3. Eğitimle Şiddet İlişkisi.....	85
4.4. Kadına İlişkin Değerlendirmeler.....	89
4.5. Erkeğe İlişkin Değerlendirmeler.....	94
4.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Sosyal Çevrenin Değerlendirilmesi.....	103
4.7. Kitle İletişim Araçları.....	107

4.8. Alkol ya da Madde Bağımlılığı ve Şiddetle İlişkisi.....	108
4.9. Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler.....	110
4.10. Meslek ve Şiddet İlişkisi.....	112
SONUÇ.....	129
KAYNAKÇA.....	135
EKLER.....	141

KISALTMALAR LİSTESİ

KSGM: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

KYAIŞ: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

KAMER: Kadın Merkezi

SHÇEK: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu

CEDAW: Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme

BM: Birleşmiş Milletler

TCK: Türk Ceza Kanunu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

TKYAIŞA: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Şiddet Türleri.....	7
Tablo 2. Dünyadaki Bazı Ülkelerde Kadınlara ve Kız Çocuklarına Karşı Aile İçi Şiddet Oranları (Ellsberg ve Heise, 2005: 13).....	22
Tablo 3. WHO Tarafından 2005 Yılında On Ülkede Yapılan Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'nda Bölgelere ve Yerleşim Yerlerine Göre Fiziksel ve Cinsel Şiddet Sıklığı (WHO web sitesinden alınarak uyarlanmıştır)	23
Tablo 4. Türkiye'de Eşi veya Birlikte Olduğu Kişilerden Fiziksel Şiddet Gören Kadınların Bölge ve Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı.....	25
Tablo 5. Türkiye' de Hane Yapısı.....	45
Tablo 6. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	73
Tablo 7. Eğitim Durumu.....	74
Tablo 8. Meslek Grupları.....	74
Tablo 9. Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler.....	75
Tablo 10. Şiddette Maruz Kalan Kadın Ne Yapmalı.....	76
Tablo 11. Şiddet Mağduru Kadının Şiddet Olgusunu Çevresinden Gizlemesi.....	77
Tablo 12. Medeni Durumu.....	77
Tablo 13. Kadının Toplumdaki Değeri.....	78
Tablo 14. Kadına Uygulanan Şiddet.....	78
Tablo 15. Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumu.....	79
Tablo 16. Eğitimin Aile İçindeki Şiddeti Azaltmasındaki Önemi.....	80
Tablo 17. Alkol ya da Madde Kullanımının Şiddete Etkisi.....	80
Tablo 18. Şiddet Uygulayan Erkeğin Çocuklarıyla İletişimi.....	81
Tablo 19. Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddete Etkisi.....	81

Tablo 20. Şiddet Gören Kadının Beşeri İlişki Durumu.....	82
Tablo 21. Şiddete Maruz Kalan Kadının Durumu.....	82
Tablo 22. Şiddet Gören Bir Kadının Toplum İçindeki Durumu.....	83
Tablo 23. Basın Yayın Organlarının Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumda Şiddetin Azaltması Durumu.....	83
Tablo 24. Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç- Gereç Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddetin Derecesi.....	84
Tablo 25. Size Göre Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları.....	85
Tablo 26. Eğitim ile Şiddet Gören Kadın.....	85
Tablo 27. Eğitim ile Kadına Uygulanan Şiddet	86
Tablo 28. Eğitim ile Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Düşenebilme İlişkisi...87	
Tablo 29. Yaş ile Şiddet Gören Kadının Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....87	
Tablo 30. Yaş ile Eğitimin Aile İçi Şiddet Üzerindeki Etkisi.....	88
Tablo 31. Eğitim ile Toplumumuzda Kadının Değeri.....	89
Tablo 32. Şiddet Gören Kadın Ne Yapmalı.....	90
Tablo 33. Yaş ile Aile İçi Şiddete Bakış İlişkisi.....	91
Tablo 34. Yaş ile Kadının Toplumumuzdaki Değeri.....	92
Tablo 35. Şiddet ile Kadının Sağlıklı Karar Verme Durumu İlişkisi.....	93
Tablo 36. Meslek ile Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Çocuklarıyla İlişkisi.....	94
Tablo 37. Eğitim ile Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç-Gereç İlişkisi ...	95
Tablo 38. Eğitim ile Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddet Üzerindeki İlişkisi.....	95
Tablo 39. Eğitim ile Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Nedenlerin İlişkisi.....	96
Tablo 40. Eğitim ile Şiddet Uygulayan Erkeğin Psikolojik Durum İlişkisi.....	97
Tablo 41. Yaş ile Erkeğin Arkadaş Ortamının Şiddet Üzerindeki Etkisinin İlişkisi..	97

Tablo 42. Yaş ile Erkeğin Şiddet Uygularken Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddetin Kullandığı Araç- Gereç İlişkisi.....	98
Tablo 43. Erkeğin Şiddet Uygulamasının Nedenleri	100
Tablo 44. Yaş ile Şiddet Uygulayan Erkeğin Psikolojik Durumu Arasındaki İlişkisi.....	101
Tablo 45. Yaş ile Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Ailesiyle İletişim Kurması Arasındaki İlişki.....	102
Tablo 46. Eğitim ile Şiddet Gören Kadının Değerinin İlişkisi.....	103
Tablo 47. Eğitim ile Şiddet Gören Kadının Beşeri İlişkileri.....	104
Tablo 48. Yaş ile Kadının Şiddet Olgusunu Gizlemesinin Nedenlerinin İlişkisi...	105
Tablo 49. Yaş ile Kadının Toplum İçinde Kendini Değerli Hissetmesi İlişkisi...	106
Tablo 50. Yaş ile Şiddet Gören Bir Kadının Beşeri İlişki Durumu.....	107
Tablo 51. Yaş ile Basın Yayın ve Sivil Toplum Örgütlerinin Şiddet Üzerindeki Rolünün İlişkisi.....	107
Tablo 52. Eğitim ile Alkol veya Madde Kullanmanın Şiddetle İlişkisi	108
Tablo 53. Yaş ile Alkol ya da Madde Bağımlılığının Şiddet Üzerindeki Etkisi...	109
Tablo 54. Eğitim ile Evlilik İçi Cinsel Problemlerin Olmasının Şiddet Üzerindeki Etkisi.....	110
Tablo 55. Yaş ile Evlilikte Cinsel Yaşam İlişkisi.....	111
Tablo 56. Meslek ile Bir Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumunun İlişkisi.....	112
Tablo 57. Meslek ile Eğitimin Aile İçi Şiddet Üzerindeki Etkisi.....	113
Tablo 58. Meslek ile Kadının Değeri.....	114
Tablo 59. Meslek ile Şiddet Gören Bir Kadının Beşeri İlişki Durumu.....	115
Tablo 60. Meslek ile Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Düşünme İlişkisi.....	116

Tablo 61. Meslek ile Basın Yayının Sivil Toplum Kuruluşlarının Şiddet Üzerindeki Etkisi.....	117
Tablo 62. Meslek ile Şiddete Uğrayan Kadının Kendini Değerli Hissetmesi.....	118
Tablo 63. Meslek ve Kadına Uygulanan Şiddetin Hakedilmesi.....	119
Tablo 64. Meslek ve Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları İlişkisi..	120
Tablo 65. Meslek ile Erkeğin Şiddet Uygulamasındaki Psikolojik Sebepler İlişkisi	121
Tablo 66. Meslek ile Kadının Gördüğü Şiddeti Çevresinden Gizlemesi.....	123
Tablo 67. Meslek ile Alkol ya da Madde Kullanımının Şiddetle İlişkisi.....	125
Tablo 68. Meslek ile Evlilik İçi Cinsel Problemler İlişkisi.....	126
Tablo 69. Eğitim ile Erkeğin Arkadaş Çevresiyle İlişkisi.....	127
Tablo 70. Meslek ile Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç- Gereç İlişkisi.	128

GİRİŞ

Şiddet olgusu zamana, kültüre ve topluma göre değişkenlik gösteren bir olgudur. Aile içi şiddeti, bireysel sebepler, yanlış ilişkiler, şiddeti olağan sayma algısı, sosyal sebepler yanında göç, yoksulluk, doğal sebepler, medya, stres saldırganlık, aile içindeki huzursuzluk ve alkol de ortaya çıkarmaktadır. Bu alandaki uluslararası hukuki düzenlemeler, devletlerin iç hukuk düzeninde kadın haklarının korunması ve aile içi şiddetle mücadele bu konunun önemini ortaya koymaktadır; fakat hala sıkıntılar da mevcuttur.

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik aile içi şiddetin bir sorun olarak algılanması ve bu sorunu çözmek için çalışılması insan haklarının değer olarak tanınması ve geliştirilmesiyle mümkün olmuştur. Gerek kadına gerekse aile içindeki bireylere karşı yöneltilen şiddet nedeniyle kişinin fiziksel, ruhsal, sosyal, cinsel, ekonomik değerleri büyük zarara uğramaktadır. Özellikle kadınlara karşı yapılan şiddet, sadece bir kadın sorunu değildir, bütün toplumu ilgilendiren ciddi bir sorundur. Cinsiyete dayalı şiddet, kadının haklarını ve özgürlüğünü zedeleyen bir ayırım yaratmaktadır. Ailede ve toplumda kadına karşı ayrımcılığın kaldırılması, ancak kadın ve erkeğin eşitliği konusunda bütün toplumunda farkındalığın oluşmasıyla mümkündür. Ülkemizde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratmak; toplumu, hakları konusunda bilinçlendirmek ve şiddet mağdurlarına psikolojik destek vermek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini yerleştirmek amacıyla çeşitli projeler düzenlenmekte ve çeşitli etkinliklerle bu sorunun bir insan hakları sorunu olduğu vurgulanmaktadır.

Son dönemde hem yapılan çalışmalarla hem de medya aracılığıyla görünür hale gelen aile içi şiddetin ve bu bağlamda kadına yönelik şiddetin toplumun önemli bir sorunu olduğu günümüzde kabul gören bir gerçektir. Ailenin geleneksel yönü ve bu geleneksel yönünün mahremiyet duvarı şiddetin görünür olmasını engelleyen en önemli faktördür.

Eğitim; kişide kalıcı ve istendik davranışlar oluşturmak için çevre ve yaşantı yoluyla oluşan öğrenme sürecidir. Kişi bu süreç içerisinde ne kadar fazla bilgi edinirse şiddete meyli de o kadar azalacaktır. Birey şiddet içeren bir ortamda

büyüdüyse ve tanık olduysa şiddete olan eğilimi daha fazla olacaktır. Bununla beraber çocuk huzurlu bir aile ortamında büyürse şiddete olan eğilimi daha da azalacağı düşünülmektedir.

Tezin birinci bölümünde şiddetin tanımı ve tarihsel geçmişi ele alınmıştır. Şiddetin psikolojik temelleri hakkında bilgi verilmiştir. Şiddet türleri sınıflandırılmış ve açıklanmıştır. Şiddetle ilgili tabloya yer verilmiştir. Şiddeti belirleyen unsurlar sıralanmış, şiddetin boyutları anlatılmış ve şiddet sonucunda hayatını kaybeden kadınlara dair rakamsal değerler verilmiştir. Aile içi şiddetin geniş bir tanımı yapılmıştır. Aile içi şiddetin mağdur dışında tanık olan diğer bireylere de verdiği zarardan bahsedilmiştir. Kadına yönelik şiddetin tarihsel gelişimi anlatılmıştır. Dünyada kadına yönelik aile içi şiddet çalışmaları incelenmiştir. Daha sonra aile içi şiddete dair yapılan çalışmaların Türkiye'deki durumuna yer verilmiştir. Şiddetin sonuçları üzerinde durulmuş ve ruh sağlığına, evdeki çocuklara etkilerinden bahsedilmiştir. Şiddetin önlenmesine dair ulusal yasal düzenlemeler üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde aileyle ilgili kuramsal yaklaşımlar hakkında bilgi verilmiştir. Fonksiyonalist yaklaşım açısından aile konusuna değinilmiş, ailenin statü ve rollerden oluştuğu söylenmiştir. Aile türleri anlatılmıştır. Ailelerin üstlendiği işlevlere yer verilmiştir. Ailenin görevleri olduğu, Türk toplumda ailenin değişimi ve aile içi roller konusu özetlenmiştir. Aileyle ilgili en temel değişimler üretim-tüketim faaliyetlerinde kendini göstermektedir. Türk toplumunda gerçekleşen göç faaliyetlerinin de aile yapısını değiştirdiğinden bahsedilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde araştırmanın bulguları anlatılmıştır. Bilgiler analiz edilmiş ve bulgulardan elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu safhada yapılanlar verilerin değerlendirilmesi bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Tezin demografik özellikleri tablolar halinde verilmiştir. Bu tablolarda katılımcıların yaşı, medeni durumu verilmiştir. Anket uygulanan gruplara kadının toplumdaki değeri sorulmuş ve yüzdelik hesaplaması alınmıştır. Kadına uygulanan şiddetin yüzdelik ölçümü yapılmıştır. Katılımcıların kadının toplumdaki değerine bakış açısı anketlerle ele alınmıştır. Son dönemde hem yapılan çalışmalarla hem de medya aracılığıyla görünür hale gelen aileiçi şiddetin ve bu bağlamda kadına yönelik şiddetin toplumun önemli bir sorunu olduğu günümüzde kabul gören bir gerçektir.

Ailenin geleneksel yönü ve bu geleneksel yönünün mahremiyet duvarı şiddetin görünür olmasını engelleyen en önemli faktördür.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETE YÖNELİK KURAMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR

1.1. ŞİDDETİN TANIMI VE PSİKOLOJİK TEMELLER

Şiddet tüm zamanlarda insanlık için önemli bir toplumsal sorundur (Doğan,2007:579). Sözlük anlamına bakıldığında Türkçe’de şiddet: sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma, sertlik anlamına gelmekte ise de insanlığın varoluşundan bu yana uygulanmakta olan şiddetin çeşitli dallarda farklı tanımlamaları yapılmış, sebepleri araştırılmıştır. Yapılan şiddet tanımlarına bakacak olursak:

“Şiddet: yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişimde bozukluk veya mahrumiyete yol açan veya yol açma olasılığı yüksek olan kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba ya da bir topluma yönelik olarak fiziksel kuvvetin veya gücün kasıtlı kullanılması veya tehdit¹,

Başkasına zarar verme, sancı çektirmek amacıyla fiziki ve (ya) psikolojik olarak eziyet verme (Seyyar, 2007:978),

Fiziksel, sözel, duygusal davranışları kapsayıcı şekilde: bireylerin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenmesine ve duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekildeki hareket, davranış ve muamele (Nielsen, 1995:7),

Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, topu veya bireysel, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki-manevi) bütünlüğüne veya simgesel ve sembolik kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır (Michaud, 1991:712).”

Görüldüğü gibi, sınır çizgileri belirlenmiş, herkes tarafından kabul görmüş bir şiddet tanımı bulunmamakla beraber herkesin anlayışında bir şiddet olgusu vardır. İnsan doğasında bastırılmış bir davranış biçimi olarak varlığını sürdüren şiddet, anlayışı bakımından kişiden kişiye değiştiği gibi, bir toplumda şiddet olarak kabul gören bir davranış, farklı bir toplumda şiddet olarak kabul görmemektedir. Şiddet bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan harekettir. Toplum içerisinde herkese yöneltilmekte olan şiddet şüphesiz ki en çok zarara kadınlar ve

¹ WHO, *Violence Against Women Information Pack*, 2002, <http://www.who.int/violence-injury/prevention/vaw/infopack.html>.

çocuklar uğramaktadır. Şiddetin ahlaki boyutu yoktur. Şiddet sadece bir tekniktir. Ahlakın başladığı yerde şiddet geri çekilir veya yok olur. Psikologlar şiddete yol açan saldırganlığı insanın temel özellikleri arasında görmektedirler. Freud'a göre insanın iki temel içgüdüğü vardır: Biri cinsellik, diğeri saldırganlıktır. İnsan tabiatındaki bu temel içgüdülerin kullanılma biçim ve niteliği insanın gördüğü eğitime bağlı olarak değişir. Gerekli toplumsal terbiyeden payını alan insanların söz konusu yetilerin tasarrufunda daha kontrollü ve daha dikkatli oldukları muhakkaktır. Gelişmişlik düzeyi insandaki bu eğilimlerin asıl ve ne şekilde hayata geçirileceğini de belirtmektedir. Üstelik Freud'un doğuştan olduğunu öne sürdüğü saldırganlığın 1970' li yıllardan itibaren, modern bilimsel gelişmeler sonradan öğrenildiğini kabul etmektedir. Bu gelişme saldırganlık yeteneğinin törpülenmesinde, topluma ve insanlara zarar vermeyecek hale gelmesinde eğitimin rolünü önemli hale getirmektedir (Doğan, 2007:580).

Dünya çapında yapılmakta olan çalışma ve araştırmaların sonuçları, pek çok kadının sürekli olarak birlikte yaşadıkları erkekler veya kocaları tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını ve bu şiddetin sınıf, etnik köken veya sosyo- ekonomik düzey gözetmeksizin uygulandığını ortaya çıkarmaktadır (İlkkaracan vd. , 1996: 21)

DSÖ, eşlerin uyguladığı şiddeti, yakın bir ilişkide fiziksel, psikolojik ya da cinsel hasara yol açan her tür davranış olarak tanımlamıştır. En yaygın kabul gören tanım ise, Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesinde yer almaktadır. Bildirgenin önsözünde kadınlara yönelik şiddeti, “erkekler ve kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi” ve “erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biri” olarak tanımlamaktadır (Owen ve Owen, 2008: 12).

Son otuz yılda aile içi şiddet psikologlar, hukukçular, feministler tarafından ele alınan bir konu olmuştur. Eşe ve çocuğa karşı gerçekleştirilen şiddetin biçimi ve niteliği üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalara göre kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet aynı çerçevede ele alındığı zaman, bu iki konunun cinsl kimlik ve erkek otoritesinden kaynaklandığına ilişkin veriler ortaya konulmuştur (Kocacık, 2004: 10).

1.2. ŐİDDET TŪRLERİ

İnsanlık tarihiyle özdeş bir süreyi kapsayan Şiddet, kendisini sadece fiziksel değil birçok biçimlerde göstermektedir. Genel kabul görmüş dört çeşit Şiddet vardır. Şiddet türlerini tablo 1'deki gibi sıralayabiliriz.

Tablo 1: Şiddet Türleri(İlkcaracan ve Gülçür, 1996: 55)

1.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet aile içi şiddetin en sık görünür biçimidir. Fiziksel şiddet, daha çok bedene yöneliktir ve bedensel güce dayalıdır. Kontrol etmeyi, acı ve korku yaşatacak istekleri gerçekleştirmeyi hedefler. Fiziksel şiddete tehdit, aşağılama ve cinsel baskı gibi şiddet öğeleri de eşlik edebilir (Öztürk 2010: 55).

Tablo 1’de bahsettiğimiz gibi kadını tehdit etme; dayakla ya da ölümlerle tehdit etme, tekme tehdidi, intiharla tehdit, kadını yasadışı işlere zorlama vb. durumlar fiziksel şiddete örnektir.

Bilhassa hamilelik döneminde kadın daha çok güçsüz bir durumda olduğu için fiziksel şiddet artmaktadır. Bunun birçok nedeni var bunlardan biri, bu dönemde ev işlerinin zaman zaman aksaması, bir başka neden de, kadının erkeğin cinsel ihtiyaçlarına karşılık verememesi olarak karşımıza çıkıyor (Öztürk 2010: 55). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003’te gösterildiği üzere, kadınların, yemeği yakması, kocasına karşılık vermesi, lüzumsuz para harcaması, çocukların bakımını ihmal etmesi, cinsel ilişkiyi reddetmesi gibi durumlardan en az birinde kocası tarafından dövülmeyi onaylama sıklığı İstanbul bölgesinde %26. 8’ dir. Türkiye Aile Araştırma Kurumu’nun 1995 yılında yaptığı bir çalışmada, her üç erkekten birinin eşine fiziksel şiddet uyguladığını belirtmiştir.

Kadınlara karşı aile içi şiddet, toplumun erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Erkek egemen siyasal, toplumsal ve ekonomik yapılar, aile içi şiddeti beslemekte ve kadınlara şiddetten çıkış yollarını kapatmakta önemli rol oynar. Dolayısıyla, aile içi şiddeti üreten dinamikler, yalnızca aile içindeki dinamiklerden değil, toplumun toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içerisinde kadını ayrımcılığa uğratan ve onu erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan kaynaklanmaktadır.

1.2.2. Duygusal ya da Sözel Şiddet

Kişiyi bağırma, başkaları önünde onu küçük düşürme, gururunu incitme, kişiyi fiziksel şiddet uygulamakla tehdit etme, kişinin duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etme özgürlüğünü elinden alma, kişinin hareket özgürlüğünü kısıtlama, kendi aile bireyleriyle veya arkadaşlarıyla iletişimini yasaklama, kişiyi istediği gibi giyinme özgürlüğünü kısıtlama gibi fiziksel bir baskı olmaksızın uygulanan ve ruh

sağlığını bozucu eylemlerin tümüdür (Günay, 2004:94). Çocuğun kendisinden olmadığı ile suçlamak, hırsızlıkla suçlamak, kız çıkmadı diye suçlamak, kötü yolda olmakla suçlamak, sadakatsizlikle suçlamak, eşini sevmediğini söylemek, zorla evlendirildiğini söylemek, başkası ile evleneceğini söylemek, eşinden sıkıldığını söylemek, aşırı kıskançlık göstermek, başkalarıyla görüştürmemek eşini başkasının yanına bırakmak, eve almamak, kilit değiştirmek, eşini veya ailesini evden kovmak, aileyle ilgilenmemek, eş veya çocuğun hastalığıyla ilgilenmemek gibi davranışlar da duygusal ya da sözel davranışlar kapsamına girmektedir. Şiddet terimi kullanıldığında insanların göz önüne gelen ilk tablo, eyleme maruz kalan kişinin vücudundaki morluklar, kırıklar ve yara izleri, darp belirtileridir. Oysa duygusal şiddet de fiziksel şiddet kadar yıkıcı etkilere sahiptir. Duygusal şiddet, bir kadının kendisine olan saygısını yavaş yavaş yok eder, ta ki eskiden yaşam dolu olan o bireyden geriye çok az canlılık kalana dek. Yıllarca maruz kaldığı devamlı eleştiriler sonrasında kadın, kendi başının çaresine bakamayacağını düşünerek ayrılmaktan veya boşanmaktan korkar hale gelebilir.

Duygusal şiddet, kişinin ruhunda çok derin yaralar açar. Kişi şiddet ortamından ayrıldıktan sonra bile duygusal şiddetin etkisinden kurtulamaz. Fiziksel şiddetten daha acı, ciddidir ve etkisi her geçen gün daha da ağırlaşır. Şiddet denildiği zaman akla ilk gelen fiziksel ve cinsel şiddet olduğu için, duygusal şiddete maruz kalanlar aslında gerçekte başına geleni tam tanımlayamadığı için ne yapılabileceğini de değerlendirememektedir. Bu konuda sosyal hizmetler uzmanı veya en yakın sağlık kuruluşundaki uzman, doktor, ebe ve hemşirelerle irtibata geçmek ve gerekirse psikolojik veya psikiyatrik destek almak yerinde olabilir.

1.2.3. Ekonomik Şiddet

Şiddet görenin iş bulmasını, işinde yükselmesini engellemeye çalışmak, şiddet gösterenden para istemeye zorlamak ya da şiddet görenin kazanımlarını elinden almak, kişinin ihtiyaçlarını karşılaması için para vermemek, kişinin parasını yönetmek vb. davranışlardır. Şiddet uygulayıcının ekonomik düzeyi yerinde olsa bile, kişiyi maddi imkânlarından yoksun bırakır, çok az bir para ile geçimini sağlamasını ve ihtiyaçlarını gidermesini isteyerek kendisine bağımlı hale getirmeye çalışır. Ekonomik şiddetin sonucunda kadınlar şiddetli fakirliğe düşmekte, fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmakta, ruh sağlıkları bozulmakta ve bu durum

çocuklarına da yansımaktadır. Ekonomik faktörün şiddet üzerindeki etkisi iki yönlü olabilir. Kadın ya ekonomik açında erkeğe bağımlıdır ya da mesleki statü açısından erkekten üstündür. Bu ikinci durum, kadını erkek için tehdit unsuru haline getirmektedir. Kadının yoksullaşmasına ve insanca yaşamasına engel olur. Kadın ve çocuğun eğitim, beslenme, sağlık ve yaşam hakkını engeller. Kadının sosyalleşmesine ve şiddetten kurtulmasına engel olur (KSGM *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, 2009:117). Türkiye’de kadınlar çok iyi bir eğitime sahip olsalar da kazançları özel sektörde ancak erkeklerin % 68’i, kamu sektöründe % 76’sı oranında olmasının yanında elde ettiği kazancın harcanmasına ilişkin kadınların %38’i kendisi, %50’si kocası veya diğer kişilerle beraber karar verirken, %10’unun kararda yeri olmadığı belirlenmiştir. Kazancın kullanımına karar verme, yaşı daha ileri kadınlarda yüksek iken, 15–19 yaş grubu arasındaki kadınların %26’sının kendi kazançlarının kullanımında söz hakkının olmadığı belirlenmiştir (Can Gürkan ve Coşar, 2009:126).

Kadınların yaşadığı ekonomik şiddet/ istismar esas olarak evin geçimi için gereken paranın eşleri tarafından sağlanmaması, kadının kendisinin de çalışmadığı/ çalışmadığı koşullarda evin temel ihtiyaçlarının sağlanamamasının yarattığı baskı ve kendisi çalışmak istediğinde eşinin izin vermemesi gibi sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bazı durumlarda ise erkeklerin eşlerini çocuklarla bırakıp, evin geçimini tümüyle onlara terk ettikleri ve olanca paralarını bir başka kadınla birlikte olup harcadıkları, yıllar sonra da tekrar hiçbir şey olmamış gibi evlerine döndükleri, çalışmaya başlamış olan eşlerinin işe gitmesine izin vermedikleri ya da onun kazancını tüketmeye başladıkları anlatılmıştır. Gerek kadınların, gerekse erkeklerin bu konudaki ifadeleri şiddetin nedenleri arasında da ekonomik sorunları ön planda gördüklerinin bir yansımasıdır (KSGM *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, 2009: 117).

1.2.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit ve sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Cinsel şiddet cinselliğin bir biçimi değil, cinselleştirilmiş, şiddettir. Özellikle cinsellik erkeğin iktidar alanıdır. Cinsel şiddet de bu iktidar duygusuna bağlı olarak, bir güç gösterisi, erkek kimliğinin olumlanması, isteklerini gerçekleştirmesinin yanında kadını denetim altında tutması demektir. Bu şiddet türüne genellikle fiziksel ve psikolojik şiddet de eşlik eder(Öztürk, 2010: 62). Cinsel şiddetin varlığına işaret eden bazı davranışlar: kadına cinsel bir nesneymiş gibi davranmak, aşırı kıskançlık ve şüphencilik göstermek, cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak ve tecavüz etmek şeklinde ortaya çıkmaktadır (Çetiner, 2006: 10). Cinsel şiddet genel olarak dünya da savunmasız kadınlara uygulanmaktadır(Karabağ, 2005: 37).

Kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı, her cinsiyetten, her meslekten ve her sınıftan insanın cinsel istismara uğrayabileceği gibi, cinsel istismar sözle, dokunmayla, davranışlarla da olabilir. Cinsel şiddetin en hafif şekli sözle ya da mimik ve beden dili ile olanı, en ağır şekli ise tecavüzdür. Fiziksel cinsel saldırı her yerde her konumda ve herkesin başına gelebilir. Fiziksel şiddete uğrayan kadınların birçoğu aynı zamanda cinsel şiddete de maruz kalmaktadırlar. Cinsel şiddet içeren bir saldırı sonrası yasal bir işlem yapılmasına karar veriliyorsa ilk olarak karakola veya acile başvurulması gerekmektedir.

1.3. ŞİDDETİ BELİRLEYEN UNSURLAR VE ŞİDDETİN BOYUTLARI

1.3.1. Şiddeti Belirleyen Unsurlar

Şiddet farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkabilir. Yine de şiddet uygulayanların geneline bakıldığında göze çarpan bazı özellikler vardır. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

*“Uyuşturucu madde ve/veya alkol kullanımı,
Daha öncesinde ailesinden şiddet görme ya da şiddete tanık olma,
Şiddetin toplumda ve özellikle aile içinde benimseniyor olması,
Maddi imkânların yetersizliği,*

*Kişilik problemleri (psikolojik sorunlar) vb. gibi faktörlerin şiddet üzerinde arttırıcı etkisi,
Geniş ailenin aile içi yaşantıya çok fazla müdahil olması,
Eşlerden birinin diğerini aldatması ya da kıskançlık,
Barınma imkânlarının elverişsiz olması,
Eğitim aracı olarak şiddetin benimsenmesi,
Güç ve erkeklik göstergesi olarak kullanımı,
Boşanma süresince ortaya çıkan gerginlikler vb. (Memiş, 2010: 10)”*

Yukarıda sıralanan faktörlerden bir veya birkaç tanesinin şiddet uygulayanlarda görüldüğü saptanmakta birlikte, bu faktörleri şiddetin nedeni olarak göstermek aslında şiddet davranışı ile ilgili sorumluluk almayı reddetmek demektir. Tüm bu faktörlere rağmen şiddet bazen kendisini o kadar gizler ki, dışardan problemli görünmeyen, hatta kendisi için “melek gibi” tabiri kullanılan kişilerin bile zaman zaman şiddete başvurduğu gözlemlenebilmektedir.

1.3.2. Şiddetin Boyutları

Şiddet her zaman gizli ve karanlık bir doğaya sahip olmuştur. O, doğrudan kendini teşhir ettiği yerlerde bile acımasız derinliğini saklamıştır. Öyle ki yaşanan şiddetin tamamı bilinmemektedir ve bu gerilimli gücün sınırlarını ölçme imkânı yoktur (Takış, 2007:7). Şiddetin boyutlarına ilişkin bilgilerin sınırlı ve güvenilir olmamasıyla birlikte şiddetin boyutu da tam olarak anlaşılammamaktadır. Acil yardım hattını arayan kadınların %57 si fiziksel, %46,9 u cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmektedir. Fakat bu rakamlar sadece acil yardım hattını arayanlardan oluştuğu için, şiddetin esas boyutu tam olarak ölçülememektedir. Kişiler, şiddet içeren olayları değişik boyut ve yoğunlukta yaşamlarında sürekli hissetmektedirler. Kötü ve yetersiz yaşam koşulları, tüketimin aşırı dozda kamçılanması ve bu isteğin kontrol edilmesindeki zorluk, bastırılmış cinsellik, fiziksel ve sözel taciz, uyuşturucu alışkanlığı gibi birçok toplumsal öge ile hep yüz yüzeyiz (İldeş, 2002:6). Erkek şiddetine karşı kadın dayanışması isimli “Mor çatı” vakfının çıkarmış olduğu kitapta aktarıldığı üzere:

“Her üç kadından biri evde fiziksel şiddete maruz kalıyor. Türkiye’de ve dünya da yapılan birçok araştırma erkeklerin evde uyguladıkları şiddetin ne denli yaygın olduğunu ortaya koymakta. ... Türkiye’de sadece 2006 yılında 72 bin 643 kadının şiddete uğradığı biliniyor. Bu kadınlardan 842si uğradıkları saldırılar sonucu öldürüldü, yaralanan kadın sayısı

912bin 318 oldu. Rakamların büyük çoğunluğu kayıt altına alınabilen öldürme, yaralama gibi suçları kapsıyor, oysa ev içinde kadına yönelik olarak işlenen ama kayıt altına alınamayan şiddet suçları bundan çok daha yaygın².”

1.4. Aile İçi Şiddet

Aynı evde yaşayan bireylerden birinin, evde yaşayan bir başka kişiye yönelttiği şiddettir. Genelde evde yaşayan ev kadınlarına yönelik kötü ve kaba muameledir. Kadına yönelik şiddet aşağılama, ekonomik baskı, fiziki saldırı şeklinde olmaktadır. Kadınlara yönelik ev içi şiddet ise, daha çok eşleri, erkek arkadaşları, baba, kardeş ya da hane halkındaki diğer erkekler tarafından uygulanan değişik türdeki şiddeti kapsamaktadır. Ev içi şiddet terimi 1970’lerde feministler tarafından yaygınlaştırılmıştır. Dayak yiyen kadınlar için sığınma evleri kuran feministler, ev içi şiddetin, toplumsal cinsiyete bağlı iktidar eşitsizliklerinin ve kadınların ezilmesinin bir yansıması olduğu görüşündedirler. Bu doğrultuda ev içi şiddetin yol açtığı sonuçları şu şekilde sıralamak çok da yanlış sayılmaz:

“Fiziksel yaralanmalar ve/veya sakatlıklar
Uyku problemleri
İçe kapanma, aile bireyleriyle, arkadaşlarıyla görüşmekten kaçınma
Depresyon, özgüven eksikliği gibi psikolojik sorunlar
Ölüm vb. (Morçatı, 2008: 9)”

Evsiz kadınlarla ilgili araştırmalar, sokakta yaşamının en önemli nedenlerinden birinin ev içi şiddet olduğunu ortaya koyuyor (Morçatı, 2008:9). Avrupa’da rapor edilen bütün saldırıların dörtte biri ev içinde erkeğin kadına uyguladığı şiddetten kaynaklanıyor (Livaneli, 2004: 25). Hemen hemen dünyanın bütün ülkelerinde ev içindeki şiddet kadınların canını alıyor. 15-44 yaş grubundaki kadınları evdeki şiddet, sıtma, kanser ve kazadan daha çok fazla tehdit ediyor (Özbudun, 2007:152). İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılandığı, beden ve akıl sağlığını koruyan ve geliştiren birim olan aile, bazen şiddetin beslediği ve uygulandığı bir alan olmaktadır. Aile içi şiddet, aile üyelerinden biri tarafından aynı çatı altındaki bir başka bireye yöneltilen, kişinin istemediği fiziksel, duygusal veya sözel hareket ve davranışlardan oluşur. Aile içi şiddet aile içindeki güçsüz tüm bireylere, özellikle de kadın ve çocuklara yönlendirilmektedir. Aile içinde yaşanan

---

² Mor Çatı, **Soru Ve Yanıtlarla Erkek Şiddetine Karşı Kadın Dayanışması**, Mor Çatı Yayınları, İstanbul, 2008.

şiddet bireylerin yaralanmasına, öfkelenmesine, kişinin baskı altına alınıp karar verme mekanizmasının elinden alınmasına yol açan fiziksel veya herhangi bir şekilde yapılan davranışlardır. Birleşmiş milletler, sosyal ve ekonomik konseyin, aile içi şiddet raporunda, “özel alanda gerçekleşen ve aralarında kan bağı ya da hukuksal bağlılık bulunan taraflarca uygulanan şiddet aile içi şiddettir (Kaplan, 1998:20) şeklinde tanımlamaktadır. Ailenin topluma yön verme açısından öneminin büyük olması, aile içinde yaşanan şiddetin de toplumsallaşmasına neden olmaktadır. Çünkü şiddet sadece o aile içinde kalmamakta, aileler arası etkileşimle ve öğrenme yolu ile yeni kurulacak ailelerin içine de kendisini belli etmeden girebilmekte böylelikle de topluma yayılmaktadır.

Browne aile içi şiddeti yetişkin ve çocuk kaynaklı olmasına göre ikiye ayırmaktadır. Buna göre şiddet önce yetişkinden çocuğa sonra da yetişkinden yetişkine olmak üzere temelde ikiye ayırmaktadır (Öztürk 2010:7).

Aile içi şiddet tahmin edilenden daha sık ve yaygın yaşanmaktadır: Çünkü şiddeti uygulayanın kendini rahat hissettiği, hakimiyetini kurduğu, toplumsal baskının olmadığı yer şüphesiz kendi evidir (Günay, 2004:87). Kadına ya da çocuğa, zarar verdiği taraf kim olursa olsun aile içi şiddet her zaman istenmeyen bir olgudur. Şiddetin aile üzerinden kalkması şu an için mümkün olmasa bile en aza indirilmesi yönünde özellikle de topluma iş düşmektedir. Aile dışında gerçekleşen şiddet için toplum sorumlu tutulurken, aile içi şiddet çoğunlukla gizli kalmakta, üstü kapatılmakta ve sineye çekilmektedir. Aile içi şiddete tanık olan kişilerin aile sorunu şeklinde değerlendirmesi ve tepkide bulunmaması çoğu zaman şiddetin boyutunu arttırmaktadır. Şiddetin sadece ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde ve maddi sıkıntı nedeniyle meydana geldiğini söylemek çok da doğru olmaz. Geliri yüksek ve eğitilmiş insanlar da şiddete başvurmakta veya şiddete maruz kalmaktadırlar. Hatta bu ailelerde şiddetin varlığını ve sonuçlarını saklama eğilimine daha çok rastlanmaktadır. Bu da gösteriyor ki şiddet sadece ailelerin bir kısmının sorunu değil, tüm aileler için risk faktörüdür.

1.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.5.1 Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi

Her kültür, evin önemi, huzur vermesi, güvenli bir yer olması üzerine değişler, şarkılar üretse de ev, bazı kadınlar için güvenli ve huzurlu bir yer değil, acının ve aşağılanmanın olduğu bir yerdir(Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi:6). Dünya sağlık örgütünün (DSÖ) on ülkede yaptığı çalışmaların raporlarında da belirtildiği gibi, yakın zamana dek kadına yönelik aile içi şiddet gizlenen bir gerçektir³. Kadına yönelik aile içi şiddet, erkeğin kadın üzerinde hâkimiyet kurmasına yol açan cinsiyet politikaları ve erkeğin üstünlüğünü ileri süren cinsiyet ayrımcılığı ile yakından ilişkilidir. Ertürk (2007), kadına yönelik şiddeti, evrensel olarak ataerkil yapılanmanın olmasına bağlamaktadır. Kadınlara yönelik şiddet, kadınların ve kız çocuklarının, maddi ve manevi bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, ifade özgürlüğü ve evleneceği kişiyi seçme hakkı gibi en temel haklarından yararlanmasını engellediği için, kadının insan haklarının ihlali olarak kabul edilmektedir (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi:7). Dünyanın dört bir tarafında olduğu gibi Türkiye’de de kadınların insan hakları her an ihlal edilmektedir (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi:9). Hayatı boyunca eşinden en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı Türkiye genelinde %35, Doğu Anadolu Bölgesi örneğinde %40 olarak saptanmıştır (Altınay ve Arat, 2007: 9).

Aile içi şiddetin varlığına ait kanıtlar yazılı tarihin başlangıcına kadar uzanmaktadır. Bugün aile içi şiddet olarak düşünülen birçok davranış, dünya üzerinde değişik tarihsel dönemlerde ve farklı topluluklarda sosyal ve yasal olarak kabul edilebilir olmuştur. Bu bize kişiler arasındaki ilişkilerde kabul edilebilir davranışların standartlarının ne kadar evrimleştiğini de göstermektedir (Rubenser, 2007: 733-734). Tarih boyunca evin erkekler ve kadınların toplumsal rollerinin ayrılaştırıldığı özel ve mahremiyet yeri olduğu düşünülmüştür (Rubenser, 2007: 736). Erkeğin karısını kontrol edebilmesi için şiddet kullanmasına birçok kültürde izin verilmiş, hatta bazı toplumlarda bazı dönemlerde yasalarla da desteklenmiştir (İçli, 2007: 382). Cinsel suçlar ise eski çağlardan beri bu kapsam dışında en ağır

---

³ WHO, 2002 *World Report on violence and health*, <http://www.who.int/inf-new/aids2.htm> adresinden alınmıştır.

cezalandırılan suçlardan biri olmuştur. Örneğin, Hitit yasalarında ensest gibi cinsel suçlar “hurkil/hurkel” olarak adlandırılmakta bu tür suçları işleyenler kesinlikle ölüm cezasına çarptırılmakta ve bağışlanmak amacıyla krala başvurabilme olanağından yoksun bırakılmaktadırlar (Yirmibeşoğlu, 2007: 38-39).

Kadınlara ve çocuklara karşı şiddete izin veren meşru ve toplumsal geleneklerin eski medeniyetlerden itibaren başladığını görmekteyiz. Bilinen en eski yazılı kanun olan Hamurabi Yasalarında eş veya çocuğu disiplin altına almak için özel hükümler bulunmaktadır. Örneğin ailenin reisi olarak erkek eşini aldatırken yakaladığında idam etme veya nehirde boğma hakkına sahipti. Ayrıca erkek borçlarını ödemek için eşini ve çocuklarını üç yıllığına kölelik için satabiliyordu ve istediği zaman evliliği bitirebilme hakkına sahipti. Evlenmemiş bir kıza tecavüz olayı sonucunda kız tecavüzcüsüyle evlenmeye zorlanır ve tecavüzcünün cezası ise kız ile evlenmek ve maddi ceza ödemek olarak belirlenmişti. Aynı şekilde aile içindeki kısıtlamaları İbrani Yasalarında, Yunan Yasalarında da görülmektedir. Roma İmparatorluğu döneminde dövme, boşanma ve katletmenin aile reisi erkeğin özel hakları olsa da; üst sınıf kadınların kocalarının aşırı şiddetine maruz kalma durumunda boşanabilmesine izin verildiği, alt sınıftaki kadınlarda ise böyle bir hakkın olmadığı görülmektedir. Büyük Konstantin eşini gerçekten bir zina davranışı yaparken yakalamamış olmasına rağmen, zina şüphesi nedeniyle kaynar suya atarak idam ettirmiş olan ilk imparatordur (Rubenser, 2007: 734).

Ortaçağ'ın Avrupa topluluklarında da aile içi şiddetin sosyal ve yasal olarak kabullenildiği bir ortam oluşmuş, kadınların eğitimleri ve siyasi işlere katılımları engellenmiş, evlilikler çoğunlukla babalar ve müstakbel eşler arasında kız çocukların istekleri göz önüne alınmadan yapılmış ve öncelikli görevleri olarak evde hizmetçi ve yemek yapıcı olarak değerlendirilmişlerdir. Kocasını tehdit eden, zina işleyen, eşine ters cevap veren, dırıldır eden ve sebebi ne olursa olsun düşük yapan kadınlar diri diri gömülmüşlerdir. Din de bu bakış açısına yardım eden bir faktör olmuştur. 1400'lü yıllarda Friar Cherubino tarafından yazılan Rules of Marriage isimli kitapta kocaların eşlerine hangi durumlarda şiddet uygulayabileceği yazılmıştır. Buna göre ilk aşamada kadını azarlamak, zulmetmek ve korkutmak; bu başarısız olursa bir sopayla vurmak erkeğin intikamı olarak görüleceği yerde, çaresiz durumdaki kadının ruhunu şeytandan korumak olarak nitelendirilmiştir (Rubenser, 2007: 735).

1877’de İngiltere’de yasalar erkeğin karısını işaret parmağından daha ince bir sopa ile dövmesine izin veriyordu. 18’inci ve 19’uncu yüzyıllarda İngiltere’de erkek, ailesi üzerinde tüm haklara sahipti ve bu haklar yasa ile güvence altına alınmıştır (İçli, 2007: 382). Aile içi şiddet konusunda belki de en meşhur yasa olarak bilinen İşaret Parmağı Yasası 1800’lü yıllara gelindiğinde ABD’deki duruma bakıldığında mahkemelerin verdikleri kararlarda kocanın karısına karşı fiziksel şiddet kullanabileceğini onaylayan hükümler yer almıştır. Modern dönemde ise güçlü evlilik bağı, evlenmeden önce cinselliği yaşamamak, aile danışmanlığı ve diğer sosyal hizmetler ile medyada akşam yemeğine beraber oturan aile imajları aileyi bir arada tutmak için oluşturulan aile değerleri olmuştur (Rubenser, 2007: 736). Buna karşılık geleneksel İngiliz hukukunda kadınlar, babalarının ve kocalarının mülkü sayılıyorlardı. *Thomas Hardy’nin The Mayor of Casterbridge* (1886) adlı yapıtında da aktarıldığı gibi, gelenek uyarınca, karısından kurtulmak isteyen ve boşanma olanağı olmayan ya da bu yolu pahalı bulan koca, karısının üzerindeki “mülkiyet” hakkını belirginleştirmek için karısının boynuna bir kayış takarak müzayede sahasına götürür ve açık artırmayla satışa çıkardığı belirtilmiştir (Yirmibeşoğlu, 2007: 36).

Erkek ve kadın eşit değil, erkeğin üstün kabul edildiği dönemin bitmesi, kadınların kendilerini kontrol etmede ve ailenin medenileşmesinde daha üstün görülerek erkeklere eşit bir statü elde etmeleri 19’uncu yüzyılın sonlarında başlamıştır (Dallos ve McLaughin, 1993: 7-11’den aktaran İçli,2007: 382). 19’uncu yüzyıl ile birlikte, şiddetin sosyo-psikolojik boyutunda yapılan çalışmalar, toplumun yapılarının ve hareketliliğin, toplumsal değişimin yönü konularına odaklanmıştır. Hızlı toplumsal değişimin şiddete yol açan yeni engellemeleri doğurduğunu, toplumsal değişimin hızlı bir ekonomik gelişme ile birlikte olmasının şiddeti azalttığı, yapılan çalışmalarda izlenmiştir (Campbell ve Muncer, 1990’dan aktaran Balcıoğlu, 2001: 21). Toplumun değer yargılarının yeniden biçimlendirilmesinde bir faktör olan değişme ve gelişmeler birinci derecede aile büyüklüğüne, aynı zamanda gerek aile içi ve gerekse aile bireylerinin toplumla ilişkilerini, kısaca aile yapısını tümüyle etkilemektedir (Balcıoğlu, 2001: 15). Buna rağmen İngiltere’de aile içi şiddet konusu yasa koyucunun 1975’e dek dikkatini çekmemiş ve evlilik içi tecavüz ise 1992’ye kadar suç sayılmaması erkek egemenliğini doğal sayan geleneksel yaklaşımın yasalar tarafından da paylaşıldığını göstermektedir (Yirmibeşoğlu, 2007: 37). Kadınlara karşı aile içi şiddet, toplumun erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Erkek egemen siyasal, toplumsal ve ekonomik yapılar, aile içi

şiddeti beslemekte ve kadınlara şiddetten çıkış yollarını kapatmakta önemli bir rol oynar. Dolayısıyla, aile içi şiddeti üreten dinamikler, yalnızca aile içindeki dinamiklerden değil toplumun toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içerisinde kadını ayrımcılığa uğratan ve onu erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan kaynaklanmaktadır.

Benzer bir biçimde bazı kadınlarda eşlerinin kendilerine uyguladığı şiddetin kaynağında onların kendi ailelerinde gördükleri kötü muamelenin yattığını düşünmektedirler. Onlara göre bu tür ailelerde yetiştikleri babalarının annelerini dövmesine tanık oldukları için kendileri de şiddeti bir biçimde içselleştirmişlerdir.

Erkeğin yasalardan ve toplumun ataerkil geleneklerinden kaynaklanan kadına göre üstün konumu, kadının erkeğe hizmet etmesinin ve erkeğin aile içi kararlarda kadından daha fazla söz sahibi olmasının “doğal” görülmesi de şiddeti besleyen diğer unsurlardandır.

Kadına yönelik aile içi şiddet genellikle şiddet dozu iniş- çıkışlar göstererek, işsizlik, yoksulluk, kronik hastalıklar gibi aileyi bütünüyle olumsuz etkileyen koşullara da duyarlı olarak çok çeşitli biçimlerde ve karmaşık bir süreç halinde yaşanmaktadır. Şiddeti belli bir tek nedene veya bir nedenler setine bağlamak zordur. Eril şiddet esas olarak kadınla erkek arasındaki iktidar eşitsizliğine bağlı olarak yaşanmakta ve genellikle erkekler, kadın üzerinde otorite sağlamak, onu kontrol altında tutabilmek için şiddet kullanımına başvurmaktadır.

Kadınlara uygulanan şiddet sanıldığı kadar aksine, sadece tokat, tekme, yumruk gibi fiziksel şiddet türleriyle kısıtlı kalmamaktadır. Fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve kadının evden çıkmasını yasaklayarak veya evden çıktığı zaman her hareketini denetleyerek kadının çevresiyle görüşmesini engelleme gibi şiddet türleri de, genellikle fiziksel şiddetle beraber uygulanarak birbirlerini besleyen ve üreten mekanizmalardan oluşan bir “şiddet çemberi” oluşturmaktadır (İlkkaracan ve diğerleri 1996: 25).

Kişilerin beslenme ve bakım gereksinimlerini karşılayan, güven duygusu veren beden ve akıl sağlığını koruyan ve geliştiren bir birim olması gereken aile, çoğu kez, her çeşit şiddetin beslendiği ve uygulandığı tek odak olmaktadır. Aile dışında gerçekleşen şiddet için toplum sorumlu tutulurken, aile içinde oluşan şiddet gizli kalmakta, özel hayat olarak kabul edilmekte, çoğu kez de olan ve yasal olarak karşılanmaktadır. Aile içi şiddet ile ilgili olarak gelişen kamuoyu bilinci ise çok

değişkendir. Böyle bir şiddetin varlığına inanmama ve inkar etme şeklinde görüşler de olabilmektedir (Öztürk 2010: 51).

Şiddet ortamı olarak ailenin iki önemli boyutundan söz edilebilir. Birinci boyut aile içi şiddet, ikincisi ise ailenin şiddet eğilimli bireyleriyle aile dışına taşan boyutudur. Aile içi şiddette iki önemli mağdur vardır. Şiddet daha çok bu iki hedefe kadın ve çocuğa yönelmekte ve yoğunlaşmaktadır erkekler kadınlarına fiziksel ve öznel(manevi)tacizde bulunmaktadır. Aynı yöntem babayla birlikte anne tarafından çocuklara yapılmaktadır. Bu olgu genellikle tüm ülkelerde benzer göstergelere sahiptir. Türkiye’de ise 4-12 yaşlar arasındaki 50473 çocuk üzerinde yapılan bir araştırma çocukların cinsiyet farkı olmaksızın %62.60’nın fiziksel cezaya maruz kaldıklarını ortaya koymuştur. Bu araştırma bütün yaş gruplarında fiziksel ceza alan çocukların fiziksel ceza almayan çocuklara göre çoğunlukta olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre bütün yaş gruplarında çocukların yaklaşık 560’ına fiziksel ceza uygulandığı görülmektedir. Aile içi şiddet konusunda Türkiye’de yapılan en kapsamlı araştırma Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun 1994 yılında gerçekleştirdiği ve 1995 yılında sonuçlarını yayınladığı ”Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları” başlıklı araştırmasıdır. Bu araştırmaya göre Türk ailesinde en çok rastlanan şiddet türü dayak (%84) ve hakaret (%78,9)’ tir (Doğan, 2007:584).

Türklerde aile çok önemli bir unsurdur. Bütün kültürel ve sosyal değerleri bünyesinde toplar ve kültürü nesilden nesile aktarır. Kadın da Türklerde ailenin önemli bir şahsıdır. Kadının erkeğin yardımcısı olduğunu Dede Korkut Destanları’nda görülmektedir. Radloff’a göre erkeğin kadına dayak atması eski Türklerde duyulmamış bir olaydır. Eşler arasında karşılıklı şefkat ve saygı vardır (Nurin, 1994: 23). Zaman içerisinde kültürün etkisiyle bu durumun olumsuz yönde değiştiğini görmekteyiz. Bugün gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de kadına yönelik şiddet çok önemli bir sosyal sorun haline almıştır. İçinde bulunduğumuz çağda şiddet toplumuna dönüştüğümüzü söyleyebiliriz. Türkiye’de yıllar boyu saldırgan davranışlar, şiddet eylemleri, kargaşa, terör karşısında bireysel ve toplumsal olarak tepkisel kaçma ya da savaşıma yollarının kullanılmış olması, “şiddet toplumu” durumuna gelmesine yol açmıştır (Köknel, 2000: 135). Sosyal hayatımızda “at, avrat, silah” sözleriyle fertlerin günlük yaşamına giren silahlar, insanları yok eden, öldüren ölüm aygıtı haline gelmiştir. Toplumların geleneğinde, göreneğinde, zihninde, geleceğinde, geçmişinde silahlar hem önemli hem de değerlidir (Köknel, 1996’dan aktaran Balcıoğlu, 2001: 149). Silah

toplumumuzda şiddet kültürünün tırmanmasında çok önemli bir etkidir. Bizim toplumumuzda silah bir güç sembolüdür. Silahın simgelediği bu hatalı kavram doğrultusunda silahın yaratabileceği bireysel ve toplumsal sorunlar ortadadır. Düşünlerde, maçlarda, toplantılarda rastgele havaya ateş açmak artık adeta gelenek haline gelmiştir (Kocabaşoğlu, 2000: 30).

1.6. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET SIKLIĞI

1.6.1. Dünyada Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Çalışmaları

Dünya çapında yapılan kadının toplum içindeki statüsüne yönelik çalışmalar genellikle kalkınma boyutunda ele alınmıştır. Bu çalışmalarda geliştirilen yaklaşımlar şunlardır⁴:

- Kalkınmada Kadın Yaklaşımı,
- Kalkınma ve Kadın Yaklaşımı,
- Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma Yaklaşımı,
- Toplumsal Cinsiyetin Ana Görüş Haline Getirilmesi Yaklaşımı

Dünyadaki toplulukların %85'inde “eş dövme” davranışı olayının meydana geldiği belirtilmektedir (Ember ve diğerleri, 2005: 533). Kadına yönelik her türlü şiddetin dünya genelinde yaygın olması bu konuda uluslararası örgütlerin duruma müdahale ederek dikkatlerin konuya odaklanmasını sağlamıştır. Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (1945), kadın erkek eşitliğini temel insan hakkı olarak tanımlayan ilk uluslararası sözleşmedir. Bu tarihten sonra BM, kadın erkek eşitliği konusunda stratejiler, standartlar, programlar geliştirmiştir. BM tarafından kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak sürdürülen çabalar yasal düzenlemelerin teşvik edilmesi, kamuoyunun aydınlatılması ve uluslararası önlemler alınmasının teşvik edilmesi, eğitim ve araştırmaların (cinsiyet bazlı istatistiklerin toplanması dâhil) teşviki ve en korunmasız grupların doğrudan desteklenmesi şeklinde özetlenen dört ayaktan oluşmaktadır.

1995 yılında Pekin'de düzenlenen IV. Dünya Kadın Konferansı'nda toplumsal cinsiyetin ana görüş olarak kabul edilmesi kabul edilmiştir. 1993 yılındaki Viyana Deklarasyonu ve Eylem Planı'na göre; kadınların insan hakları, evrensel

---

⁴ JICA , 2010

insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır ve ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde siyasi, sivil, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama kadınların eşit ve tam katılımı; cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması, uluslararası toplumun birincil hedefidir. 1970’li yılların ortalarına kadar, kadınlara yönelik şiddet olaylarının yalnızca küçük ve belirli bir kadın kesimini etkilediğine inanılmaktaydı. Bu nedenle de, şiddete maruz kalan kadınların bu tür davranışları kışkırtan mazoşist bir kişiliğe sahip oldukları yolundaki genel inancın sorgulanmasına pek gerek görülmemektedir. Bu tutum, kadınlara yönelik şiddetin oldukça geniş bir kadın kesimini etkilediği gerçeğinin ortaya çıkmasıyla birlikte büyük ölçüde değişime uğramış ve soruna çözüm bulmaya yönelik girişimler çoğalmıştır (Davis, 1987’den aktaran İçli, 2007: 380). 1970’li yılların sonlarına doğru oluşturulan tecavüz ve cinsel saldırı mağdurlarına yönelik acil yardım hatlarının sonucunda dayak mağduru kadınlar içinde sığınma evleri kurulmuştur (Yick, 2007: 29).

Straus ve diğerleri (1975), tarafından ABD’de yapılan araştırma epidemiyolojik olarak çok önemli sonuçlara ulaşmıştır. Bu çalışmanın sonucunda Amerikan nüfusunun büyük bir bölümünün evlilik cüzdanını “dayak lisansı” olarak gördüğü ve fiziksel şiddeti evlilik yaşamının normal bir parçası gibi gördüğünü ortaya çıkarmıştır. Aynı çalışma on yıl sonra tekrarlandığında kadınların kocalarına uyguladığı şiddet oranı sabit kalırken, eşini döven erkeklerin oranının arttığı saptanmıştır (Smith ve Laidlaw, 1999: 287). A.B.D’de 1985 yılında yapılan *National Family Violence Survey* sonuçlarına göre, yetişkin kadınların %34’ünde ciddi anlamda fiziksel şiddet, %74’ünde psikolojik şiddet ve %12’sinde ise evlilik içi tecavüz olayına rastlanmıştır (Gelles, 1998: 44).

Bazı Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalar fiziksel şiddetin %7-28 arasında; cinsel şiddetin %1-19 arasında; her ikisinin de birlikte görülme oranı ise %10-35 arasında olduğu bulunmuştur (Frauen ve Jugend, 2004’den aktaran Smartt ve Kury, 2007: 1269). UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu) tarafından 2000 yılında yapılan “Kadınlara Ve Kız Çocuklarına Karşı Aile İçi Şiddet” isimli araştırmaya göre aile içi şiddetin boyutu konusunda çeşitli ülkelere ait bazı istatistikler Tablo-2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Dünyadaki Bazı Ülkelerde Kadınlara ve Kız Çocuklarına Karşı Aile İçi Şiddet Oranları (Ellsberg ve Heise, 2005: 13)

Bölgeler	Ülkeler	Fiziksel Şiddet Oranları
Sanayileşmiş Ülkeler	Japonya	%59
	Kanada	%29
	ABD	%28
	İngiltere	%25
	İsviçre	%20
	Yeni Zellanda	%20

WHO istatistiklerinden de anlaşıldığı gibi, kadına yönelik aile içi şiddet tüm dünyada sık görülen önemli bir halk sağlığı sorunu ve ciddi bir insan hakları ihlalidir.

Avrupa Konseyi Beyanında 16-44 yaş arası kadınların en önemli ölüm ve sakatlık nedenlerinden birisinin aile içi şiddet olduğunu ve kadınların şiddet sonucu kanser ve trafik kazalarından daha fazla öldüğünü belirtilmiştir.

Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş toplumlarda bile cinsiyet eşitsizlikleri devam etmektedir. ABD’de her 15 saniyede bir kadın eşi ya da partneri tarafından fiziksel şiddete uğramaktadır. İngiltere’de haftada iki kadın, Kenya’da ise haftada bir kadın eşi tarafından öldürülmektedir. İspanya’da 2000 yılında 70’den fazla kadın eşi veya partneri tarafından öldürülmüştür. Zambia’da ise eşi tarafından öldürülen kadın sayısı yılda 250’yi bulmaktadır. Bangladeş’ te cinayete kurban giden kadınların yarısının faili eşidir (Korkut-Owen, 2008: 8). Çin’de doğacak çocuğun kız olması nedeniyle kürtaj ya da doğum sonrası öldürülen kız çocuklarının sayısı milyonlarla ifade edilmektedir (Korkut-Owen, 2008: 8). Yeni Zelanda’da kadınların beşte biri, Mısır’da ise %35’i kocalarından dayak yemektedir (Korkut-Owen 2008:). İran’da, yine nüfus temelli yapılan bir çalışmada, son bir yıl içinde eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranının %14,8; psikolojik şiddete maruz kalanların oranının ise %86,6 olduğu belirlenmiştir (Faramarzi, 2005:870-879). WHO’nun 10 ülkede yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre dünyada kadınların yaşamları boyunca fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma oranları %15-%71 arasında değişmektedir. Japonya’da kadınların %13,0’ı, Peru’da ise %61,0’ı erkek partnerinden şiddet görmektedir. Cinsel şiddet en az %6,0 ile Japonya’da, en çok %59,0 ile Etiyopya’da

görülmektedir. Duygusal şiddet sıklığı ise %20-%75 arasında değişmektedir (WHO 2005).

Tablo 3. WHO Tarafından 2005 Yılında On Ülkede Yapılan ‘Kadına Yönelik Şiddet Araştırması’nda Bölgelere ve Yerleşim Yerlerine Göre Fiziksel ve Cinsel Şiddet Sıklığı⁵.

Bölge	Fiziksel şiddet		Cinsel şiddet		Fiziksel ve/veya cinsel şiddet	
	Herhangi bir zamanda(%)	Son bir yıl içinde(%)	Herhangi bir zamanda(%)	Son bir yıl içinde(%)	Herhangi bir zamanda(%)	Son bir yıl içinde(%)
<i>Bangladeş Kent</i>	37,7	19,0	37,4	20,2	53,4	30,2
<i>Bangladeş Kırsal</i>	41,7	15,8	49,7	24,2	61,7	31,9
<i>Brezilya Kent</i>	27,2	8,3	10,1	2,8	28,9	9,3
<i>Brezilya Kırsal</i>	33,8	12,9	14,3	5,6	36,9	14,8
<i>Etiyopya Kırsal</i>	48,7	29,0	58,6	44,4	70,9	53,7
<i>Japonya Kent</i>	12,9	3,1	6,2	1,3	15,4	3,8
<i>Namibya Kent</i>	30,6	15,9	16,5	9,1	35,9	19,5
<i>Peru Kent</i>	68,6	16,9	22,5	7,1	51,2	19,2
<i>Peru Kırsal</i>	61,0	24,8	46,7	22,9	69,0	34,2
<i>Samoa</i>	40,5	17,9	19,5	11,5	46,1	22,4
<i>Sırbistan Karadağ Kent</i>	22,8	3,2	6,3	1,1	23,7	3,7
<i>Tayland Kent</i>	22,9	7,9	29,9	17,1	41,1	21,3
<i>Tayland Kırsal</i>	33,8	13,4	28,9	15,6	47,4	22,9
<i>Tanzanya Kent</i>	32,9	14,8	23,0	12,8	41,3	21,5

Ailede kadına yönelik şiddetin yol açtığı ağır ruhsal, bedensel, sosyal, ekonomik hasarların yanı sıra ölümle sonuçlanma oranları da ciddi oranda yüksektir. WHO verilerine göre; çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalar, öldürülen kadınların %40-

⁵ WHO, *Violence Against Women Information Pack*, 2002, http://www.who.int/violence_injury/prevention/vaw/infopack.html.

%70'inin kocaları veya erkek arkadaşları tarafından öldürülmüş olduğunu ortaya koymaktadır⁶.

1.6.2. Türkiye'deki Durum

Türkiye'de 1990'lı yıllarda başlayan kadına yönelik şiddet araştırmaları son yıllara kadar bölgesel olarak gerçekleşmiş olup, ülkeye genelinde zayıf kalmıştır.

Altınay ve Arat'ın (2007) 'Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet' araştırması diğer çalışmalara göre Türkiye'yi temsil yeteneği yüksek ilk çalışmalardan birisi olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmaya göre; "hayatı boyunca" eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı Türkiye örneğinde % 35,0, Doğu örneğinde ise %40 olarak bulunmuştur. Aynı çalışmada Türkiye'de en az bir kez "istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlanan" kadınların oranı %14'dür. Türkiye'de cinsel şiddete uğradığını söyleyenlerin % 67'si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kalmıştır. Çalışmada "gelir getiren bir iş yapmak, çalışmak istesenez eşiniz sizi engeller mi?" sorusuna çalışmayan kadınların % 36'sı "evet, engeller" cevabını vermiştir ve bu oran Doğu örneğinde %52'ye çıkmıştır.

KSGM tarafından 2008 yılında Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (KYAİŞ) konusunda çok merkezli ve kapsamlı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaya göre, ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %39'dur. Aynı araştırmada Türkiye genelinde evlenmiş kadınların eşinden cinsel şiddet görme oranı %15 bulunmuştur. Fiziksel ve cinsel şiddet biçimlerinden en az birinin yaşanma durumu %42'dir. Türkiye'de kadınların %44'ü de yaşamlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddet yaşamıştır. Her 10 kadından 4'ü ekonomik şiddet yaşamaktadır. Türkiye'de her 10 kadından biri gebeliği sırasında eşinden ya da partnerinden fiziksel şiddet görmektedir. Araştırmaya göre kadınlar genç yaşlarda ve evliliklerinin ilk yıllarında daha fazla şiddet görmektedir. Eğitim ve refah düzeyi arttıkça şiddet görme riski azalmaktadır. Ancak lise ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınların %27, refah düzeyi yüksek olan kadınların da %29'unun şiddet gördüğü tespit edilmiştir ki bu oranların da oldukça

---

⁶ WHO, *Violence Against Women Information Pack*, 2002, http://www.who.int/violence_injury/prevention/vaw/infopack.html.

yüksek olduğu söylenebilir. Ülke genelinde 15 yaş üstü kadınların %18'i eşi veya birlikte olduğu kişiler dışındakilerden fiziksel şiddet görmüş ve şiddet uygulayanların çoğunun kendi ailelerinden kişiler olduğu görülmüştür. Türkiye'de kadınların %3'ünün yakın ilişkide olduğu kişi dışındakilerden cinsel şiddet görmesi ve ülke genelinde 15 yaşından önce cinsel istismar yaşayanların oranının %7 olması da araştırmanın çarpıcı sonuçlarındandır. Araştırmaya göre Türkiye'de kadınların %86'sı fiziksel şiddetin hiçbir şekilde kabul edilemez olduğunu düşünmektedir. Bu oran önceki yıllardaki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında kadınların şiddet konusunda farkındalığının anlamlı seviyede artmış olduğu söylenebilir (KSGM 2008: 26). 'Türkiye'de KYAIŞ Araştırması' sonuçları aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan kadınlarda yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddet görme sıklığı diğer bölgelerden yüksektir (**Tablo 2**).

Tablo 4. Türkiye'de Eşi veya Birlikte Olduğu Kişilerden Fiziksel Şiddet Gören Kadınların Bölge ve Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı (KSGM, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması,2008).

Bölge	Yaşamının herhangi bir döneminde (%)	Son bir yıl içinde (%)
<i>Akdeniz</i>	42,0	12,0
<i>Batı Anadolu</i>	42,0	12,0
<i>Batı Karadeniz</i>	43,0	8,0
<i>Batı Marmara</i>	25,0	6,0
<i>Doğu Karadeniz</i>	38,0	7,0
<i>Doğu Marmara</i>	36,0	7,0
<i>Ege</i>	31,0	5,0
<i>Güneydoğu Anadolu</i>	48,0	19,0
<i>İstanbul</i>	37,0	8,0
<i>Kuzeydoğu Anadolu</i>	53,0	18,0
<i>Orta Anadolu</i>	50,0	13,0
<i>Ortadoğu Anadolu</i>	47,0	15,0
<i>Kır</i>	43,0	10,0
<i>Kent</i>	38,0	10,0
<i>Türkiye</i>	39,0	10,0

1.7. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN SONUÇLARI

Şiddetin en ağır sonucu elbette ölümdür. Ölümle sonuçlanmayan şiddet de mağdurda oluşturduğu fiziksel ve ruhsal pek çok hastalığın yanında ailedeki çocuklardan topluma, hatta şiddetin failine yaptığı olumsuz etkilerle ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şiddetin sonuçlarını,

- Şiddetin beden ve ruh sağlığına etkileri,
- Şiddetin ailedeki çocuklara etkileri,
- Şiddetin psiko sosyal etkileri,
- Şiddetin toplumsal etkileri,
- Şiddetin ekonomik etkileri şeklinde sınıflamak mümkündür (KSGM 2008, Korkut ve diğerleri 2008).

1.7.1 KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN BEDEN VE RUH SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Şiddetin beden ve ruh sağlığına etkilerini de ölümcül ve ölümcül olmayan sonuçlar şeklinde sınıflandırabiliriz. Öldürücü sonuçlar cinayet, intihar, anne ölümü ve HIV/AIDS hastalığı olarak karşımıza çıkarken, öldürücü olmayan sonuçlar ise fiziksel sağlık sonuçları, kronik durumlar, üreme sağlığı ve ruh sağlığı sonuçları olarak geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir (PAHO 2003: 12). WHO verilerine göre dünyada acil servislere başvuran kadınların %30-%40'ında sebep eş şiddetidir⁶⁷

WHO tarafından 2004 yılında yayınlanan dünyada 15-44 yaş kadın ölümlerinin sebepleri istatistiklerinde şiddet, %1,7 oranıyla onuncu sırada yer almıştır. Tabloda birinci sırada yer alan HIV/AIDS (%19,2), ikinci sırada yer alan gebelik ve doğuma bağlı sebepler (%14,6) ve dördüncü sırada yer alan intiharların (%4,70) şiddet sonucu gerçekleşme payları da düşünüldüğünde şiddetin çok önemli bir kadın ölümü sebebi olduğu açıkça görülmektedir (WHO 2005: 25).

---

⁷ WHO, *Violence Against Women Information Pack*, 2002, <http://www.who.int/violence-injury/prevention/vaw/infopack.html>.

KSGM (2008) 'Türkiye'de KYAİŞ Araştırması' sonuçlarına göre eşinden fiziksel ve/veya cinsel şiddet gören kadınlarda şiddet sonucu yaralanma oranı %24,0 olarak bulunmuştur. Şiddet nedeniyle sağlık kuruluşuna başvuran kadınlarda yaralanma yeri en sık baş, yüz, boyun, göğüs ve karın bölgesinde olmaktadır. Sık görülen fiziksel yakınmalar ise yorgunluk, baş ve göğüs ağrıları, sindirim sistemi bozuklukları, nefes darlığı, pelvik ağrılar, hematomlar, diş kırıkları, burun-dudak yaralanmaları, kesik ve sıyrıklar, enflamasyonlar, delici alet yaralanmaları, çıkıklar ve incinmelerdir (PAHO 2003: 12). Gebelik esnasında uygulanan şiddetin yetersiz doğum öncesi bakım, düşük, erken doğum, fiziksel travma, vaginal kanama, zihinsel ve fiziksel özürlü bebek doğumu, aile planlaması hizmetleri kullanımının engellenmesi, cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı önlem alınmaması gibi önemli etkileri bulunmaktadır (Yanikerdem ve Diğerleri 2006: 23).

Aile içi şiddetin psikolojik etkisi fiziksel yaralanmalardan daha yıpratıcı olabilmektedir. Kaygı, depresyon, güvensizlik, kabus görme, somatizasyon gibi travma sonrası bozukluklar, korku, çaresizlik ve yalnızlık duygusu gibi yoğun duygusal etkiler en sık görülen sonuçlardır (Beliner 2006: 55).

Fiziksel şiddete uğramış kadınlarda depresyonun klinik belirtileriyle birlikte intihar düşüncesi ve girişimi de sık görülmektedir. Şiddet mağdurlarında kendini yaralama, alkol ve madde kullanımı, saldırgan davranışlar, pasif bağımlı davranışlar, cinsel işlev bozuklukları ve yeme bozuklukları da sık görülmektedir. Şiddete uğrayan kadında ilk olarak şok, inkar, hissizlik ve içe çekilme tepkileri ortaya çıkmaktadır. Uzun dönemde ise posttravmatik stres bozukluğu ve kronik depresyon görülmektedir. Şiddet gören kadın sıklıkla güven, yakın ilişkiler geliştirme ve sürdürmeyle ilgili güçlükler yaşamaktadır. Eş tarafından şiddete maruz kalan kadınlarda duygusal küntlük, travmayı yeniden yaşama, artmış tetiktelik, yoğun psikolojik stres ve travmayla ilişkili uyaranlardan kaçınma davranışları gözlenmektedir. Kronik yorgunluk, yeme ve uyuma düzenlerinde bozulma, şiddetli korku tepkileri ve kabuslar da şiddetin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İstismarla disfori arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilinmektedir ve çoğu araştırmacı bu ilişkiyi depresyonun öğrenilmiş çaresizlik modeli bağlamında araştırmıştır. Öğrenilmiş çaresizlik teorisine göre şiddete uğramış kadınlar istismarın nedenini içsel ve sabit faktörlere atfederlerse çaresizlik ve ilişkili hasarlar (depresif duygulanım, zayıf başa çıkma becerileri, bozuk zihinsel işlevler gibi) ortaya çıkması daha olasıdır. Depresyonun çaresizlik teorisine göre, çok istenen sonuçların ortaya çıkmasıyla ilgili

olumsuz beklentiler geliştiren bireyler, aynı zamanda bu sonuçların değişmesi olasılığıyla ilgili de çaresiz hissederler. Çaresizlik beklentisini daha genellemeye başlarlar ve gelecekte de olumsuz sonuçlar ortaya çıkmasını beklerler (Akyüz ve diğerleri 2002: 40; WHO 2005: 25; Vahip ve Doğanavşargil 2006: 108).

KSGM (2008) ‘Türkiye’de KYAIş Araştırması’nda şiddet görmüş ve görmemiş kadınların genel sağlık durumunu algılamaları karşılaştırılmış ve şiddet gören kadınların genel sağlık durumunu kötü veya çok kötü olarak ifade etme yüzdesinin şiddet görmeyen kadınlara oranla anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür (şiddet gören kadınlarda %21,0; görmeyenlerde %10,0).

1.7.2. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ şİDDETİN AİLEDEKİ ÇOCUKLARA ETKİLERİ

Aile içinde şiddete tanık olan veya bizzat şiddet gören çocuklarda psikolojik travma, düşük benlik algısı, kaygı, depresyon, uyku bozuklukları, okul yaşamında bilişsel ve sosyal gerilemeler ve şiddeti ‘öğrenme’ ve ‘kabullenme’ sonucu şiddetin kuşaklar arası geçişi görülmektedir.

Pekçok çocuk düzenli olarak aile içinde şiddete maruz kalmakta veya ebeveynler ya da ebeveyn figürleri arasındaki şiddete tanık olmaktadırlar (Fantuzzo ve Mohr 1999: 22). Elbette çocukluğunda aile içi şiddete uğramış veya tanıklık etmiş herkes kendi evliliğinde de şiddet faili veya kurbanı olmamaktadır. Ancak yapılan pek çok çalışmada çocukluğunda ailede şiddeti yaşamakla yetişkinlikte şiddet uygulanması arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Özellikle çocukluğunda babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığını gören kadınlar arasında eş tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma riskinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu kadınlarda şiddet bir şekilde içselleştirilmekte, kader-yazgı olarak değerlendirilmektedir.

1.7.3. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN PSİKO-SOSYAL ETKİLERİ

Şiddete maruz kalan kadınlar yaşadıkları korku, etiketlenme ve suçluluk nedeniyle kendilerini sosyal olarak yalıtılmış hissetmektedirler ve bu yalıtılmışlık daha fazla psikolojik soruna yol açmaktadır. Kontrolü kaybetme, öz saygının düşmesi ve kendini suçlama duyguları artarak devam etmektedir. Şiddetin maliyetlerinden bir başkası da şiddete uğrayan kadınların ekonomik ve eğitsel gücünün azalmasıdır.

Şiddetin normal kabul edildiği, özellikle çocukların şiddete şahit olduğu toplumlarda şiddetin ‘normalleştirilmesi’ nedeniyle erkeklerin şiddet uygulaması, kadınların ise bu şiddeti kabullenme olasılığı yüksektir (Jewkes 2002: 359).

Hukuki, politik ve ekonomik düzenlemelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmediği toplumlarda aile içi şiddet destek görmekte, beslenmekte ve şiddetin çözümü imkânsızlaşmaktadır.

1.7.4. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN EKONOMİK ETKİLERİ

Kanada’da kadına yönelik aile içi şiddetin maliyeti yılda 1,6 milyar dolardır (Korkut-Owen, 2008:9). Şiddet nedeniyle başta sağlık kuruluşlarına müracat ve sağlık harcamaları artmaktadır. Şiddet sonucu artan danışmanlık, adli başvurular, sığınma ve rehabilitasyon hizmetleri nedeniyle topluma önemli bir ekonomik yük getirmektedir.

Şiddet mağduru kadının işgücü kaybı ve artan işsizlik oranları da şiddetin ekonomik yükünün diğer bir boyutunu oluşturmaktadır.

1.7.5. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Artan intiharlar ve intihar girişimleri, tecavüzler, sağlık kuruluşlarına başvurularda artış, toplumda aileye ve insan ilişkilerine güvensizlik, yaşam kalitesinde düşme, verimlilik ve üretkenlikte azalma, toplumda artan sosyal duyarsızlık, şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla oluşan gelecek nesiller için şiddet riski, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam etmesi gibi sorunlar da şiddetin toplumsal çıktıları olarak karşımıza çıkmaktadır.

KSGM (2008) ‘Türkiye’de KYAİŞ Araştırması’nda şiddet görmüş ve görmemiş kadınların intihar düşüncesi karşılaştırılmış ve fiziksel ve/veya cinsel

şiddet yaşamış kadınlarda intihar düşüncesi oranı şiddet yaşamamış kadınlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (şiddet görmüş kadınlarda %33,0; şiddet görmemiş kadınlarda %11,0). Yine aynı araştırma sonuçlarına göre fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaşamış kadınlarda intihar girişimi oranı %17,0 iken, şiddet yaşamamış kadınlarda ise %3,0 bulunmuştur.

1.8. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE

1.8.1. Türkiye’de Kadın Hareketlerinin Tarihsel Gelişimi

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de kadın hareketi kadına karşı şiddete bir başkaldırı olarak gelişmiştir. 1987’de “kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek” atasözüne atıfla eşinden dayak yiyen hamile bir kadının açtığı boşanma davasını reddeden Çankırı’da bir hakime kadınların açtıkları manevi tazminat davası ve 17 Mayıs 1987’deki “Dayağa Hayır” yürüyüşü kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkileri olarak gerçekleşmiştir (Altınay ve Arat, 2007:72).

İkinci önemli kampanya da Türk Ceza Kanunu’nun fahişelere tecavüzde ceza indirimi getiren 438. maddesine karşı yürütülmüştür. Bir hayat kadınına tecavüz davasında hakim ceza indirimine gidince dava anayasa mahkemesine taşınmış ve anayasa mahkemesi bu maddenin anayasadaki eşitlik ilkesini ihlal etmediğine dair karar verince, kadınlar İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana’da kararı protesto eden gösteriler düzenlenmiştir (Altınay ve Arat, 2007:72).

1990’da İstanbul’da Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı, 1991’de de Ankara’da Kadın Dayanışma Vakfı açılmıştır. 1997’de Diyarbakır’da Kadın Merkezi (KAMER) kurulmuştur. 1998 yılında Kadın Sığınakları Kurultayı İstanbul’da toplanmış, 1999 yılında İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu’nun girişimiyle Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu kurulmuştur. Kadın kuruluşlarının sayısı bu dönemde hızla artarak 2004 yılında 350’nin üzerine çıkmıştır.

1990 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı kurulmuş ve 1991’de Genel Müdürlük olarak doğrudan Başbakanlığa bağlanmıştır. Bugün kurum KSGM olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü 1990 yılında “Kadın Misafirhaneleri” adı altında bugünkü sığınma evlerini hizmete açmıştır. 1993 yılında SHÇEK bünyesinde “Koruyucu-Önleyici Hizmet Modeli”

olarak Aile Danışma Meclislerini ve Toplum Merkezleri kurulmuş olup, 1998 yılından beri bu toplum merkezlerinde “Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı” yürütülmektedir.

1990’lı yıllarda kadın örgütleri devlet yaptırımları ve kanunları arkalarına almadan büyük kazanımlar sağlayamayacaklarını anlayarak 1980’lerde protesto ettikleri devlet kurumlarıyla işbirliği yapmaya başlamışlardır (Altınay ve Arat, 2007: 49).

1.8.2. Kadına Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddetin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Uluslararası yasal düzenlemeler Uluslararası Kadın Konferansları, BM CEDAW ve Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları olarak üç alt başlıkta incelenebilir.

I. Uluslararası Kadın Konferansları

- 1. Dünya Kadın Konferansı (1975, Mexico City),
- 2. Dünya Kadın Konferansı (1980, Kopenhag),
- 3. Dünya Kadın Konferansı (1985, Nairobi),
- Pekin Konferansı (1995, Pekin)

II. BM CEDAW

III. Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları

BM, 1975-1985 arasında Kadın On Yılı ilan etmiş ve bu süreçte kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası norm ve standartlar belirlenmiş, raporlar hazırlanmıştır. Başlangıçta kadına yönelik şiddet sadece aile bağlamında ele alınmıştır. 1975 yılında Meksika’da yapılan Birinci Dünya Kadın Konferansı’nda kabul edilen Eylem Planı’nda ailenin ve aile bireylerinin eşitliğinin ve güvenliklerinin temini için eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiş, ancak şiddet konusuna özel bir vurgu yapılmamıştır. 1980 yılında Kopenhag’da yapılan İkinci Dünya Kadın Konferansı’nda, aile içinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilke kararında, şiddet daha çok sağlık konusu olarak ele alınmış, kadınların ve çocukların şiddetten korunması için programların geliştirilmesi konusunda çağrı yapılmıştır. Kadına yönelik şiddet konusu en kapsamlı biçimde 1985’de Nairobi’de gerçekleştirilen Üçüncü Kadın Konferansı’nda ele alınmıştır. Nairobi, Geleceğe Yönelik Stratejiler kapsamında, kadına yönelik şiddetin tüm toplumlarda ortaya çıktığı belirtilmiş ve ev içinde kadına yönelik şiddet, insan ticareti, silahlı çatışmalarda kadının durumu gibi, kadına yönelik şiddetin farklı

biçimleri üzerinde durulmuştur. Geleceğe yönelik stratejilerde önleyici politikaların geliştirilmesi, yasal tedbirlerin alınması, mağdurlara yönelik geniş kapsamlı destek mekanizmaların kurulması ve bu konuda bilinç artırıcı çalışmalar yapılması için çağrı yapılmıştır.

BM tarafından 1979'da kabul edilen ve Türkiye'nin 1985 yılından bu yana taraf olduğu CEDAW, BM bünyesinde yer alan altı tane temel insan hakları sözleşmesinden biridir. Bugün 168 devletin taraf olduğu bu sözleşme, kabulünde bu yana uluslararası ortamda sürekli artan bir ilgi ve desteğin odağı olmuştur. Günümüzde pek çok kişinin "Uluslararası Kadın Hakları Bildirgesi" olarak da tanımladığı CEDAW, hem yasalarda, hem de gerçek yaşamda kadınlara karşı yapılan her türlü cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını öngören ve kadınların insan haklarını korumak amacıyla yönelik çok yönlü ve geniş kapsamlı bir metindir (Bozkurt Şener, 2011: 65).

1993'de Viyana'da gerçekleşen Dünya İnsan Hakları Konferansında BM genel kurulunda "Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi" kabul edilmiştir. Bu Bildirge ile kadına yönelik şiddet erkekler ile kadınlar arasında eşit olmayan iktidar ilişkilerinin bir sonucu olarak tarif edilmiş, kadına yönelik şiddetin kadınların ayrımcılığa maruz kalmasına ve kadınların ilerlemesinin engellenmesine neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Bildirge, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için devletlerin alması gereken önlemleri açıklamaktadır. Viyana Konferansı'nın önemli sonuçlarından biri de 1994 yılında İnsan Hakları Komisyonu'nca "Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri ve Sonuçlarını" araştırmak üzere özel raportör atanmasıdır. Böylece tüm dünyada kadına yönelik şiddet konusunda derinlemesine inceleme yapacak bir mekanizma kurulmuştur.

1995 yılında Pekin'de düzenlenen Dördüncü Kadın Konferansı'nda kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nda, kadına yönelik şiddetin kadınların insan hakları ihlali olduğu benimsenmiştir. Pekin Eylem Platformunda, eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşılabilmesi için belirlenen, acil tedbir alınması gerekli 12 kritik alandan biri de kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasıdır. Pekin Eylem Platformu'nun kabulünden beş yıl sonra ulaşılan noktayı gözden geçirmek üzere 2000 yılında yapılan Pekin+5 Konferansı'nda, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin, ister kamusal alanda ister özel yaşamda oluşsun, bir insan hakları ihlali olduğu ve bunun önlenmesinde devletlerin sorumluluğu bulunduğu vurgulanmıştır (KSGM 2003).

Öte yandan uluslararası kuruluşların çeşitli birimlerinde, hükümetler arası konferanslarda ve zirvelerde kadına yönelik şiddet konusu sürekli gündemde tutulmaktadır. Uluslararası kamuoyunda kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olarak ele alınmasının en önemli sonucu, bu konuda devletlerin sorumlu kılınmasıdır. KSGM Ulusal Eylem Planı'nda, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasının devletlerin hem uluslararası hem de bölgesel alanda oluşturdukları taahhütlerinin bir gereği olduğu, kadına yönelik şiddetin izlenmesi ve devletlerin bu konuda aldıkları önlemlerin takip edilmesi için çeşitli mekanizmalar kurulduğu, kadına yönelik şiddet artık sadece kadın meselesi değil de kadın ya da erkek tüm insan hakları savunucularının üzerinde çalıştıkları bir konu olduğu, kadına yönelik şiddet konusunun bütüncül bir yaklaşımla ve tüm sektörlerin işbirliği ile ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

1.8.3. Türkiye’de Kadına Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddetin Önlenmesine Yönelik Ulusal Yasal Düzenlemeler

21 Kasım 1990'da fuhuş yapanlara tecavüzde ceza indirilmesini öngören Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 438. maddesi yürürlükten kaldırılmış, 29 Kasım 1990'da eski Medeni Kanunun kadınların ev dışında çalışmasını kocanın iznine bağlayan 159. maddesi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

1996 yılında erkeğin zinası, 1998 yılında kadının zinası suç olmaktan çıkarılmıştır.

1997'de kadınların kendi soyadları ile kocalarının soyadını birlikte kullanabilme hakkı verilmiştir.

17 Ocak 1998'de 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” yürürlüğe girmiş ve 2007 yılında yeniden düzenlenmiştir. Bu kanun ile aile içinde şiddete maruz kalan bireylerin korunmasına yönelik olarak Aile Mahkemesi hâkimleri tarafından alınabilecek tedbirler düzenlenmiştir.

Anayasa'da 2001 yılında 41. ve 66. maddelerde, 2004 yılında 10. ve 90. Maddelerde değişiklik yapılmış ve özellikle Anayasa'nın 10. maddesinde yapılan değişiklikle, devletin kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçirilmesinden sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır.

Ayrıca 1 Ocak 2002'de yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu ile evlilikte edinilen malların ortak paylaşımı ve 1 Haziran 2005'de yürürlüğe giren Yeni

Ceza Kanunu'nun şiddet içeren maddelerden arındırılması konu ile ilgili diğer gelişmelerdir (Şener, 2011: 65).

13.07.2005 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evleri açma yükümlülüğü getirilmiştir⁸.

Bu alanda atılan en önemli adımlardan biri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 11.10.2005 tarihinde "*Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi*" amacıyla bir komisyon kurulmuş ve komisyon raporu doğrultusunda kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemler ve sorumlu olacak kuruluşların belirlendiği 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelge 'si yayınlanmıştır. KSGM, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularında Genelge ile koordinatör kurum olarak belirlenmiştir.

KSGM üçer aylık dönemler halinde, sorumlu/işbirliği kuruluşları ve ilgili kuruluşların kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularındaki faaliyetlerine ilişkin rapor hazırlayarak Başbakanlığa sunmaktadır. Söz konusu Genelge gereğince, sorumlu Devlet Bakanı başkanlığında "Kadınlara Yönelik Şiddet İzleme Komitesi" kurulmuş ve ilk toplantısını gerçekleştirmiştir.

Söz konusu Genelge çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlama görevi KSGM sorumluluğundadır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında tespit edilen görev ve sorumlulukların etkin ve süratli bir şekilde hayata geçirilmesini sağlamak için İçişleri Bakanlığı 11.01.2007 tarihinde tüm valiliklere genelge göndererek çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi konularında yürütülmesi gereken çalışmaları belirtmiştir. Adalet Bakanlığı, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un daha etkin biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla tüm hakim ve savcılara yönelik 01.01.2006 tarih ve 35 sayılı Genelgeyi yayınlamıştır (Eryılmaz vd. 2012:310).

Yasal alanda yürütülen çalışmaların yanı sıra, toplumsal duyarlılığın artırılması amacıyla kampanyalar yürütülmektedir. 25 Kasım 2004 tarihinden itibaren KSGM ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) işbirliği ile yürütülen

---

⁸ T.C. Resmi Gazete, 13 Temmuz 2005, sayı: 25874.

“Kadına Karşı Şiddete Son Kampanyası” çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak özellikle erkeklerin bilinçlendirilmesi ve farkındalık kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Genel Kurmay Başkanlığı ile işbirliği yapılarak, vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara yönelik yurttaşlık sevgisi eğitim programına “kadın-erkek eşitliği, kadının insan hakları, kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi” konuları dâhil edilmiştir.

Kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetleri konularında kamuoyunda farkındalık ve duyarlılık yaratmak kamu spotları hazırlanmıştır. Ayrıca bu alanda hizmet sunan kamu personeline (kolluk kuvvetleri, yargı organları ve sağlık kuruluşlarında çalışan ve sosyal hizmet alanında görev yapan personel) yönelik hizmet içi eğitim programları yürütülmüştür.

Son olarak 8 Mart 2012 tarih ve 6284 sayılı ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’ resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni kanunda özellikle şiddet riskinin belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin acilen alınarak mağdurun hayatının korunmasına yönelik yaklaşımlar üzerinde durulmaktadır. Daha önceki yasada şiddet riski için delil gerekmekte, tedbir kararları için mahkeme sonucu beklenmek zorunda kalınmakta ve bu durum çoğu kez telafisi mümkün olmayan gecikmelere yol açmakta idi. 6284 sayılı yeni yasa ile alınacak geçici tedbir kararları için mağdurun ifadesinin yeterli olması ve mülki idare amirinin gerek görmesi halinde geçici tedbir kararlarının uygulanabilmesi hükme bağlanmıştır. Yine şiddet mağduru kadının şiddeti sineye çekerek katlanmak zorunda kaldığı ekonomik nedenler gözetilerek gerektiğinde mağdurun devlet tarafından maddi güvence altına alınması yasanın getirdiği önemli kazanımlardandır. Her ne kadar kanunun adı kadının değil de ailenin korunması şeklinde değiştirilse de, şiddet konusunda getirdiği yaptırımlarla en azından şiddetin gizli kalmasını, kadının kendini şiddet karşısında aciz ve çaresiz hissetmesini bir nebze önleyecek gibi görünmesi kadınlar adına önemli bir kazanım olarak değerlendirilmektedir (Eryılmaz vd., 2012:320).

1.8.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetten Korunma

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için birincil, ikincil ve üçüncül koruma önerileri geliştirilmiştir. Birincil korumada şiddetin ortaya çıkmasını engellemek için önlemler almak amaçlanır. Toplumsal cinsiyette eşitliğin ve hakkaniyetin sağlanması, toplumun eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyinin yükseltilmesi, konuya toplum farkındalığının artırılması, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması birincil korumanın temel prensipleridir. İkincil koruma şiddet mağduru için yapılacak erken müdahaleleri içerir. Daha önce şiddet görmüş veya şiddet için risk altında olan bireylerin saptanması, tekrarlayan şiddetin olası ağır sonuçlarından mağdurun korunması, şiddet yaşayan kadınların başvuracağı kurumları halka tanıtmak ve başvurularını sağlamak, kadının şiddet ortamından uzaklaştırılmasını sağlamak, şiddet sonucu oluşan yaralanmaların bakım ve tedavisi gibi tedbirler ikincil koruma stratejilerini oluşturmaktadır.

Üçüncül korumada ise şiddet görmüş kadının tekrar şiddete maruz kalmasını önlemek, fiziksel ve ruhsal rehabilitasyon sağlamak, kadına ekonomik destek sağlamak ve meslek edindirmek gibi müdahaleler yer almaktadır (KSGM 2008).

Aksaray Valiliği Himayesinde, İl Emniyet Müdürlüğü'nün başlattığı “ÇINAR Projesi” Aile İçi Şiddet Programı üç aşamalı olarak devam etmektedir. Emniyet Müdürlüğünden yapılan açıklamada proje üç aşamalı olarak hayata geçirilmesi planlanmıştır. Aşamanın ilki olan ailelerin bilinçlendirilmesidir. “Hiçbir kadın, çocuk, daha doğrusu hiçbir insan hiçbir gerekçe için şiddeti hak etmez” sözüyle programa başlandı. Kadının baskı altında olduğu, özgür olmadığı bir toplumda erkeğin mutlu olması mümkün değildir. Aslında ailede uygulanan şiddet toplumumuzun önemli sorunlarından birisidir. Ama kadınların önünde genellikle iki seçenek var, ya susmayı seslerini çıkaracaklar ya susup bunu sineye çekecekler. Elbette susmak, bunu kabullenmek çağdaş bir Türk kadını olarak mümkün değildir. Ama nerelere başvurabiliriz, kanunlar bizim ne kadar yanımızda, hangi kanunların arkasına sığınabiliriz, hangi kanunlar bizi bu konuda koruyacak bunların hepsini başlattığımız bu yeni proje ile “Çınar Projemiz” ile sizlere bilgilendirecekler. Üç aşamalı gerçekleştirilecek olan projede ikinci aşama olarak geleceğin anne ve babaları olarak çocuklarımıza yönelik bilinçlendirme seminerleri, toplantılar yapılacaktır. Projemizin en son ayağında ise her türlü şiddete maruz kalmış ailelere İl Emniyet Müdürlüğü psikoloğu ile destek programları verilecektir. Hiç kimsenin,

kimsenin hürriyetini tehdit etmeye hakkı yok; Hiç kimsenin, başka bir kimsenin hürriyetini tehdit etmeye, canını tehdit etmeye hakkı yok. Özellikle günümüzde bizimki gibi sosyal hukuk devletinde her insanın kadınların, kız çocukların dâhil insanın en temel hakkı yaşama hakkıdır. Tüm kanunlarca ve anayasalarca garanti altına alınan hakkımız budur. Kadınların yaşama hakkı tehdit ediliyor, yani öldürülüyor, çocuğunu kaybediyor, dayak yiyor. Şiddetin türleri var. Eşinden gördüğü şiddet, iş hayatında taciz edilmemesi, ya da okutulmaması bir şiddettir. Aile içi şiddetin toplumun kanayan bir yarası olduğunu, bunun sebebinin de eskisi gibi kapalı kapılar arkasında yaşanmıyor olmasıdır.

Sorunun can alıcı noktalarından birisi, kuşaktan kuşağa aktarılma özelliğidir. Aile içinde şiddete maruz kalan çocukların çoğu, büyüdüklerinde şiddet uygulayan eşlere ya da ana babalara dönüşmeseler de, şiddet uygulayan yetişkinlerin büyük bölümünde çocuklukta aile içi şiddete maruz kalma öyküsü saptanmaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarılan, her zaman basitçe şiddetin kendisi değil, bu durumu çevreleyen duygusal atmosferdir. İçselleştirilen öfke, korku ve çökkünlük duyguları, kişinin tutum ve davranışlarını yaşam boyu etkileyebilmektedir.

Şiddet ve ihmal sonucu oluşan ruhsal yapı, çoğu kez yine çeşitli biçimleriyle şiddeti doğuran bir saldırganlık kaynağı yaratmaktadır. Aile içi şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılmasında saldırganla özdeşim düzeneği önemli yer tutar ancak bu görüngüyü yalnız bu düzenekle açıklamaya çalışmak, basite indirgemek olur. Son yıllarda, aile içi şiddet uygulayanların büyük bölümünün, kendisi doğrudan şiddet gören çocuklar arasından değil, ana babaları arasındaki şiddete tanık olanlardan çıktığı saptanmıştır.

Şiddet çoğu kez cinsiyetler hiyerarşisine, yani bir tür ast – üst ilişkisine, itaat ve kontrol etmeye dayanmakta ve sıklıkla bu yapı, her iki tarafça da bir toplumsal norm olarak kabul görmektedir. Eviçi şiddet, ağırlıklı olarak eviçi güç dengeleri bağlamında güçlüden güçsüze, erkekten kadına, yaşlıdan gence ve çocuğa doğru yönelmektedir. Çoğu kez şiddet sarmalı kuşaklar arası bir geçiş süreci izleyebilmektedir. Çocuk da şiddeti normal bir davranış örüntüsü olarak yaşamın normal bir parçası haline getirebilmekte ve kabul edebilmektedir. Aile içi şiddete tanık olan çocuklarda şiddet eğiliminin etkisi erkekler çocuklar açısından daha güçlüdür. Çocukluğunda şiddet gören veya buna tanık olan erkek çocuk, şiddet

uygulayan bir kişi olma aısındanartmış rik taşımaktadır. Annesine veya diğer aile üyelerine şiddet uygulandığına tanık olan ocuk şiddet kendisine yönelme bile gelecekteki davranışlarını etkileyebilmektedir (Uluslararası Katılımlı Kadına ve ocuğa Karşı şiddet Sempozyumu, 2012: 631).

Türkiye'de kadın sığınma evlerinde yapılan bir çalışmada, şiddet gören kadınların tamamına yakınının çocukken de şiddet gördüğü ve sonradan kendi çocuklarını dövdüğü saptanmıştır. Çocukken şiddete maruz kalma ve tanık olma, psikiyatrik ve fiziksel olarak hastalığa yatkın olma nedeni olarak araştırmalarda bildirilmiştir. Psikiyatrik hastalarla yapılan araştırmaların çoğunda ya neden sonuç ilişkisi aranmış ya da ağır şiddet olguları incelenmiştir. Kültürel etkenleri inceleyen çalışmalarda da yine çoğunlukla töre cinayeti gibi çok ağır şiddet ister istemez ön plana çıkmıştır.

şiddet uygulayanlar insanlar tarafından çok sevilen, saygın kişiler olabiliyor. Fiziksel şiddetin vurmak, kırmak, tekme atmak, dövmek gibi eylemlerdir. Psikolojik şiddetin ise daha çok sistematiktir; yani özgürlüğün kısıtlanması, insanı yalnızlaştıran bir durumdur. şiddet uygulayan kişilerin normal hayatta çok saygın, insanlar tarafından sevilen kişiler olabilir. şiddet gören ailelerde yetişen çocuklar ileride ya mağdur ya da potansiyel suçlu olabildiğini belirtmektedir. şiddet şiddeti tetikler, şiddet gören ailelerde yetiştirilmiş çocuklara bakarsanız bir takım fiziksel hastalıklara sebep oluyor. Gebelik döneminde kadının şiddete maruz kalması çocuğun kaybıyla sonuçlanabiliyor. Bu şekilde sonuçlanmasa bile bu şekilde dünyaya gelen çocuklar panik atak, kalp hastalıkları gibi hastalıklara maruz kalıyorlar ve bu oran % 90, tesadüfle açıklanamayacak oranlardır. Ayrıca bu tarz çocuklar topluma uymakta güçlük çekiyorlar ya çekinik, resesif karakterler olarak yani kendini korumayacak kadar sessiz, kimseyle görüşmeyen, her şeyden korkan yani ileride bir suçun mağduru olacak şekilde yetişiyorlar ya da tam aksi şiddet gösteren, agresif, arkadaşlarıyla geçimsiz ve ileride bir suçun faili olarak zanlı olarak potansiyel suçlu olarak yetişiyorlar.

Aile içi şiddet çok boyutlu bir sorundur. Ayrıca aynı aile içinde farklı türlerde şiddetin bir arada yaşandığına dair veriler giderek birikmektedir. Eşe yönelik şiddeti, çocukların kötüye kullanılmasını, cinsel kötüye kullanılmayı bir bütün olarak

ele almak önemlidir çünkü bir ailede bir türde şiddet yaşıyorsa, genellikle bu diğer türlerde şiddetin de yaşandığına dair bir işaret olabilmektedir.

Bu yönüyle de bakıldığında, aile içi şiddetin tanınıp önlenmesinin gelecek kuşakların ruh sağlığı açısından çok önemli olduğu ve bunun bir çeşit koruyucu ruh sağlığı hizmeti çerçevesinde düşünülmesi gerektiğini, Kanunların çıkmasının asıl sebebinin kadının fiziksel olarak erkekten daha güçsüz olmasıdır. Kadınların fiziksel ve psikolojik olarak daha güçsüz olduğu için korunmaktadır.

Erkekler ileri yaşlarda daha az ekonomik şiddet uygulamaktadır. Literatürde eşin yaşı ile şiddet görme durumunun doğru orantılı olduğunu bildiren çalışmaların yanında, ters orantılı olduğunu bildiren çalışmalar da vardır. Bu durum araştırma sonuçlarını karşılaştırmada güçlüğe sebep olmamaktadır. Bir araştırmada, eşin yaşı arttıkça fiziksel şiddet görme durumunun da arttığı saptanmıştır (Altun, 2006:145). Başka bir araştırmada kadının herhangi bir tür şiddet görmesinde eşinin yaşı ve evlilik süresinin koruyucu faktörler olduğu saptanmıştır (Güleç ve ark. , 2012: 145).

Literatürde farklı değişkenlerle, özellikle eğitim durumu ile KYAIŞ arasında anlamlı ilişki bulunan çeşitli çalışmalar mevcuttur. Altınay ve Arat'ın araştırmasında öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısının azaldığı, ailelerin onayını almadan kendileri tanışıp anlaşarak evlenenlerde şiddetin fazla görüldüğü ve kadınların aileye kocalarından daha çok gelir getirmesinin dayak riskini en az iki misli artırdığı bulunmuştur (Altınay ve Arat, 2007: 9).

Bir araştırmada, kadınların ifadelerine göre aile içinde şiddeti artıran olayların başında ekonomik yetersizlik yer almaktadır. Literatürdeki çalışmalar değerlendirildiğinde, bizim çalışmamızda kadınların şiddete sebep olarak ilk sıralarda gördükleri etmenlerin (alkol-madde bağımlılığı ve eğitim) daha farklı olduğu görülmektedir. Bu durumun araştırma bölgesinin sosyal yapı özelliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYOLOJİK AÇIDAN AİLE

2.1.AİLE

Sosyal bir birlik, sosyal bir grup, sosyal bir örgüt, sosyal bir topluluk, sosyal bir kurum ve hatta sosyal bir yapı şekil olarak aile ayrı kalıplar içerisinde değerlendirilmektedir (Gökçe, 1976: 47).

Aile ile ilgili temel kavramsal yaklaşım 1950'lerde tartışılmaya başlayan ve etkili olan aileye evrensel ve işlevsel yaklaşımdır. Ailenin evrensel bir kurum olduğunu söyleyen G. P. Murdock'a göre aile "ortak ikamet, ortak işbirliği ve yeniden üretimle karakterize edilen toplumsal bir gruptur. G. P. Murdock'a göre ailenin cinsel, yeniden üretim, ekonomik ve eğitim işlevleri vardır. T. Parsons'ın işlevci yaklaşımına göre ise ailenin çocukların birincil sosyalizasyonu ve yetişkin kişiliklerin sabitlenmesi olmak üzere iki işlevi vardır (Şavran v.d. , 2014:143).

Nimkoff (1960: 66) aileyi karı-koca ve çocuklardan veya sadece karı-kocalardan kurulu az veya çok devamlılık gösteren bir birlik olarak tanımlamaktadır. Aile, en az iki neslin bir arada bulunduğu kan bağı ile karakterize edilen küçük bir sosyal gruptur.

DPT, Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu (1989) tarafından verilen tanıma göre aile, kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği toplumsal birimdir (Ünalın, 1988: 51).

Aile, herbiri ayrı kişiliğe, değerlere, rol beklentilerine ve yeteneklere sahip olan iki veya daha fazla kişiden oluşan bir gruptur. Tüm aileler temelde aynı işlevlere sahip olmasına rağmen. Her aile ve ailenin içinde yaşayan her kişi tektir. Diğerlerinden farklı özgeçmiş ve özelliklere sahiptir (Birgöl, 1999: 58).

Ailenin temel bir kurum olarak nitelendirilmesinin iki nedeni vardır:

- a. Neslin devamını sağlayan üreme işlevine sahip olması

- b. Ekonomik faaliyetler, sosyo kontrol, eğitim, boş zaman faaliyetleri, din gibi sosyal davranışların kökenini aile hayatından olması (Birgöl, 1999: 58).

Aile; foksiyonalist, evrimci, tarihi maddecilik, sembolik etkileşimcilik, organizmacı okul ve feminizm olarak ele alınır. Burada aile ile ilgili kuramsal yaklaşımlardan foksiyonalist, sembolik etkileşimcilik ve organizmacı kuramların aileye ilişkin analizleri ele alınmaktadır. Bu kuramların içeriğine girmeden önce aile kavramını tanımlamamız gerekir. Aile, “akrabalık bağlarıyla doğrudan birbirine bağlanmış olan ve yetişkin üyelerinin çocukların bakımından sorumlu olduğu bir grup insandan oluşur” (Giddens, 2000: 148). Bu tanım bağlamında foksiyonalist yaklaşım aileyi diğer sosyal kurumlardan biri ve toplumsal yapının bir unsuru olarak işlevselliği bağlamında değerlendirilir. Toplumsal yapı türüne göre aileyi (geniş aile ve çekirdek aile gibi)sınıflandırır ve ailenin işlevleri üzerinde odaklanır. Sembolik etkileşim, aileyi oluşturan bireyler arasındaki etkileşimleri ve ilişkileri analiz eder. Organizmacı yaklaşım ise, aileyi oluşturan bireylerin yaş evrelerini dikkate alarak, ailenin oluşumu, gelişimi ve olgunlaşması gibi süreçleri inceler. Bu kuramlar aile araştırmalarında farklı metodolojileri kullanabilir.

Giddens evliliği şu şekilde tanımlamaktadır. Evlilik; iki yetişkin insan arasındaki, toplum tarafından tanınan ve onaylanan bir cinsel birlik olarak tanımlanabilir.

Toplumdan topluma değişebilen bazı özelliklerine rağmen, aile hepsinde ortak olarak bulunan bazı özelliklere sahiptir. Bu temel özellikleri Maiver-Page (1962: 86) şu şekilde sıralamıştır.

1. Neslin devamının sağlanması ve cinsel yaşamın düzenlenme biçimi olarak evlilik kurumları ve biçimleri,
2. Neslin devamlılığı ve soy ilişkilerini düzenleyici akrabalık ilişkileri
3. Aile grubu üyelerince paylaşılan çocuk bakımı ve yetiştirme için sosyal ve ekonomik ihtiyaçların karşılanması ilişkileri,
4. Aynı mekanı paylaşma ve sınırlı sayıda üyeden oluşmanın getirdiği dayanışmanın varlığı (Birgöl, 1999: 59).

Kişinin çevresiyle ilk teması doğumla katılmış olduğu aile grubu içinde başlar. Çocukla aile üyeleri arasında başlayan bu etkileşim sürecine “Toplumsallaşma” denir. Toplumsallaşma ile kişinin içgüdüleri toplumdaki hakim değer yargıları ve davranış kalıpları içine yerleştirilir.

Aile “Anne, baba ve çocuklar kan bağından oluşan ekonomik ve toplumsal bir birliktir”. Bu birlik eşlerin açıkça belirttikleri amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir araya gelmelerinden oluşmaktadır. Eşlerin çocuk sahibi olmalarıyla geniş bir anlam taşıyan aile birliği aynı zamanda çocukları topluma hazırlayan küçük bir topluluk modelidir.

2.2. Fonksiyonalist Yaklaşım Açısından Aile

Fonksiyonel bağlamda aile, toplumu oluşturan kurulardan biri olarak ele alınmakta, bu yapı içinde aile statü ve rollerden oluşan, üyelerin birliği olarak görülür (Sayın, 1994: 28). Bu bakış açısından ailenin tipleri, aile üyelerinin rolleri ve işlevleri toplum tipine göre değişmektedir. Aynı zamanda genel anlamda toplumsal yapı, bireylerin yapabileceklerini kısıtlar. Her anlamda kültür veya toplum, kimin kimle evleneceğini, çocukları kimin nasıl yetiştireceğini, kadın ve erkeğin aile içindeki rollerini örf ve adetlerle belirlemiştir . Buna göre toplum ailenin içindeki bireyleri rollerini saptar. Bir anlamda birey, norm ve yazılı kurallara göre rol oynayan bir varlık olarak değerlendirilir (Poloma, 1993: 45). Aile, toplumsal rolleri ve normları bir sonraki nesile aktaran temel bir sosyal kurum olarak ele alınır (Zorlu, 2006: 1).

Özkalp (2005: 131), kan bağıının önemini vurgular ve aileyi birbirine kan bağı ile bağlı bireylerin oluşturdukları bir grup olarak ifade eder. En kapsamlı tanımlardan birini yapan Sayın’a (1990: 2) göre aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş özdeksel ve tinsel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir. Yalvaç, ailenin politika kurumlarından ilki olduğunu belirtir ve Rousseau’ya atıfta bulunarak ailenin kendini bir politik sözleşme gereği devam ettirdiğinden bahseder.

Aileye politik toplumların ilk örneği diyebiliriz. Bu toplumlarda baş bir baba, halk da çocuklar gibidir; hepsi de eşit ve özgür oldukları için, özgürlüklerinden ancak çıkarları uğrunda vazgeçerler. Aradaki bütün ayrılık şudur: Ailede babanın çocuklarına olan sevgisi onlara gösterdiği özeni karşılar; devletteyse, devlet başkanının kendi halkına beslemediği bu sevginin yerini hükmetme zevki alır (Yalvaç, 2000: 8).

Ailenin önemine de vurgu yapan Yalvaç (2000: 10), bunun ailenin mutluluk ve üzüntülerin, gelecekle ilgili beklentilerin paylaşıldığı temel birim olmasıyla ilgili olduğunu savunur. Aile kavramıyla beraber ele alınan önemli kavramlardan biri de evlilik kavramıdır. Evlilik iki olgun bireyin cinsel ilişkilerinin toplum tarafından onaylanması veya kabullenilmesi sürecidir. Diğer bir deyimle bireylerin çocuk yapma ve yetiştirme için karşılıklı olarak yaptıkları toplumca onaylanan bir sözleşmedir (Özkalp, 2005: 131).

Genel olarak sosyolojide modernist çerçevede en yaygın olarak kullanılan makro yaklaşım “Yapısal İşlevselcilik” olarak da anılan yaklaşımdır. Bu yaklaşım toplumu birbiri ile ilişkili parçaların görev yaptığı bir sistem olarak görür. Örneğin Amerikalı ünlü sosyolog T.Parsons toplumun koruyucu, bütünleştirici, yönlendirici ve uygulayıcı alt sistemlerden oluştuğunu savunur. Aile de bu bağlamda toplumun bütünlüğünü sağlayan bir kurumdur.

Yapısal-işlevselci çerçeveden bakıldığında aile toplumu oluşturan sosyal yapılardan biri olarak görülmekte ve bu yapı içinde statü ve rollerle birbirine bağlanmış, eşler ve çocuklar olarak alt sistemleri oluşturan, üyelerin birlikteliği şeklinde tanımlanmaktadır (Sayın, 1991: 28).

İşlevselciliğin tarihsel olarak kökeni Auguste Comte ve onun pozitivist felsefesine kadar uzanır. İlk olarak Fransız Devrimi sonrası dağılma konumuna gelen toplumda birlik sağlamak amacıyla A. Comte ve daha sonra sanayileşmenin yarattığı “kuralsızlık/anomi” ve ahlaki bunalımların çözümü için “organik dayanışmayı” arttırmak denge ve istikrarı yeniden tesis etmek üzere E. Durkheim tarafından geliştirilen görüşlere dayanır. Durkheim’e göre, toplumu oluşturan parçalar işlevlerini gördüklerinde toplum normal konumdadır. Buna karşılık organlar görevlerini yapamaz durumda iseler bu “anormal” veya “hastalıklı/patolojik”

durumdur. işlevcilik açısından organizma olarak yapıya hem de onu oluşturan parçaların işleyişine bakmak gereklidir.

İşlevselci Yaklaşımın önemli isimlerinden biri de R.Merton'dur. O, organik benzetmeler üzerinde fazla durmaz ve onun yerine işlevler ve çeşitleri üzerinde çalışır. Merton işlevselliği, toplumun dengede kalmasına hizmet etme koşuluna bağlar. Sistemin dengede bulunmasına hizmet etmeyen işlevler de bulunduğunu belirleyen Merton bunlara “işlevsel olmayan” sonuçlar adını verir.

2.1.1. Ailenin Türleri

Ailenin yapısı toplumdan topluma farklılık gösterir. Yine aynı toplum içerisinde farklı aile türlerini de görmek mümkündür. En küçük aile türü çekirdek ailedir. Anne baba ve çocuklardan oluşur. Çekirdek aileden büyük ailelere ise geniş aile denir. Aileler yatay ve dikey olmak üzere iki biçimde genişlerler. Yatay genişleme aynı kuşaktan bireyin katılımı ile olur. Bu kişi eşlerden birinin kardeşi olabileceği gibi, yeni bir eş de olabilir (Örneğin: Kuma). Dikey genişleme ise eşlerden birinin annesi ya da babası gibi üçüncü kuşaktan bir birey olabilir (Haralambos, 1980: 326). Günümüz Türkiye'sinde ağırlıklı olarak görülen genişleme daha çok dikey genişlemedir. Özellikle kırsal bölgelerde evlenen erkek çocuk anne ve baba ile yaşamaya devam eder.

Parsons' un çekirdek aile modelinde tasarlanan ise “ailenin özeliğinin ve yalıtılmışlığının temini için büyükbaba ve büyükanne için ayrı bir ev sağlanmasıdır.” Yine eşit bir miras bölüşümü ve “mesleki organizasyonun” akrabalıktan ayrılması, kamu olaylarının ötesinde kişisel bir dünya, “yetişkin kişilere istikrar kazandırmak için çocukların toplumsallaşma işlevi” ve son olarak da anne babanın çocuğun yaşamının titizlikle denetlenmesine, kendilerini tam olarak adamlarından oluşmaktadır (Poster, 1999: 116). Dolayısıyla Parsons'un anlattığı modelde geniş aile biçimine yer yoktur (Şavran v.d. , 2014: 130).

Tablo 5. Türkiye’ de Hane Yapısı

Hane yapısı	%
Öğrencilerden/işçilerden oluşan aile	0,3
Tek kişilik hane	6,0
Geniş aile	13,0
Çekirdek aile	80,7
Toplam	100

Pek çok düşünür ailenin evrensel olduğunu söylemiştir. Ancak farklı toplumlarda farklı yapılar sergiledikleri de bir gerçektir. Aile türlerine baktığımızda sınıflandırma kriteri önem arz eder. Ailedeki birey sayısına göre ayırdığımızda geniş aile ve çekirdek aileden söz edebiliriz. Ailenin tarihçesine bakıldığında anaerkillikten ataerkilliğe geçiş süreci görülmektedir. Araştırmanın önemli kavramlarından olan ataerkil yapıyı daha iyi kavramak açısından kısaca ailenin tarihinden söz etmek gerekmektedir.

Anaerkil aile, toplumlar tarih içinde nasıl değişikliklere uğradıysa, aile kurumu da toplumsal değişime bağlı olarak köklü niteliksel değişimler geçirmiştir. Ailenin evriminde belirleyici etken, insanların duydukları gereksinimler ve bunları karşılama biçimleri ve bu amaçla aralarında kurdukları ilişkilerdir. Bu evrim içinde zorunlu olarak kadın ve erkeğin ailedeki yeri ve görevleri de değişmektedir. Antropolojik çalışmalarda insanlığın ilkel döneminde küme halinde evliliklerin olduğunu, bu nedenle doğan çocukların sadece annelerinin bilinebildiğini, böylece boyun atasının kadın olduğunu görüyoruz. Erkekler avcılık ve toplayıcılıkla uğraşırken kadının görevleri (bitki toplayıcılığı, evin korunması, çocuklara ve yaralılara bakma, hayvan evcilleştirme vb) geçinmeyi sağlamada önemli bir role sahiptir. İlk çağın masal ve destanlarında soyu, verimliliği ve zekâyı sağlayan hep tanrıçalardır. Ana soylulukta toplumsal kurallar anaya ayrıcalık tanır (Ozankaya, 2006: 359).

Ataerkil aile, teknolojik değişme ve gelişmelerle birlikte toplayıcılık ve avcılık dönemi geride kalarak yerini çobanlık, maddelerden araç-gereç, silah yapma

aldı. Böylece kadınla erkek arasındaki iş bölümü değişime uğradı. Erkek maddesel değerlerin yaratıcısı haline geldi. Bu servetini çocuklara geçirebilmesi için anaerkil miras hukukunun kalkması gerekiyordu. Anaerkil düzende bu mümkün değildi, insanların soyu anneleriyle belirleniyordu. Küme evliliklerden iki-kişilik-aile (tek kocalı) gelişti ancak bu tek eşlilik asıl kadın içindi. Kadının evlilik dışı cinsel ilişkileri töre ve hukukla yasaklanmıştı ancak erkek ekonomik durumu el verdiği ölçüde çok sayıda kadınla evlenebiliyordu. Esas olan koca soyunun kesinlikle belli kalmasıydı (Ozankaya, 2006: 131).

Ataerkil geniş aile, geleneksel aile yapımızdır. Ataerkil ailede aile reisi erkektir ve ailenin diğer bireyleri üzerinde etkilidir. Bu ailede güç aile reisindedir ve ilişkiler eşitlikçi değildir. Bunun yanında babanın ailede otoriteyi temsil eden ve saygı ile karışık korku duyulan kişi olduğuna da işaret edilmektedir (Gençtan, 1984: 130).

Fonksiyonalist yaklaşım toplumsal yapıdaki değişmelere göre aile tiplerini, ailenin rol ve fonksiyonlarını iki başlık altında toplar.

2.1.1.1. Geniş Aile ve Fonksiyonları

Sanayi öncesi toplumlarda görünen ailedir. Genellikle anne-baba, evlenmemiş çocuklar evlenmiş çocukların eşleri ve çocuklarından oluşan aile tipidir. Aile hem üretim birimi hem de tüketim birimidir. Eğitim, sosyalleşme, sosyal güvenlik gibi fonksiyonlar aile içinde sağlanır. Aile ile ilgili kararları ailenin en yaşlı üyesi olan erkek alır, diğer aile üyelerin kararları etkin katılımları söz konusu değildir.

Geniş aile, geleneksel toplumların ideal aile tipidir. Bu ailede ana, baba, evli çocukların, ana ya da baba yanından yakınların ve onların eş ve çocuklarının bir çatı altında yaşadıkları görülmektedir (Timur, 1972: 20). Geniş aile değişik adlarla anılır. Ataerkil geniş aile, büyük aile, eski aile, köy ailesi, geleneksel geniş aile gibi (Birgül, 1999: 63).

Ogburn (1955: 66), geleneksel, ataerkil, geniş ailenin fonksiyonlarını şu şekilde belirtmektedir: Ekonomik görev; ekonomik üretim birimi ailedir. Ekonomik

iş bölümü vardır. Üyelerin ihtiyaçları aile içinde giderilir. Toplumsal statü ve prestij sağlama görevi; sosyalleşme sürecinde aile prestij sağlama göreviyle bir arada düşünülmektedir. Çocuk bir taraftan kişiliğini geliştirirken diğer taraftan içinde yaşayacağı toplumun kurallarını, inançlarını, değerlerini, kişilerin davranış ve tutumlarını bu aile içinde öğrenmeye çalışacaktır. Eğitim görevi; eğitim ve öğretim tamamen ailenin sorumluluğundadır. Her türlü eğitim aile içinde verilir. Koruyucu görevi; aile üyelerini korur. Bu koruma maddi ya da manevi olabilir (Polis, sosyal sigorta). Dini görevi; aile üyeleri arasında din birliği sağlar. Boş zamanları değerlendirme görevi; aile, üyelerinin eğlence ihtiyaçlarını giderir. Üreme görevi ve psikolojik görev; çoğalma, cinsel ve duygusal ihtiyaçların karşılanması (Birgül, 1999: 65).

2.1.1.2. Çekirdek Aile ve Fonksiyonları

En küçük kurumsallaşmış aile tipi, bir eş, bir baba ve onların çocuklarından oluşan çekirdek ailedir (Nye; BERERDO, 1973: 33). Kısaca karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşan ailedir. Burada önemli olana karı-koca ilişkisi olduğundan bu aileye “evlilik ailesi” (Con Jugal family) denilmektedir. Aynı zamanda daha karmaşık aile biçimlerinin temel birimi olduğu için çekirdek aile” (nuklear family) diye de adlandırılır. Çekirdek aile başkanı, kendisinin içinde yetiştiği aileye ya da diğer akrabalarına ekonomik yönden bağımlı değilse bu aileye “bağımsız aile” (independent family) denir. Çekirdek aile ile karı-kocanın ana-baba aile arasında karşılıklı hak ve sorumluluklardan bahsedilemez. Bu aile ne karı ne kocanın ana-baba ailesinin yanında olmayan yeni ve bağımsız bir yerde kurulur. Eş seçimi eşlerin kendi kararlarına bağlıdır. Bu ailede toplumsal statü sağlayan kocadır (Timur, 1972:3).

Çekirdek aile teorik olarak kadın-erkek eşitliği esasına göre kurulmuş bir aile şekli olarak bilinmektedir. Çekirdek ailede temel özellikler ana-baba ve çocukların bir arada oturmasından çok, ilişkilerin bu esasta üretilmesidir (Birgül 1999:66).

Çekirdek aile, sanayileşmiş toplumların temel aile tipidir. Aile, anne-baba ve çocuklardan oluşur. Aynı zamanda, geniş ailedeki; eğitim, sosyalleşme

sosyal güvenlik gibi fonksiyonlar ailenin dışına taşmıştır, bu fonksiyonların sağlanmasında devlet görevler üstlenmiştir. Modern toplumda çekirdek ailenin üstlendiği temel işlevleri Murdock beş başlıkta ele almıştır:

“Cinsel İşlev: Bütün toplumlarda cinsellik ile ilgili normlar az ya da çok cinsel davranışları yönlendirir. Fonksiyonalist yaklaşım açısından aile üremenin örgütlenmiş bir biçimidir. Aynı zamanda aile, cinsel normların ve rollerin oluşumunda önemli sorumluluk yüklenir. Özellikle ensest tabuların (incest taboo) öğrenildiği yer ailedir. Birey aile içinde sadece ensest tabuları öğrenmez, aynı zamanda annelik ve babalık rollerini de öğrenir. Sosyalleşme sürecinde öğrenilen roller gelecekte kurulacak ailenin içindeki rol dağılımını da etkiler. Örneğin, aile işlerinde kimin ne yapacağını genç kuşak daha çok annesinden ve babasından öğrenir.

Üreme/Çoğalma İşlevi: Genel olarak bakıldığında ailelerin işlevleri arasında değinilmeyen tek nokta çocuk sahibi olmadır. Türkiye’de çocuk sahibi olmak önemsenmektedir. Sağlık Bakanlığı birçok projelerle aile planlanması hizmetlerini ülkenin her yerinde ücretsiz olarak sunmaktadır. Ailelere istendiği sayıda çocuk sahibi olmak için kamusal hizmetler verilemekte ve devlet bu yöndeki politikalarını genişletmektedir.

Ekonomik İşlev: Aile toplumun en küçük üretim ve tüketim birimidir. Aile, temel ihtiyaçlarının bir kısmını kendisi üretir ya da ekonomik faaliyetlere katılım yoluyla ihtiyaçların karşılanmasına kaynak yaratır. Aile aynı zamanda bireye bazı mesleki yeterlikleri kazandıran meslek okulu niteliği taşır. Aileye ait küçük atölyelerde baba mesleği olan el sanatları usta çırak ilişkisi içinde yeni nesillere öğretilerek bu mesleklerin yaşatılmasına da katkı sağlanmış olur.

Sosyalleştirme İşlevi: Aile ilk sosyalleşme birimi olduğu için, ailenin kültürel birikimleri ve tercihleri çocuğun kişilik gelişimi için önemlidir. Ailenin çocuğa ilişkin otoriter, serbest ve rehberlik edici tutumları, ödüllendirme ve cezalandırma biçimleri onun gelecekteki kişilik tipi ve hayattaki başarı şansını etkiler.

Eğitim İşlevi: Aile ilk ve en etkili eğitim kurumudur. Çocuk temel alışkanlıkları ailede kazanır. Kişiliğin temelleri ailede atılır. Kültürel değerler toplumsal kurallar ailede benimsenir, insan ilişkilerini düzenleyen kurallar ailede yaşayarak öğrenilir. Ailede yaşanan ilk yıllar çocuğun geleceği açısından büyük önem taşır.⁹”

2.3. Sembolik Etkileşim Açısından Aile

Sembolik yaklaşım, toplum varsayımına bağlı olarak aile ye kavramaya çalışır. Bu yaklaşıma göre, fonksiyonalist yaklaşımın aksine, toplumsal yapı yaptıklarımızı sınırlasa da yaptığımız şeyleri belirlemez. Birey, günlük kararlarıyla etkin olarak toplumsal yapıyı oluşturur. Birey, toplumsal yapıya uyumlu kararlar alarak onun sürekliliğini sağlar ve onun yeniden oluşturur (Giddens 2000: 602).

Sembolik yaklaşımlar açısından aile hakkında çeşitli varsayımlar mevcuttur:

⁹ <http://notoku.com/ailenin-islevleri>

Aile içi davranışlar aile dışı faktörler ve toplumsal normlardan çok aile içindeki ilişkiler ve etkileşimlerle oluşur.

Aile sosyal dünyanın etkin bir şekilde inşa edildiği ilk sosyalleşme kurumudur.

Birey temelde özgür, iradeye sahip ve bilinçli karar verebilendir. Kararları anlam atfetme ve diğerleriyle etkileşim sonucunda gerçekleşir.

Sembolik etkileşim aileyi bir etkileşim süreci olarak ele alır. Aile bu etkileşim sürecinde inşa edilen sosyal bir gruptur. Bu çerçevede sembolik etkileşim aile hakkındaki düşünceleri şöyle özetlenebilir:

“Toplum, aile bireylerin statülerini (toplumdaki konumlarını) tayin etse de, sınırlasa da, rollerini (bu konuma ilişkin beklenen öznel davranışlarını) belirlemez. Bir toplumsal statü (baba, anne ve çocuk) öznel olarak yorumlanabilir ve anlam atfedilebilir. Bu, rolün ve davranışın niteliğini etkileyecektir. Örneğin bir genç kız annesiyle olan ilişkisiyle anneliğin yaşamda yerine getirmesi gereken bir görev olduğunu, bir diğeri kariyerde başarılı olmayı tercih edebilir. Bir başkası anneliğe olumsuz anlam atfederek bu statüyü reddedebilir. Bu örneklerde olduğu gibi rol yapı tarafından belirlenmez, insan ilişkileri içinde oluşturulur ve dönüştürülür (Polona, 1993: 234). Bu bağlamda bireyin rollere anlam atfetmesi söz konusudur.

İki kişi evlendiğinde sadece yeni rollere girmezler, iki kişiden oluşan yeni bir dünya kurarlar. Evlilik her iki kişinin eşit çabasını gerektirir ve eşitliliğin devamıyla ilerler. Kurdukları bu yuva ya da dünya sadece kendilerini etkilemez, aynı zamanda çevrelerini; arkadaşlarını ve çocuklarını da etkileyecektir. Bir grup olarak aileyi; aile içi etkileşim ve karar vermeye göre demokratik aile ve otoriter aile olarak ele alabiliriz. Demokratik ailede kararlar tartışılarak özgürlük içinde alınır. Oysa otoriter ailede kararı alan ailenin reisi. Bu durumda neyin ne zaman yapılacağını aile reisi tayin eder (Polona, 1993: 272-274).”

2.4. SOSYAL ORGANİZMA OLARAK AİLE

Organizmacı yaklaşım ile fonksiyonalist yaklaşım toplum hakkında birçok varsayımı paylaşırlar. Aile bağlamında organizmacı yaklaşım çekirdek aileye ilişkin saptadığı işlevleri ayrıntılandırır. Organizmacı yaklaşıma göre toplum bir organizmadır. Sosyal organizma ve biyolojik organizma birbirine benzer özellikler sahiptirler. Her ikisinde de büyüme süreciyle ailenin yapısında ve fonksiyonlarında bir farklılaşma gerçekleşir (Sorokin, 1994: 174). Ailenin biyolojik yapısı ise, yaş dönemleri ve doğumla değişir, buna bağlı olarak da fonksiyonları farklılaşır. Aileyi oluşturan anne-babanın ve çocukların yaşları ailenin yapısı için önemlidir. Aile içindeki kişilerin yaşam evresine göre kaygılar ve ilgiler büyük oranda değişir.

2.3.1. Sosyal Organizma Açısında Ailenin Gelişim Evreleri

Sosyal bir organizma olarak ailenin biyolojik evreleri ve bu evreler bağı olarak toplumun devamlılığını sağlamadaki işlevlerini Rollins ve Feldman (1970: 21) aşağıdaki gibi tasnif etmişlerdir.

1. **Evre:** Ailelerin oluşumu (evlilikte çocuksuz geçirilen 0-5 arası yıl evrelerini kapsar).
2. **Evre:** Çocuklu aileler (ailenin sahip olduğu ilk çocuğun 0-2 yaş arası evresini kapsar).
3. **Evre:** Okul öncesi çocuklara sahip aileler (ailede ikinci çocuk var, en büyük çocuk 3-5 yaş arasında).
4. **Evre:** Okul çağında çocuklara sahip aileler (en büyük çocuk 6-12 yaş arasında ve okulda)
5. **Evre:** Ergenlik-ilk gençlik çağında (teenagers) çocuklara sahip aileler (en büyük çocuk 13-20 yaş arasında).
6. **Evre:** yuvanın boşaldığı aileler (en büyük ve en küçük çocuk aileden ayrılmıştır).
7. **Evre:** Orta yaşlı aileler (Yuvanın boşalmasıyla eşlerin emekli olması arasındaki dönem).
8. **Evre:** Yaşlı aileler (Eşlerin emekliliği ile eşlerden birinin ölmesi arasındaki dönem).

Yukarıda görüldüğü gibi eşlerin, çocukların hayatta geçirdiği yaş evreleri ve sosyal pozisyonları dikkate alınarak ailenin yaşam evreleri tasnif edilmiştir. Burada önemli bir nokta ise, ailenin oluşumu evlilikle başlatmaları ve ailenin sona ermesini de eşlerden birinin ölmesiyle açıklamalarıdır.

2.5. AİLENİN TÜRLERİ VE İŞLEVLERİ

Pekçok düşünür ailenin evrensel olduğunu söylemiştir. Ancak farklı toplumlarda farklı yapılar sergiledikleri de bir gerçektir. Aile türlerine baktığımızda sınıflandırma kriteri önem arz eder. Ailedeki birey sayısına göre ayırdığımızda geniş aile ve çekirdek aileden söz edebiliriz. Eş sayısına göre baktığımızda tek eşlilik ve çok eşlilik olarak ayrılabilir. Ve çok eşliliği de kendi içinde çok karılı ya da çok kocalı aile şeklinde sınıflandırabiliriz.

Le Play mirasın geçişini ölçü olarak aileleri üçe ayırmıştır (Sayın, 1990:5):

1- Baba erkil aile

2- Kök aile

3- Kararsız aile

Malların geçişinin barışın devamını sağlamada önemli bir etken olduğunu düşünen Le Play'e göre babaerkil ailede mülk, bir kuşaktan diğerine geçerek devamlılık sağlarken kök ailede, evin seçilen evladına kalarak bu işlev yerine getirilmiş olur. Böylece mallar dağılmamış ve düzen devam ettirilmiş olur. Bu da ailenin devamlılığını sağlamaktadır. Bu durumda Le Play'e göre kararsız aile, düzen ve dirliğin bozulmasına en büyük etkendir. Çünkü bu ailede mal paylaşımı esastır.

İbrahim Yasa da ailenin içinde bulunduğu topluma göre değiştiğini düşünerek aileyi 5'e ayırır (Sayın, 1990: 12).

1- Büyük kent ailesi

2- Kasaba ailesi

3- Gecekondu ailesi

4- Köy ailesi

5- Göçebe ailesi

Bu sınıflamanın dışında bir de dulların önceki evliliklerinden getirdikleri çocuklarıyla oluşturdukları yeni bir aileden söz ederek bu aileye taygeldi ailesi

demıştır. Ayrıca Almancı ailesini de bir aile türü olarak ele almıştır. (Sayın, 1990: 12)

Emile Durkheim, aileyi, evrimci eğilimin evrensel denebilecek toplumsal gelişme basamakları olarak gördüğü klan, fratri, kabile, site, imparatorluk ve ulus aşamalarına denk düşecek şekilde altı kategoriye ayırır (Aydın, 2000: 43)

1- Totem Aile

2- Anaerkil aile

3- Babaerkil aile

4- Pederi aile

5- Soy ailesi

6- Modern aile

Kongar, aileyi sosyo-ekonomik şartları esas alarak üçe ayırmıştır (Aydın, 2000: 44)

1- Sanayi öncesi aile (Mesela geniş aile, burjuva ailesi, vb.)

2- Sanayi ailesi (Çekirdek aile)

3- Sanayi ötesi toplum ailesi (Çözülen, parçalanmış, tamamlanmamış aile)

Çözülen aile sadece karı ve kocanın sıkı bir bağ kurmadan oluşturdukları ailedir. Parçalanmış ailede, çekirdek aileyi oluşturan eşlerden biri sonradan yok olmuştur. Tamamlanmamış ailede ise çekirdek aile hiçbir zaman kurulamamıştır.

Aileyi işlevleri yönüyle ele almak için en geçerli ayırım ise geniş aile ve çekirdek aile ayırımıdır. Çekirdek aile baba, anne ve çocuklardan oluşurken geniş aile bu üyelerin yanı sıra yakın akrabaların da aynı evde yaşamaları ve birbirleriyle sürekli bir etkileşim içinde olmalarıyla oluşur. Geniş aile ve çekirdek aile ayırımı geleneksel ve modern aile ayırımını beraberinde getirirse de Giddens pek çok araştırmanın bunu yıktığını söylüyor. Yapılan araştırmalar ışığında Giddens çekirdek ailenin çoktan beri varlığını sürdürdüğünü ifade ediyor (Giddens, 2000: 149).

Ailenin işlevleri bakımından geniş aileye bakacak olursak soyun babaya dayalı olduğu bu ailede, aile içi ilişkilerin eşitlikten uzak ve otoriter bir hiyerarşik yapı sergilediğinden söz edilebilir. Evlenen erkek çocuk yeni bir ev açmayıp babayla kalır. Eşler aileler tarafından seçilir. Evlilik, bir ekonomik işlemdir. Toplumdaki statü, aile ve akrabalık sistemi ile belirlenirken mesleki hareketlilik görülmeyecektir. Böylece çocuk, baba mesleğini yapacak ve evlenen çocuğun evine yerleşmesiyle otoritesi artan babanın bir kez daha otoritesi baskın gelecektir. Tarıma dayalı ekonomi ve yöresel topluluk ilişkileri sürdükçe aile de bu biçimde kalacaktır. (Timur, 1972: 6)

Ogburg (Timur, 1972: 6), geniş ailenin görevlerini şöyle sıralamıştır:

- 1- Ekonomik görev: Ekonomik üretim birimi ailedir.
- 2- Prestij sağlama görevi: Üyeler toplumsal statü ve prestiji aileden alırlar.
- 3- Eğitim görevi: Yeni yetişen kuşakların sosyalleştirilmesi ve diğerlerinin eğitimini sağlar. Mesleki öğrenim ve eğitim aile içinde verilir.
- 4- Koruyucu görev: Fiziki koruma ve toplumsal güvence kaynağı olması (Polis ve sosyal sigorta görevi).
- 5- Dini görev: Aile üyeleri arasında din birliğini sağlar.
- 6- Boş zamanları değerlendirme görevi: Aile üyelerinin eğlence ihtiyacını sağlar.
- 7- Üreme görevi ve psikolojik görevi: Çoğalma, cinsel ve duygusal ihtiyaçları karşılaması.

Çekirdek ailede ise akrabalık bağlarından nispeten uzaklaşılmasıyla berber ailedeki kararlar ortak alınır ve malların paylaşımında da çocuklar arasında eşitlik mevcuttur. Sayın'a(1990: 10) göre, çekirdek ailenin iki işlevi kalmıştır. Bunlardan ilki, insan türünün devamını sağlamak için çocuk yapma veya üreme işlevi ve çocuğun küçük yaşta toplumsallaştırılması; ikincisi ise aile üyelerinin psikolojik doyuma ulaşmasıdır. Sanayi toplumunun yaygınlaştırdığı ikincil ilişkiler içinde yabancılaşan insanın, psikolojik olarak nefes aldığı yer ailedir.

Sanayi toplumuna en iyi uyan ailenin çekirdek aile olduğunu ifade eden yaklaşımların nedenleri şöyle açıklanmaktadır;

Çekirdek aile akrabalar arasında oldukça bağımsızdır. Bireye girişimcilik, toplumsal ve coğrafyasal hareketlilik vb. gibi konularda geniş özgürlükler tanır. Birey özgürce eşini, mesleğini, yerleşeceği yeri, sahip olacağı çocuk sayısını belirleyebilir. Parsons'a göre toplumlarda her gün biraz daha artan bir biçimde uzmanlaşma görülmektedir. Çekirdek aile de uzmanlaşmış bir aile biçimidir. Çekirdek aile sanayi toplum sisteminin bir alt sistemidir (Sayın, 1994: 189).

Ailenin işlevleri, zamanla değişik kurumlarca paylaşılmış, yaygın bir deyimle bürokratik kurumlara aktarılmıştır. Mesela ekonomik üretim aileden ayrıldı, otorite bir siyasal erk olarak ailenin dışında belirginleşti, dini temsil özel türde yetişmiş din adamlarına geçti. Buna karşın, ailenin yukarıda saydığımız işlevlerinin yanı sıra bir diğer önemli işlevi, genel toplumsal çerçevede toplumu kontrol ve onu yeniden üretme işlevi olarak belirlenebilir (Aydın, 2000: 37).

Aile kurumunu ve işlevlerini ele alan teorilere baktığımızda üç teoriyle karşılaşırız. Bunlardan ilki fonksiyonalist teoridir. Bu yaklaşım, aileyi gerçekleştirdiği fonksiyonlar açısından ele alır. Bu fonksiyonlar şöyle sıralanabilir (Özkalp, 2005:142–144);

- a) Cinsel davranışları düzenlemek
- b) Topluma yeni üyeler kazandırmak
- c) Toplumsallaşma
- d) Bakım ve korunma sağlama
- e) Sosyal yerleştirme
- f) Duygusal destek

İkinci kuram olan çatışma kuramı, ailedeki eşitsiz yapılanmayı ön plana çıkarmaktadır. Friedrich Engels, kapitalist ve proleter ilişkisinden yola çıkarak ailedeki kadın ve erkek ilişkisini de böyle değerlendirir. Buna göre kadın üzerinde bir baskıdan söz edilir; kadın baba evindeyken baba baskısı altında, evlenince de koca baskısı altında ezilmektedir. Birçok çatışma kuramcısı kadının ailede ikincil

konumda olduğunu ve evlilikteki ilişkilerin cinsler arasındaki eşitsizliği arttırdığını ileri sürmektedirler (Özkalp, 2005: 145).

Diğer bir yaklaşım sembolik etkileşim kuramıdır. Buna göre aile içindeki davranışları anlayabilmek için aile üyeleri arasındaki ilişkilere ve bu ilişkilerin nasıl tanımlandığına bakmak gerekir. Bu kuramı savunanlar aile içindeki ilişkilerin devamlı değiştiği için yeniden tanımlanmaları gerektiğini söylerler (Özkalp, 2005: 146)

Aileyi kategorilendirirken kullanılan bir diğer ölçek ailenin tarihsel açıdan ele alınmasıdır. Aileyi bu açıdan sınıflandırsak iki aile türü karşımıza çıkar; ilkel dönem ailesi olarak nitelendirilen anaerkil aile ve ataerkil aile.

Antropologlar, insanlığın ilk dönemlerinde evliliğin küme halinde gerçekleştiğini bu nedenle de doğan çocukların sadece annelerinin kesin olarak bilebildiğini, soyun anne tarafından devam ettirildiğini göstermişlerdir. Bu aile düzeni, anaerkil aile olarak tanımlanmıştır. Bu dönemde geçinme avcılık ve toplayıcılıkla sağlanıyordu ve kadının gördüğü işler daha önemli olarak atfediliyordu. Çünkü kadın yaşadıkları yere yakın olan yerlerde toplayıcılık yaparken ve bununla beraber çocuklarını koruyup yetiştirirken erkek konuttan uzakta ve kesinliği olmayan avcılıkla uğraşmaktadır. Soyun anneyle belirleniyor olması da kadına üstün bir özellik katıyordu. Bu döneme ait destan ve mitlerde tanrıçaların önemi vurgulanır. Dönemin diğer özelliği cinsel ilişkilerin sınırlanmasıdır; yakın bağları bulunan kişiler arasında cinsel ilişkilerin yasaklandığı belirtilmektedir (Ozankaya, 2006:359–360).

Teknolojik gelişmelerin toplumun her yapısında pek çok değişikliğe neden olduğu gerçeği kuşku götürmezdir. İlk çağlarda da olsa meydana gelen teknolojik gelişmeler ailenin yapısını değişime uğratmıştır. Avcılık-toplayıcılık dönemi geride kalırken tarım ortaya çıkar ve madenlerin kullanımıyla araç gereç yapımı başlar. Erkekler maddi değerlerin yaratıcıları olarak rollerin değişmesine neden olarak ailenin yapısının da değişmesini sağlamışlardır. Maddi değerler ortaya çıktığı için miras kavramı gelişmiştir ve erkeğin sahip olduklarını aktarabilmesi için de bir miras hukuku oluşturulmuştur.

Miras kavramı, kadının çoklu evlenmesinin yasaklanmasını da beraberinde getirdi; çünkü erkeğin kalıtlarını aktaracağı çocuğun kendisinden olduğunu bilmesi bir gereklilik olarak görüldü. Ekonomik bir birim haline gelen ailedeki bu gelişmeler, kadını bağımlı hale getirirken görevlerinin de ikincilleşmesini sağladı (Ozankaya, 2006: 361).

2.6. AİLENİN DEĞİŞİMİ VE AİLE İÇİ ROLLER

Aile, sosyal ilişkilerin en küçük ve en temel birimi olarak hem işlevleri hem biçimleri hem ekonomik faaliyetleri hem de aile içindeki liderlik konumları itibariyle değişime uğramaktadır. Özellikle kırsal alandan kentlere göç eden tarımsal yapıdan kopan kadının iş güç biçimlerinde ve emeğinin değerlendirilme sürecinde ortaya çıkan değişiklikler aile içi ilişkileri yakından etkilemektedir.

Bugün aile kendini etkileyebilecek iki temel sorun ile karşı karşıyadır. Birincisi toplumsal değişmelere paralel olarak çıkan toplumsal dinamizmin aileye olan etkisi, ikincisi ise doğrudan ailenin iç mekanizmasında ortaya çıkan aksaklıklar. Toplumsal dinamizme etkisi ailenin yapısına değil görevlerine yöneliktir.

Geleneksel evliliklerde kadın ve erkeğin rolü belirlemiştir. Kadının rolü ailenin beslenmesini sağlamak, duygusal ihtiyaçları karşılamak ve çocuk yetiştirmek iken; erkeğin rolü para kazanmak ve evi geçindirmektir (Gençtan 1982: 148). Erkeğin, rolü dolayısıyla aile içindeki rolü daha yüksektir. Modern ailede ise bu roller değişmeye başlamış kadın da iş hayatına atılmaya başlamıştır. Bu durum, kadın ile erkeğe ait rollerin ayrı ayrı belirlenmesi yerine, aynı rollerin paylaşılması sonucunu yaratmıştır (Pollak, 1966: 22).

Parsons ve Bales (1955: 86), ailede erkeğin rolünü, yaptığı iş yoluyla aileyle dış dünya arasında ilişki kuran araçsal rol (instrumental), kadının rolü ise, aile içi ihtiyaçlarla uğraşma sorumluluğunu üstlenmesinden dolayı duygusal rol (expressive) olarak tanımlamaktadır (Birgül, 1999: 69).

Büyük Aile: Kırsal alanda yaşayan tarımla geçimini sağlayan akraba bağları kuvvetli aile adının önem ifade ettiği erkeklerin karar almada ön planda olduğu geleneklerine bağlı aile tipidir.

Küçük Aile: Kentsel alanda yaşayan hane halkı sayısı sınırlı sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe çalışan akrabalık bağlarının görece öneminin olmadığı geleneksel yaşam tarzından uzak olan aile tipidir

Ailenin değişimine ilişkin teoriler daha çok geleneksel aileden çekirdek aileye geçişi benimsemekte ve bunu da endüstri devrimiyle bağlantılandırmaktalar.

Kandiyoti (1997: 21-24), ailedeki değişimi ele alırken yerleşim yerini dikkate alarak bunu yapar. Bu ayrıma göre göçebe aşiretlerde, köyde, kasabada ve metropollerde yaşanan değişimin, aile ve kadın üzerine etkilerini değerlendirir.

Göçebe ailelerde mülkiyetin temel kaynağı koyundur ve aile katmanlaşmamış bir yapı sergilerken, akrabalık bağları ve cinsler arası iş bölümü ile toplumsal ve ekonomik işleyiş ailenin devamını sağlamaktadır. Göçebe aşiretlerde evlenmek için kadının babasına başlık parası verilir. Bunun sebebi, kadınların üretime katkısının fazla olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Kadının yaptığı işler erkekler tarafından küçük görülmeyle birlikte erkeklerin işleri daha hafiftir. Ancak erkekler uzmanlaşma gerektiren çobanlık ve bu hayvanların ticareti gibi işleri yürütmektedirler. Yani kamusal alanı denetleyen erkeklerdir. Kadın, çocuk doğurduğu oranda -özellikle erkek çocuk- saygınlığını arttırabilir. Çadır hayatı yaşandığı için ise kadının görünürlüğü daha fazladır (Kandiyoti, 1997: 21-24).

Köydeki yaşama bakılınca, toplumsal tabakalaşmanın açıkça görülmediği ancak cinsiyetler arasındaki ayrımın açık bir şekilde görüldüğü ifade edilebilir. Göçebe hayatında kadının yaşam alanı daha esnekken burada akraba olmayan erkeklerin eve girmesini engelleyen duvarlar bulunmaktadır. Erkekler üretime katılma dışındaki zamanlarını dışarıda geçirirken kadınlar için aynı şey söz konusu değildir. Gelin dışarıdan eve geldiğinden elkızıdır. Evde kesin bir hiyerarşi bulunur ve bunun en alt basamağında yeni gelin yerini alır. Çocuk doğurması gelinin statüsünü yükseltir; bu nedenle anneler ve erkek çocuklar arasındaki ilişki derindir. Kadınların ekonomik hayata katılmaları ise çeşitlilik gösterir.

Ekonomik ve coğrafi koşullara bağlı olarak, bazı kadınlar kendilerini tamamen ev işlerine ve piyasa öncesi bir ekonomide dikkate değer ölçüde yük teşkil eden haneîçi üretime verirler. Yelpazenin öbür ucunda, kimi kadınlar halı dokuma gibi geleneksel zanaatlerle uğraşır, başkaları tarım mevsimi boyunca bütün gün

erkeklerle birlikte tarlada çalışır; kimileri de erkeklerin kırdan kente göç ettikleri Karadeniz gibi bölgelerde, tüm tarımı özellikle de harmanı üstlenir (Kandiyoti, 1997: 27)

Köylerin piyasa ekonomisine girmesi ile hane içindeki yapı da değişir ki bu 1950'lerden itibaren yaşanmaya başlar. Küçük köylü işletmeleri bu dönüşümde yetersiz kalınca başka gelir kaynaklarına yönelir ve büyük kentlere göç bu şekilde başlar.

Köyün kendi içindeki bu değişiklikler, babanın ekonomik kaynakların – yani toprağın- tek hâkimi rolünün çökmesi de dahil olmak üzere, hane biçimine ve işleyişine doğrudan etkide bulundu. Bu durum sürtüşmeler yarattı ve çok sayıda araştırmanın da ortaya koyduğu gibi, oğulların baba evinden erken ayrılmaya karar vermelerine ve baba evine düğün masraflarını ödedikten sonra ayrı bir çekirdek aile kurmalarına yol açtı (Kandiyoti, 1997: 27–28).

Aslında geleneksel yapının devamlılığını sağlayan kırsal yapıdaki bu ekonomik dönüşüm, temelde, ailedeki erkekler arasındaki otorite ilişkilerini sarsmıştır. Bu nedenle kırsal dünyadaki kadınların yaşamındaki değişim, erkeklerin yaşamlarındaki değişimin etkisinden kaynaklanmaktaydı. Şöyle ki; erkek, erken yaşta bağımsız gelir elde ettiği için eskisinden daha erken bir çekirdek aileye dönüş süreci yaşıyordu ve bu da kadının ev idaresini daha erken eline alması demekti.

Kasabalardaki yaşantılar yapısal olarak çeşitlilik içerse de evli kadınların çalışmasına daha büyük bir direnç görünür. Ancak kadınların çalıştığı iş alanları da çeşitlenir. Kıray'ın (1984: 86–87), Ereğli'de yaptığı araştırma da bunu gösterir. Evlenmeden evvel kadının çalışması biraz daha hoşgörü ile karşılanmaktadır. Kasabalarda yerel özelliklerini kaybetmemiş meslek gruplarının (tüccar, esnaf, çiftçi ve balıkçılar) daha az değiştiği, bu araştırmada ortaya çıkan diğer bir değerlendirmedir. Dışarıda çalışma konusundaki çekincelerin temel nedenleri olarak, evin ve ailenin ihmal edilmesi, akraba olmayan erkeklerle görüşülmesinin zina tehlikesini arttırması ve ekonomik olarak güçlenen kadının meydan okuma tavrının ortaya çıkmasından korkulduğu düşüncesi sayılabilir (Kandiyoti, 1997: 31). Kıray (1984:115–116), karı- koca ilişkilerinde erkeğin karısı ile işine, kasabaya ve siyasete ilişkin meseleleri konuşmadığını; kadınların konuşma konuları olan akrabalar, komşular, düğünler, doğumlar, bayramlar ya da küçük günlük sorunlardan oluşan

konularla da pek ilgilenmediğini ifade eder. Ereğli’de kadının evin dışında çalışmaya başlaması ve genellikle hareketliliğin artması ile karıkoca arsında sert ayrımlar çözülmeye başlasa da ilişkide hala erkeğin egemenliği olduğu araştırmadaki verilerle açıklanmaktadır.

Son ayırım olan metropollere baktığımızda değişim ve ilişkileri iki bölgeye ayırıp inceleyebiliriz. Bu iki bölge; gecekondü bölgesi ve eğitimli üst-orta sınıfın yaşadığı bölgelerdir. Gecekondü bölgeleri, büyük şehirlerde kırsal kesimden göç edenleri barındırır. Gecekondü bölgelerindeki nüfus genç bir yapı sergilese de kadınların çalışma hayatına katılımı çok düşüktür. Katılım, daha çok şehirdeki vasıfsız işçiliği barındırır. Bu nedenle kadınlar çalışma hayatlarını sürdürme konusunda isteksizlerdir. Çalışan kadınlar evlendikten sonra çalışma hayatını eşinin düzenli bir gelire sahip olması ve çocukların doğması ile bırakmaktadırlar. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nün 1999 yılında yaptığı “Çalışmaya Hazır İşgücü Olarak Kentli Kadın ve Değişimi” başlıklı çalışmada da bunu destekleyen veriler elde edilmiştir. Bu araştırmada kadınların yaşa göre işgücüne katılmalarındaki farklılık göz önüne serilmektedir. Buna göre kadınlar en yoğun olarak 20–29 yaş arasında işgücüne katılmakta ve bu yaşlardan sonra öne sürülen pek çok nedenle işgücü piyasasından çekilmektedirler (KSGM, 1999: 21). Ancak ailenin, maliyetleri karşılayamaması durumunda çalışmaya isteksiz de olsa devam etmektedirler. Özellikle ekonomik durgunluk döneminde, düşük gelirli hane halklarının ekonomik baskıya tepkisi, ikincil işçilerin yani kadın ve çocukların tamamlayıcı kazancına daha fazla dayanmak olabilir (Kandiyoti, 1997: 38). Bugün -2009 yılında- yaşanan krizde artan işsizlik oranına ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2008’in Kasım-Aralık ve 2009’un Ocak döneminde 838 bin kişinin daha işsizler ordusuna eklendiğini açıklarken, Hazine Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek bu rakamı 150-200 bin olarak ifade etti. İşsizlik oranının artışı da, "İşsizlik oranı niye artıyor biliyor musunuz? Çünkü kriz dönemlerinde daha çok iş aranıyor. Özellikle kadınlar arasında kriz döneminde işgücüne katılım oranı daha da artıyor." şeklinde ifade ederek kadınların tamamlayıcı kazanç olarak devreye girdiğini bir kez daha doğrulamıştır.

Eğitimli orta ve üst sınıfta ise kadınların meslek yaşamlarına girişini 1970’ler Türkiye’sine göre değerlendiren Kandiyoti (1997: 39–44), o dönemlerde meslek sahibi kadınların çoğunun üst düzey sınıflardan olduğunu ve statülerini

perçinlemek için bu işleri yaptıklarını ifade etmiştir. Buna karşın daha alt tabakadan olanların ise daha çok kamuda çalıştığını ve çok nitelik gerektirmeyen işler yaptıklarını belirtmiştir. Çalışan kadınların ise diğer başarıları ne olursa olsun iyi anne ve eş olma niteliklerinden fedakârlık yapmak istemedikleri ve geleneksel beklentilerde hiçbir değişiklik yapmadan yeni bir rol geliştirdikleri ortaya konulmuştur.

Ailenin değişimi, ele alınırken, daha çok endüstrileşme ve kapitalistleşme süreci bağlamında değerlendirilir. Bunlar kentleşme ve kentlerdeki aileleri açıklamakta kullanılırken kırsal aile yapısındaki değişimler göz önünde tutulmaz. Özbay'ın kırsal kesimdeki değişiklikleri irdeleyen çalışması bu değişime yönelik tamamlayıcı bir çalışmadır. Kırsal kesimdeki ailenin değişim doğrultusu ve derecesi, kentlerde gelişen sanayileşme ve kapitalistleşme süreci ile tarımsal yapının bütünleşme biçiminden etkilenmektedir.

1950'lerden önce köy ekonomisine dayalı olan Türkiye'de tarımın kapitalizmle ilişkisine baktığımızda, 1931 yılında Birinci Ziraat Kongresinde sunulan raporlarda memleket tarımının genel geriliği açıklanmakta ve köylünün pazarla olan bağının sadece şeker, gaz, kahve, gibi pek zorunlu maddelerle sınırlandığı anlaşılmaktadır (Topuz, 2007: 383). 1950'lere kadar kapitalist işletme sayısı çok azdır. Bu nedenle de iki çeşit işletmecilik vardır. Bunlar toprağı çok olan ağalar ve toprağı geçimlik üretime yeten ya da hiç toprağı olmayan üretici köylülerden meydana gelir. Bu döneme ilişkin Özbay'ın Tekeli'den ve Boratav'dan aktardıkları şöyledir:

Hayvan gücüne ve ortakçılık ya da marabacılık yoluyla, kısmen de olsa, toprağına bağlı emeğe dayanılarak işletilen, ancak emek kıtlığı dolayısıyla tam olarak ekilememek sorunu ile karşı karşıya olan ağa işletmelerinin 1928'ler de bile kapitalist işletmelere döndürülemediğini belirtmektedir. Bu dönemde, kırsal kesimde verimi oldukça düşük, yoksul köylülüğün yaygın olmasına karşın, bunların büyük ölçüde tarım ve tarım-dışı ücretli işçiliğe kaymamaları, kapitalistleşme sürecinin tarımsal yapıda olduğu gibi tarım dışında da çok yavaş olmasından kaynaklanmaktadır.

1950 sonrasında meydana gelen bazı değişiklikler ekonomide gelişmelere neden olmuş bu da tarımın yapısını değiştirmiştir.

Bu dönüşüm süreci içinde tarımsal üründe çeşitlenme ve verim artışı gözlenmiş, tarımsal ürünler daha büyük ölçeklerde pazarlanmış, ulaşım ve iletişim araçları ve bunlardan yararlananların sayısı artmış, okul eğitimi daha fazla önem kazanmış, ücretli tarım ve tarım-dışı işçilerin sayısı artmış, köyden kente ve yurt dışına hızlı bir göç akımı başlamıştır. Böylece Türkiye’de, tarımsal yapı, az gelişmişliği pekiştirici konumdan çıkarak kapitalizmle bütünleşme sürecine girmiştir.

Türkiye’deki tarımsal yapıdaki bir diğer husus aile işletmeleridir. Aile emeğiyle ayakta kalan üretimle beraber dışarıda ücretli çalışmanın bir arada görülmesi gibi dışarıdan ücretli çalışanların yanında aile üyelerinin emeklerini de kullanıldığı görülür. Üretim birimi olarak ailedeki değişimlerin ailenin otorite yapısını ve buna bağlı olarak diğer işlevlerini etkilediğini düşündürüyor (Özbyay, 1984: 39-42). Kapalı köy ekonomilerinde aile bağımsız ekonomik bir birimken pazara açıldığında bağımsız olma özelliğini yitirir. Bağımsız bir birimken ailedeki bütün bireyler üretim aşamasında göreve sahiptir. Ancak pazar ekonomisine eklemlendiğinde konumlarını korumak için -örneğin toprakların bölünmesini azaltmak için- doğurganlığın azalması gibi bazı değişiklikler yaşayacaktır. Değişikliklerden biri de aile emeğine olan ihtiyaçtır. Bu toprak sahipliğine ve zenginliğe göre farklılıklar taşıyan bir durumdur. Örneğin zengin köylüler bazı işler için ücretli işçi tutarlar ama makinelerle yapılacak pek çok işi de ailenin erkek üyeleri yapar. Toprak ağaları ise hiçbir işe dahil olmazlar. Her iki durumda da kadınlar tarlada üretim aşamasından çekilmiş durumdadırlar. Yoksul köylülerin ise hem kendi geçimlik üretimlerini yaptıkları hem de başkaları hesabına çalıştıkları görülür. Kapitalizmin yerleşmesiyle birlikte gelen emeğin aile üretiminden uzaklaşması öncelikli olarak ailenin erkeklerini etkilemiştir. Çünkü erkekler kırsal kesimde tarımda veya tarım dışında ücretli işçiliğe geçiş yaşamakla birlikte kentlere de yerleşmeye başlamışlardır. Kadınlar ise tarım işçisi olarak ve ev işi olarak nitelendirilen işleri de yaparak ailenin geçimlik üretimine devam etmektedirler. Makineleşmeyle birlikte gelen bir diğer değişim de çocuk ve yaşlı işgücünün tarımdan çekilmesidir. Emek fazlası nedeniyle kırsal kesimde yaşlı işgücünün çekilmesi berberinde onların ailenin yöneticisi olma özelliklerini de yitirmelerini getirir.

Kapitalizm öncesi ailede evlilik ve doğurganlık önemlidir. Çünkü ekonomik bir birim olan ailenin devamı için çalışan işgücüne ihtiyaç vardır. Bu

dönemdeki ölüm oranlarının yüksek olması da bunu daha da gerekli kılıyor. Yani baba-erkil düzenin devamlılığını pekiştiren bir durum söz konusu. Ancak 1950'den sonra ölümler azalmış ve emek fazlalığı ortaya çıkmıştır. Aile büyüklüğü ve işgücü gereksinimi arasındaki dengenin bozulması dışarıda problemlerin yaşanmasıyla birlikte ailede de çatışmaların çıkmasına neden olmaktadır. Gençler bu yeni duruma adapte olup çözüm yolları bulurken baba-oğul sürtüşmeleri ortaya çıkar. Yaşam süresi kısayken aile başkanlarının ölmesiyle geniş aileler parçalanmakta ve sorun çözülmektedir. Ancak ölüm yaşının artması ve ekonomik sıkıntılar çatışmayı artırır ve ailenin başkanı olan babalar çocuklarına göz yummaya başlarlar. Oğulların bulduğu çözüm yollarından biri de göçtür. İlk göçler genç erkekler tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha sonra 25 yaş üstü erkeklerin de göçe katıldıkları görülmüştür. 1970'de göçlerin aile göçü niteliği almış olduğu görülür. Göçlerle erkeklerin emeği aileden özgürleşirken kadının ev içi işlerle uğraşması nedeniyle bundan söz edilemez. Göçle birlikte köylerde kalan ailenin diğer üyeleriyle karşılıklı bir ilişki kurulur. Göç edenler köydekilerin desteğiyle kentlere tutunurken köyde kalanlarda göç edenlere bir güvence olarak bakmaktadırlar. Böylece bir yandan baba-erkil ilişkiler zayıflasa da bir taraftan devamlılığını sağlamaktadır.

Ailenin büyüklüğündeki değişime baktığımızda 1950'lerden hemen sonra görülen bollukla beraber ölümlerin azalmasının yanında erken yaşta evliliklerde artış tespit edilmiştir. Bu ise geniş aile biçiminde yaşama süresinin artması anlamına gelir. Bu nedenle baba yaşarken oğla ayrı ev açma olgusu kurumsallaşmıştır. Ancak ayrı ev açılırken ailenin yaşlı üyelerini sağlıklı durumda olması gözetilir; çünkü ileride ailenin büyükleri kendilerine bakamayacak durumu geldiğinde tekrar geçici bir geniş aileden söz edilir.

Aile yapısındaki bir diğer değişiklik çalışmak için göç eden erkeklerin geride kalan eşlerin baba evlerine gitmeyip geçimini sürdürebildiği sürece parçalanmış aile olarak varlığını devam ettirmesidir.

Aile içinde genç ve yaşlı kuşakların ekonomik güçlerindeki görece denge ve farklılaşmalar aile biçimini belirlemektedir. Diğer bir deyişle, kapitalizm öncesi toplumlarda, daima yaşlı kuşak lehine olan ekonomik güç ilişkileri, kırsal dönüşüm süreci içinde daha karmaşık bir görünüm sergilemektedir: Genç ve yaşlı kuşaklar arasında, görece olarak, eşit bir ekonomik güç dengesi söz konusu

olduğunda, geniş aile, bir yaşama biçimi olarak tercih edilmemektedir. Genç kuşakların lehine bir dengesizliğin bulunmasında, yaşlı kuşakların statüsünün olmadığı, dolayısıyla ataerkil özelliği zayıflamış bir geniş aile (geçici geniş aile) örüntüsü gözlenmektedir. Ataerkil geniş aile, bir yaşama biçimi olarak, yalnızca yaşlı kuşakların görece maddi güçlerinin bulunduğu gruplarda, bir süre için ya da kesintisiz olarak varlığını gösterebilmektedir.

Ailede değişen bir diğer faktör eğitime verilen önemdir. Bu önem derecesi ailenin ekonomik durumuna göre değişim göstermektedir. Çünkü aile üyelerinin emeği ile üretim yapan ailelerde çocuğun eğitimde olması iş gücü kaybı anlamına gelmektedir. Aynı zamanda çocuğun eğitim yoluyla ataerkil hiyerarşik yapıda önemi artabilmektedir. Ancak ailenin zengin olması durumunda bu durum etkili olmaz. Çünkü eğitimin bu değişikliği yaratabilmesi aile büyüklerinin maddi gücüyle orantılıdır. Aynı zamanda zengin ailelerin çocukları üretim sürecinde bulunmadığından okula devam etmeleri sorun yaratmamaktadır. Eğitim, şartları benzer düzeyde seyreden köy topluluklarında ise statü kaynağı olarak kullanılabilir. 1950'den sonra ekonomide yaşanan değişiklikler ve kentlere yapılan göçler nedeniyle okullaşmanın önemi artmıştır. Ancak kız çocuklarının eğitim olanaklarından yararlanması erkek çocuklara oranla daha azdır. (Özbay, 1984: 55-57), “eğitim olanaklarından öncelikle erkeklerin yararlanmalarının sağlanmasının, köylerde, eğitim yoluyla, ataerkil aile düzeninin daha büyük ölçüde çözülmesinin geciktirilmiş olduğunu” düşünmektedir.

Ailenin en temel işlevlerinde biri olan üreme işlevindeki değişiklik ise evlenme yaşına bağlı olarak değerlendirilebilir. Savaş dönemlerinin dışında evlilik yaşını engelleyen diğer bir durum geçim sıkıntısıyla ilintilidir. Bolluk dönemlerinde ortalama ilk evlenme yaşları düşmektedir. Genç kuşaklar ekonomik olarak sorumluluk alabildikleri oranda evlilikleri hakkında söz sahibi olmaktadır. Ailenin üreme işlevi doğurganlığı ifade ederken doğurganlığın kontrolü de bu işlev üzerindeki değişiklikleri gösterir. Doğurganlığın kontrolü bilinçli bir şekilde sağlanabilirken bu bilinçsiz de gerçekleşebilir. Toplumsal ve ekonomik değişimler farkında olmadan insanların doğurganlığı üzerinde bir etki yapabilir. Türkiye’de kırsal bölgelerde doğurganlık oranı hala yüksek olsa da doğurganlığın düşme eğilimi gösterdiği gözlenir.

Üreme işlevinin öneminin azalması, toplumda ve ailede çocuk emeğinin kullanılma düzeyine de bağlıdır. Gerek ekonomik nedenlerle, gerekse eğitilmeleri nedeniyle, çocukların aile emeği olarak kullanılmaları gerekmiyorsa, üstelik zaten aile üretiminde işgücü fazlası varsa, yüksek doğurganlığın önemi azalır. Kırsal Türkiye’de, özellikle orta köylüler arasında, yüksek doğurganlığın önemi azalmıştır. Genelde kadınlar arasında yüksek doğurganlığın önemi büyük ölçüde azalmıştır. Aile içinde karar verme mekanizmasının kilit rollerinde olan aile büyüklerinin önemi azaldıkça ve kadınların kararlara katılımları arttıkça doğurganlıkta daha önemli düşmeler görülebilecektir (Özby, 1984: 64–65).

Kent ailesini değerlendirirken mekânın ailenin yapısı üzerindeki etkisini gözlemleyebiliriz. Kentlerde ailenin geçimi evden uzakta sağlanmaktadır. Büyük kentlerde işçi, memur ve girişimci olarak hayatın dışarıda kazanılmaya başlanması ailede de bazı değişikliklere neden olur.

Ailenin geçiminin nakit olarak evden uzakta kazanılması, hem kazancın tarzı, hem de üyelerin ev içindeki ilişkileri bakımından eski ile kıyaslandığında, büyük farklılıklar ve kaçınılmaz yenilikler getirmektedir. Apartmanlar ve gecekondular, gelirin sadece nakit olarak kazanılacağını belirtir, üstelik evin dışarısı ile bağlantısını keser, sokakların avlu imişçesine kullanılmasını durdurur ve ailenin konut dışındaki ilişkilerinin anonim olduğunu belirler. Çalışma düzeni bakımından da, konut mahallelerinden ötede, ulaşımın araçlarla sağlandığı iş alanları ve sanayi bölgeleri de geleneksel aile ile büyük kent ailesinin en önemli farkını mekânsal olarak vurgular (Kıray, 1984: 70).

Şehirlerdeki ailenin yapısına baktığımızda çekirdek aile olduğu yönünde bir görüş hâkimdir; çekirdek ailede çocuk sayısı azalmıştır. Akrabalarla ilişkiler ise evler ayrı olsa bile devam etmektedir.

Aile içindeki en temel değişimler ise üretim-tüketim faaliyetlerinde kendini göstermektedir ki bu da aile içindeki rollerde kendini gösterir. Her ne kadar erkeğin rolü hala evi geçindirmek ile dış ilişkileri düzenlemek ve kadının rolü ev içindeki faaliyetler ilişkiler olarak kendini gösterse de üretim ve tüketim tarzının değişmesi bu rollerin de farklılıklar göstermesine neden olmuştur. Geleneksel ailede ev içi faaliyetler; tüketimin düzenlenmesi, evin temizliği, yemek, bulaşık, çamaşır kesin olarak kadının rolü olarak görülse de kadının ücretli olarak üretime katılması

ev içi rollerde değişikliğe neden olmuştur. Yine de çalışan kadının iki dünyası vardır ve evdeki rollerinden de vazgeçmediği açıktır (Kıray, 1984: 70–72). Kandiyoti'nin (1997: 42) kamu sektöründe yapmış olduğu araştırma verilerinden aktardığı, kadın çalışanların kendilerini önce eş ve anne olarak tanımladıkları ve işlerini bu rollerindeki başarılarının önünde bir engel olarak gördüğü bilgisi önemlidir. Erkeğin evin gelirini getiren kişi rolü devam etse de “en geleneksel erkek rolü olan evin geçimini sağlamakta üzerine düşeni yapmamaktadır”. Erkekler kazandıkları paranın çok azını eve getirirken çok daha fazlasını kendi kişisel zevkleri için kullanmaktadırlar. Kadının çalışıyor olması da erkeğin bu rolünü yerine getirirken daha esnek davrandığını sık sık iş değiştirdiği ve iş bıraktığı görülmektedir. “...geleneksel rolünün parasal yönünü inkâr etmektedir. Bu bir uç durumdur.”

Ailedeki değişimlerden biri de iletişim yönünde gerçekleşmiştir. Geleneksel ailede karı koca iletişiminden çok söz edilemez. Ancak aynı cinsiyetten olanların iletişimi yoğundur. Kentlerdeki üst- orta sınıf çekirdek ailelerde eşler arasında iletişim daha kolay iken, bu alt tabaka ailelerde daha zordur (Kıray, 1984: 73).

Özkalp (2005: 162-163), ailedeki değişimlerin nedenlerinin en önemlisini teknolojinin gelişmesinde ve bu gelişmelerin topluma yansımada görmektedir. Teknolojik gelişmeler endüstriyel toplum ailesinin hareketliliğini arttırırken ailenin otorite yapısını da değiştirmiştir. Günümüz ailesinde baba, ailede otoriteyi tek başına elinde tutan, çocuklarının bütün faaliyetlerini elinde tutan ve sorumluluğu alan kişi olmaktan çıkmıştır. “Ailenin otorite yapısının değişmesinin temel nedeni toplumsal ve teknolojik değişmeler sonucu ailenin üretici rolünün değişmesi yerine tüketim birimi olmasıdır” (Özkalp, 2005: 163).

Kırsal kesim ve kentlerdeki ailenin yapısındaki bu değişikliklerin yanında bir de göçlerin aile yapısındaki etkisine bakacak olursak özellikle hazırlıksız yapılan zorunlu göçlerin ailelerin yapısını sorunlu bir değişime götürdüğü görülmektedir. Göç, insanın mekânsal olarak değişimini ifade ederken bu, isteğe bağlı ya da zorunlu olabildiği gibi geçici ya da kalıcı da olmaktadır. Siyasal, ekonomik, sosyal yapılardaki sorunlardan kaynaklandığı gibi bu yapıları da sonrasında değişime uğratar. İstemli yapılan göçte bir karar verme aşaması söz konusudur ve hazırlıklıdır. Oysa zorunlu göç bu hazırlık sürecine sahip olamamaktadır.

Göç etmeye zorlanmak, insanların yaşayabileceği en travmatik yaşantılardan biridir. Göçe zorlanmış kişilerin, göç etmemiş kişilerle karşılaştırıldığında birçok travmatik yaşantı ve ruhsal sorun yaşadıkları görülmektedir. Zorunlu göç isteyerek yapılan göç ile kıyaslandığında, insanın sosyal uyum, hayat beklentileri, kişinin dünya üzerine olan temel varsayımları gibi yaşamsal kavramlarını çok daha derinden etkiler. Bir diğer deyişle, zorunlu göç hem sebepleri, hem de sonuçları açısından isteyerek yapılan göçten ve siyasi mülteci olmaktan çok farklıdır (Aker ve diğ. , 2002: 99).

Zorunlu göçe bağlı olarak İstanbul'a yerleşen aileler üzerine yapılan bir araştırma göstermiştir ki; bu aileler ekonomik olarak çok zor durumdadır. 60 kişiyle yapılan bu görüşmede görüşülen kişilerin %90'ı yaşam standartlarının düştüğünü ve çok düşük ücretlerle çalıştıklarını ifade ederken önemli bir oranının geçici işlerde çalıştığı ya da işsiz oldukları gözlemlenmiştir. Ailenin yapısındaki en temel değişikliğin nedeni ekonomik yapılarındaki bu gözle görülür kötüleşmedir. Bu kötüleşmeden en çok kadınlar ve çocuklar etkilenmektedir. Ailelerin yüzde 40'ında ailenin geçimini onlu yaşlarda çocuklar sağlarken okul yaşında olan bu çocukların yüzde 65'inin tam zamanlı ya da yarı zamanlı çalışıyor olmaları okul hayatlarını da etkilemektedir. Bu ailelerin yüzde 60'ı daha önce çocuklarını okula gönderebiliyorken göçten sonra ekonomik koşullar yüzünden gönderemediklerini ifade etmişlerdir. Bunun en önemli problemlerden biri olduğunu söyleyenlerin oranı ise yüzde 80'dir. Kadınların durumunda ise iki farklı boyut bulunmaktadır. Orta yaşlı kadınlar şehir ortamına uyum sağlayamadığı gibi sosyal çevrelerinden kopmuş olmaları onları psikolojik sorunlara itmekteyken genç kızlar ücretli işlerde çalışmaya başladıkları için sosyal olarak daha güçlü olmakta ve köylerine göre daha özgür davranmaktadırlar. Erkekler için ise durum daha farklı; ailenin geçimini sağlama geleneksel rolünü benimsemiş bu insanlar artık bu rollerini yerine getirememektedirler; aynı araştırma bu oranı yüzde 45 olarak göstermekte (Aker ve diğ. , 2002: 97-103). İç göç ve çocuk suçluluğu konusunda İzmir hakkında çalışma yapan Hancı, büyük kentlerde suç işleyenlerin çoğunun kırsal kesimden göçle geldiğini iddia etmektedir. Bunun nedenlerini de şöyle açıklamaktadır;

“Daha iyi yaşama özlemi içinde şehre göç eden aile geldiği yerde tam olarak umduğunu bulamamakta, şehirde yeni ve katlanılması güç sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Örf ve adetlerine sadık, kapalı ve özel bir toplumsal yaşam

biçimine sahip gecekondunun çekirdek ailesi geniş kırsal aileden de, kentin modern çekirdek ailesinden de farklı bir kültüre sahiptir. Göç ettiği şehre uyum güçlüğü içindedir. Özellikle işsizlik ve yetersiz gelir düzeyi bu uyumu daha da zorlaştırmaktadır. Kentin insan yaşamını kolaylaştıran konforunun çekiciliğine özenmekte, ancak kentteki gelenek ve göreneklerin kırsal kesimdekilere uymaması nedeniyle aynı zamanda kent değerlerini yadırgamaktadır. Erkek otoritesini yitirmekten korkmakta, kadın ve çocuklar daha bağımsız olmak istemektedirler. Bu kültür çatışması en çok genç kuşakları etkilemektedir. Kent yaşamına hazır olmayan çocuklar bir yandan da dışarıdan göç edenlere karşı kentlilerin önyargıları yüzünden soyutlanmaktadır. Bu uyumsuzluklara tepki olarak kendini kanıtlama, kentli yaşlılarına özenme ve otoriteye başkaldırma gibi etkenler özellikle çocukları suça yöneltmektedir. Endüstrileşme ve beraberinde üretim yapısındaki değişme toplumun her yönünü etkilediği gibi ailede de değişikliğe neden olmuştur. Ailedeki bireyler değişimin getirdiği yeni rollerine bürünerek değişimin yönünü belirlemişlerdir.

2.7. TÜRKİYE'DE AİLE TÜRLERİ

Türkiye sanayileşmesini ve kentleşmesini henüz tamamlamış bir toplum olduğu için, olgu aile bağlamında, geniş aile olarak karşımıza çıkmaktadır. DİE verilerin göre 2000 yılı itibariyle nüfusun % 29,4 kırdaki ve % 70,6 ise kentte yaşamaktadır. Aynı zamanda kentleşmenin sanayileşme ile yakın ilişkisi olmasına rağmen, kentleşme sanayileşmeden daha hızlı bir tempoya sahiptir (İspir, 1991: 39). Bu olgu bağlamında kente göç eden nüfusun aile yapısı gece kondu kültürü gibi kendine has bazı özellikler taşıması gerektirmektedir. Türkiye'de aile konusunda en kapsamlı araştırmalardan birisi DPT 'nin yaptırdığı "Türk Aile Yapısı Araştırması" (1993)' dir. Diğeri ise, Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetle Müsteşarlığı (1993) tarafından yaptırılan araştırmadır. Bu iki araştırmanın bilgileri ışığında Türkiye'de görülen ailelerin yapısal yönleri dikkate alınarak şöyle tasnife gidilebilir:

"Kırsal Aileler: *Çoğunlukta anne-baba ve çocuklardan oluşur, kısmen de evlenen çocukların aileden ayrılmaması nedeniyle geniş ailelerden oluşmaktadır. Ailedeki çocuk sayısı hem gece kondu hem de kent ailelerindeki sayıdan daha fazladır. Komşuluk ve akrabalık ilişkileri kentlere oranla daha yoğundur. Geleneksel değerler önemli olduğu için toplumsal baskı kentler orana daha yüksektir. Eğitim düzeyi de düşüktür. Kır nüfusunun %22,53 kent*

nüfusunun % 11,99 okur-yazar değildir. Kadın tarım, hayvancılık ve ev işlerinde çalışmaktadır (DPT 1993: 20).

Gecekondu Aileri: Ailedeki birey sayısı kırsala göre az, kent ailesine göre fazladır. Toplumsal dayanışma ve toplumsal baskı kırsal alana göre az, kent ailelerine göre daha uygundur. Kentsel ailelere göre eğitim düzeyi düşüktür. Gecekondu ailelerinin % 19,8 okuma yazma bilmemektedir. Genellikle kadınlar ev içi işlerde çalışmakta, bazı ailelerde kadınlar hem ev işinde hem de temizlik gibi işlerde çalışmaktadır (Başbakanlık, 1993: 74).

Kentsel Aileler: Çekirdek aile türü egemendir. Ailedeki çocuk sayısı hem kır hem de gecekondu ailelerine göre azdır. Geleneksel değerlerin etkisi ve toplumsal baskı azalmıştır. Eğitim düzeyi yüksektir. Gelir düzeyi kır ve gecekonduadan daha fazladır (DPT, 2010: 20).”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1.Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu kadına yönelik aile içi şiddet Aksaray Örneğidir. Aile içi şiddet günümüzde hala varlığını sürdüren toplumsal bir sorundur. Bireylerin eğitimsiz oluşu, geçmişlerinde şiddete maruz kalması veya şiddete tanık olması, eğitilmiş oluşlarının yanında şiddeti problem çözmede bir yöntem olarak kullanmaları hala şiddetin ev içinde varlığını sürdürmesine neden olmaktadır.

3.2.Araştırmanın Amacı

Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda bu çalışmanın yapılması, alanda yapılan çalışmalara katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu bir alan çalışmasıdır. Daha önce Aksaray'da sosyoloji alanında kadına yönelik aile içi şiddet konulu bir çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle çalışma Aksaray'da kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin bilgi sağlama amacı taşımaktadır.

Hızla değişen toplumsal yapının da mevcut kadın problemlerine ek problemler getirdiği bir gerçektir. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında, ailede sosyalleşme sürecinde en önemli rolü oynayan kadının statüsünü geliştirmek amaçlanmaktadır.

Kadının çalışması, özgürlüğünü elinde barındırması ve güçlenmesi açılarından büyük önem arz etmektedir. Ekonomik özgürlüğünü eline alan kadının, şiddete bakış açısı, şiddet karşısındaki tutumu ve aslında neden şiddetle yüz yüze geldiğinin öğrenilmesi amaçlanmış, kadının çalışmasının şiddeti önleme açısından pozitif etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın amacını şöyle ifade etmek mümkündür:

- Aile içi şiddete neden olan kültürel kaynakları irdelemek ve örneklem olarak alınan grubun sosyo-kültürel dinamiklerinin aile içi şiddete olan etkilerini incelemek amacıyla aile içi şiddetin neden olduğunu ortaya koymak,
- Aile içi şiddete maruz kalan kadınların mağdurluk nedenlerini ortaya çıkaran sosyal ve kültürel faktörlerin tespit edilmesi suretiyle aile içi şiddet mağduru kadınların sosyo-kültürel özelliklerini ortaya çıkarmak,

- Sosyal ve kültürel bir olgu olan şiddetin kendi içinde barındırdığı yıkıcı gücün gerisindeki nedenleri kavramak ve şiddetin uygulayıcılarına toplumun nasıl baktığını kültür örüntüleri içinde ortaya çıkarabilmek,
  - Kültürün taşıyıcısı durumunda olan kadının statüsünün güçlendirilmesi adına yapılabilecek çalışmalara yön vermek ve toplumsal farkındalığa katkı sağlamaktır.
- Bulgular sonucunda uygulayıcılar ve planlayıcılar için yararlı olabilecek sonuçlara ulaşılması amaçlanmıştır.

3.3.Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik şiddet tüm sınırları aşan evrensel düzeyde bir problem olarak ele alınmalıdır. Her şeyden evvel insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddet dünyanın pek çok yerinde görmezden gelinmektedir. Şiddet çok yönlü etkileri olan bir olgudur. Sadece maruz kalan değil, aslında şiddeti uygulayan da şiddetten etkilenmektedir. Şiddetin aile içinde yaşanıyor olması Sosyalizasyon sürecinde şiddet öğrenimi konusunda önemli etkiler doğurmaktadır. Şiddetin var olduğu ailelerin çocukları anne-babalarının davranış kalıplarını öğrenip uygulamaya eğilimlidirler. Ailede ilk sosyalleşme sürecinde meydana gelen bazı negatif etkili etkenler ile çocukların şiddet eğilimleri arasında bir ilişkiyi doğurur.

Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarla birlikte, buna şahit olan özellikle çocukların da gelecek yaşamlarında duygusal ve davranışsal çeşitli problemler sergiledikleri gözlenmiştir. İşte bu nedenlerle araştırmanın aile içi şiddet olgusu önem kazanmaktadır.

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi aile içi şiddet, ülkemizde de önemli bir sosyal problem olarak varlığını devam ettirmektedir. Aile içinde kadınların şiddete maruz kalması geçmişte bir tabu olarak dışarıya yansıtılmadığı halde günümüzde toplumun genelini ilgilendiren sosyo-kültürel bir sorun haline gelmiştir. Ülkemizde bugüne kadar “aile içi şiddet” kapsamında psikoloji, sosyoloji, aile hekimliği, halk sağlığı, hukuk ve antropoloji bilimlerinin paradigmaları ile çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Şiddet olgusunun sosyo-ekonomik durum, kültürel sorunlar veya bu tanımların kazanıldığı kültürel bağlamlardan ayrı olarak ele alınamayacağı ileri sürülmüştür (Heimer, 1997’den aktaran Kızmaz, 2006: 261). Aile içi şiddetin sonuçları, sadece belli bir grup için değil toplumun tümü için çeşitli riskler içeren bir suç kapsamındadır. Ülkemizde en son 2009 yılında yapılan ulusal çaptaki

araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalma oranı %39 (%21 oranında ağır, %18'lik oranda orta); cinsel şiddete maruz kalma %15; duygusal şiddete maruz kalma oranı ise %44'tür (KSGM, 2009).

Sosyal olayların, doğal ortamında, ilişki bağlantıları içinde incelenmesi ve algıların ortaya konulması önemlidir. Aile içi şiddetin sebeplerinin belirlenmesi, ailede meydana gelen şiddetin önleme çarelerini ortaya koyarak ailenin yapısının daha sağlıklı olmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmiştir. Yapılan bu uygulamalı araştırma ile sosyal bir problem olan aile içi şiddet sorunun nedenleri tanımlanarak kadına yönelik aile içi şiddetin doğası ve kaynağının anlaşılması amaçlanmıştır.

3.4. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini kadın oluşturmaktadır. Aile içi şiddete bakış açısının örneklemini ise Aksaray' da ikamet eden katılımcılar oluşturmaktadır. Analiz maksatlı yapılan bu çalışmada evreni temsil edecek verilere ulaşılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada 169 kişi ile görüşülmüştür. Araştırmanın örneklemini üniversite öğrencileri, memurlar, ev hanımları, akademisyenler ve avukatlar oluşturmaktadır.

3.5. Örneklemin Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların tanımlayıcı bilgilerinin elde edilmesi amacıyla; medeni durumu, yaşı, eğitim durumu, mesleği, gelir durumu, kardeş sayısı, çocuk sayısı, hane halkı sayısı, eşlerinin meslek durumları gibi sosyo-demografik özelliklere ait sorular sorulmuştur. Bu özelliklere ait elde edilen bulgular müteakip maddelerde görülmektedir.

3.6. Araştırmanın Hipotezleri

- Araştırmaya katılan deneklerin olgusal durumları (yaş, eğitim seviyesi vb.) ile aile içi şiddete ilişkin tutum ve davranışları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Aile içi şiddetin ortaya çıkışında psikolojik, cinsel ve ekonomik nedenler etkin rol oynamaktadır.
- Şiddete maruz kalan kadınların öğrenim seviyeleri ile şiddet arasında bir ilişki vardır.
- Şiddetle kadınların mesleği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.7. Veri analizi

Araştırmanın sonucunda SPSS programına göre veri elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

4. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Aksarayda ikamet eden 169 kişiyle görüşülmüştür. Örnekleme bireylerin yaş aralığı 18-52 arasındadır. Farklı eğitim seviyesinden bireyler bulunmaktadır. Bireylerin aile içi şiddete bakış açısı değerlendirilmek istenmiştir. Yapılan ankette toplam 20 adet soru sorulmuştur.

Araştırmanın sonucunda SPSS programına göre veri elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1.1 Katılımcıların Yaş Grupları

Katılımcılarımız 18 ila 52 yaş aralığındaki kişilerdir. Örneklemin ağırlıklı yaş ortalaması ise 18-24 arasındaki grup oluşturmaktadır.

Tablo-6: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kaç yaşındasınız?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
18-24	81	47,6	47,9	47,9
25-31	21	12,4	12,4	60,4
32-38	29	17,1	17,2	77,5
39-45	20	11,8	11,8	89,3
46-52	18	10,6	10,7	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Araştırmamıza katılanların yaşları incelendiğinde örneklemin 18-24 yaş grubu arasında yoğunlaştığını tablo 6'da görüyoruz. Bu yaş grubun da % 47,6'lık paya sahip. En küçük yaştaki katılımcı 18 yaşında, en büyük yaştaki katılımcı ise 52 yaşındadır.

4.1.2. Katılımcıların Eğitim Durumu

Katılımcıların eğitim durumlarının dağılımı Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7: Eğitim Durumu

Eğitim durumunuz nedir?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Lisans Üstü	16	9,4	9,5	9,5
Lisans	126	74,1	74,6	84,0
Lise	26	15,3	15,4	99,4
İlkokul	1	,6	,6	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Araştırmamıza katılan bireylerin eğitim durumlarına bakıldığında çoğunluğun lise ve lisans düzeyinde eğitim aldıkları tablo 7’de görülmektedir. Bunların % 74,1 lisans, % 15,3 nün ise lise mezunu oluşturmaktadır.

4.1.3. Katılımcıların Meslek Durumu

Katılımcıların meslek durumlarının dağılımı Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8: Meslek Grupları

Mesleğiniz nedir?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Memur	42	24,7	24,9	24,9
Sağlıkçı	4	2,4	2,4	27,2
Hukukçu	10	5,9	5,9	33,1
Mühendis	6	3,5	3,6	36,7
Öğretmen	13	7,6	7,7	44,4
Akademisyen	2	1,2	1,2	45,6
Esnaf	2	1,2	1,2	46,7
Ev Hanımı	4	2,4	2,4	49,1
Öğrenci	63	37,1	37,3	86,4
Diğer	23	13,5	13,6	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Katılımcıların meslek dağılımlarına bakıldığında en çok %37.1 oranındaki öğrenci grubunun oluşturduğu görülmektedir. İkinci sırada ise % 24,7'lik oranda da memurun geldiği belirlenmiştir.

4.2. Araştırmanın Bulguları

4.2.1. Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler

Örneklemin bu kısmında erkeğin şiddet uygulamasının altında yatan nedenler Tablo-9'da sıralanmıştır.

Tablo 9: Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler

Erkeğin şiddet uygulamasının altında yatan sebepler nelerdir?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ekonomik Sorunlar	49	28,8	29,0	29,0
Psikolojik Sorunların Olması	53	31,2	31,4	60,4
Akıl Sağlığının Yerinde Olmaması	22	12,9	13,0	73,4
Cinsel Sorunlar	27	15,9	16,0	89,3
Geçmişinde Şiddete Maruz Kalma	14	8,2	8,3	97,6
Yakınlarının Baskısına Maruz Kalması	4	2,4	2,4	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Şiddet uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunları olup olmadığı sorusuna ise katılımcıların %31,2 gibi büyük bir çoğunluğunun erkeğin psikolojik sorunlarının olduğu cevabını vermiştir. İkinci olarak ekonomik sorunlar oranı % 28,8 olduğu gözlenmiştir, Bunların yanı sıra geçmişte şiddete maruz kalma, yakınların baskısına maruz kalma ve cinsel sorunlar şiddetin temel sebepleri olarak gözlenmektedir. Aile içi şiddetin en fazla görüldüğü ekonomik tabaka orta tabakadır. Bunun yanı sıra aile içi şiddetin görülmesi beklenen yoksul tabakada şiddet, ekonomik durumu iyi olarak nitelendirilen tabakadan daha az görülmektedir. Demek ki şiddet uygulamak için neden gösterilen fakirlik çok geçerli bir sebep değildir. Aile içi şiddete maruz kalan mağdur profilleri incelendiğinde elde edilen diğer bulgulara göre şiddet olayının

şehir merkezlerinde kırsal alanlara nazaran daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Yine evli kişiler bekârlara oranla daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar.

Ankara, İstanbul, İzmir’de yaşayan, üç farklı tabakadan seçilmiş 1070 evli kadınla yapılan bir çalışmada, eşler arasında anlaşmazlığa neden olan konuların başında “kadının ev dışında çalışıyor olması”, ve “Kocanın eşinin ailesi ile görüşmesini istememesi” olduğu anlaşılmıştır. Görüşülen kadınların %21,2’si eşlerinin kendilerine şiddet uyguladığını söylerken, erkeğin şiddet kullanmasındaki en önemli nedeni “maddi sıkıntı” olduğu belirtilmiştir.

4.2.2. Şiddete Maruz Kalan Kadınlar Ne Yapmalı

Araştırma örnekleminde şiddete maruz kalan kadınların kendilerini korumak için yapabilecekleri Tablo-10’da sıralanmıştır.

Tablo 10: Şiddete Maruz Kalan Kadın Ne Yapmalı

Sizce şiddet gören kadın ne yapmalı?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Durumu Kabullemeli	30	17,6	17,8	17,8
Kolluk Kuvvetlerine Başvurmalı	72	42,4	42,6	60,4
Boşanmalı	23	13,5	13,6	74,0
Eşiyle Uzlaşma Yoluna Gitmeli	25	14,7	14,8	88,8
Yakın Çevresinden Yardım İstemeli	19	11,2	11,2	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Şiddete maruz kalan kadın çevresinden gizlenme sebebi, horlanmaktan korktuğu için veya kişinin kendine güveni olmadığını düşünmektedir. Bunun yanında yalnız kalmaktan korktuğu düşünülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların % 42,6’ sı kolluk kuvvetlerine başvurması gerektiği kanısındadır. Bunun dışında büyük bir çoğunluğu bireylerin boşanması gerektiği konusunda hemfikirdir. Eşiyle uzlaşma yoluna gitmesini düşünenlerin oranı ise % 14,8’dir.

4.2.3. Şiddet Mağduru Kadının Şiddet Olgusunu Çevresinden Gizlemesi

Kadının gördüğü şiddeti çevresinden gizlemek için birçok nedeni olabilir. Sebepleri Tablo 11’de sıralanmıştır.

Tablo 11: Şiddette Maruz Kalan Kadının Gördüğü Şiddeti Çevresinden Gizlenme Sebebi

Kadın şiddet gördüğünü çevresinden neden gizler?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Horlanmaktan Korktuğu İçin	32	18,8	18,9	18,9
Yalnız Kalmaktan Korktuğu İçin	28	16,5	16,6	35,5
Kişinin Kendine Güveni Olmadığı İçin	37	21,8	21,9	57,4
Yakın Çevresinin Duymasını İstemediği İçin	56	32,9	33,1	90,5
Şiddet Olgusunu Kabullendiği İçin	10	5,9	5,9	96,4
Esi Tehdit Ettiği İçin	6	3,5	3,6	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

4.2.4. Katılımcıların Medeni Durumu

Katılımcıların medeni durumu sorulmuş; evli, bekâr ve boşanmış seçenekleri sunulmuştur.

Tablo 12: Medeni Durumu

Medeni durumunuz?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evli	66	38,8	39,1	39,1
Bekar	100	58,8	59,2	98,2
Boşanmış	3	1,4	1,7	99,4
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Araştırmaya dâhil olan bireylerin %39,1'i halen evlidir. Bireylerin %1,7'si ise daha önce evlenmiş ancak araştırmanın yapıldığı zamanda yasal olarak boşanmıştır. TÜİK'in 2009 verilerine göre Türkiye'de 2008 yılında 99 663 çift boşanmıştır. Boşanmaların % 41,4'ü evliliği ilk beş yılında gerçekleşmektedir. Eşi ölen kadınların oranı ise %3,1'dir.

Araştırmaya katılan bireylerin kadının toplumdaki önemli bir yeri olduğunu savunmakla beraber kadının toplumumuzda değerli bir yeri olduğunu

savunmaktadırlar. Ancak yine de kadının toplumdaki hak ettiği önemi verilmediğini düşünenlerin sayısı da % 34,3 gibi oldukça yüksek bir seviyededir.

4.2.5. Kadının Toplumdaki Değeri

Kadının toplumdaki değeri, kadının önemi ve katılımcıların bakış açısı ölçülmüştür.

Tablo 13: Kadının Toplumdaki Değeri

Size göre toplumumuzda kadın değerli midir?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değerlidir	111	65,3	65,7	65,7
Değerli Değildir	58	34,1	34,3	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Araştırmaya katılan bireylerin kadının toplumdaki önemli bir yeri olduğunu savunmakla beraber kadının toplumumuzda değerli bir yeri olduğunu savunmaktadırlar. Ancak yine de kadının toplumdaki hak ettiği önemi verilmediğini düşünenlerin sayısı da % 34,3 gibi oldukça yüksek bir seviyededir.

Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümü tarafından Türkiye genelinde yapılan bir araştırma, kadınların %76,5 'inin çeşitli şekillerde şiddete maruz kaldığını göstermiştir.

4.2.6. Kadına Uygulanan Şiddete Bakış Açısı

Örneklemede kadına uygulanan şiddetin kadın tarafından hak edilme durumu sorulmuştur.

Tablo 14: Kadına Uygulanan Şiddet

Kadına uygulanan şiddet sizce kadın hak ettiği için mi yapılmıştır?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	38	22,4	22,5	22,5
Hayır	131	77,1	77,5	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Kadına uygulanan şiddetin, kadının hak ettiği için uygulandığını savunanların oranı da oldukça fazladır. Bu oran % 22,5 iken kadına uygulanan şiddetin hak etmediğini düşünenlerin oranı % 77,5' dir.

Hemen hemen her araştırmada olduğu gibi İstanbul ve Uludağ Üniversitesi'nin de yaptığı araştırmada da maalesef kadın katılımcıların %30 kadarı “Erkeğin kadını terbiye hakkı var mıdır?”, “Gerektiğinde kadına ve çocuğa şiddet uygulayabilir mi?” türünde sorular olumlu cevaplar vermişlerdir. Buda bize toplumda hala şiddeti meşru gören, kabul eder bir anlayışın varlığını göstermektedir. Belki de kadınların bir kısmı yasal haklarını bilmediklerini, kendilerini tam anlamıyla savunamayacakları için şiddeti kabullenme eğilimine gitmişlerdir.

T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptığı araştırma sonuçlarına göre aile içi şiddet ülkemizde de yaygındır. Fiziksel şiddete ailelerin %34'ünde, sözlü şiddete ise %53'ünde rastlanmaktadır. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma oranı da %46'dır. Ailelerde cinsel şiddet ve tacize rastlanma oranı %9'dur. Şiddete maruz %80'i yapacak bir şey olmadığına inanmaktadırlar. Bu durum çaresizliğin kabulü anlamına gelmekte ve şiddete maruz kalanın pasif tutumuna yol açmaktadır.

4.2.7 Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumu

Ankete katılanlara kadının şiddet görmesinde kadının eğitim durumunun önemine bakılmıştır.

Tablo 15: Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumu

Bir kadının şiddet görmesinde kadının eğitim durumu önemli midir?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Önemlidir	84	49,4	49,7	49,7
Önemli Değildir	85	50,0	50,3	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Örneklemin genelinde bir kadının şiddet görmesinde kadının eğitim durumunun önemli olup olmadığı sorusuna katılımcıların % 50,3 önemli olmadığını belirtmiştir.

Katılımcılara göre şiddet uygulayan birey için kadının eğitim durumunun öneminin olmadığını düşünen sayısı daha fazladır.

4.2.8. Eğitimin Aile İçindeki Şiddeti Azaltmasındaki Önemi

Eğitim durumunun şiddet üzerindeki etkisi Tablo-16'da gösterilmiştir.

Tablo 16: Eğitimin Aile İçindeki Şiddeti Azaltmasındaki Önemi

Eğitimin aile içinde şiddeti azaltma noktasında önemli olduğunu düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	149	87,6	88,2	88,2
Hayır	20	11,8	11,8	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Katılımcıların eğitimin aile içinde şiddetin azalma noktasında önemli olduğunu düşünenlerin sayısı oldukça fazladır.

4.2.9. Alkol ya da Madde Kullanımının Şiddet Üzerindeki Etkisi

Bu araştırmada da şiddet mağduru kadınlara şiddet uygulayanların maddeyi kötüye kullanıp kullanmadığı sorusuna verilen cevapların araştırma alanındaki dağılımı Tablo-17'de gösterilmiştir.

Tablo 17: Alkol ya da Madde Kullanımının Şiddete Etkisi

Size göre alkol ya da madde kullanmak şiddet sebebi midir?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	149	87,6	88,2	88,2
Hayır	20	11,8	11,8	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Katılımcıların % 88,2'ü alkol ya da madde kullanımının şiddete etkisi olduğunu, % 11,8'i ise şiddet üzerinde bir etkisi olmadığını savunmuştur.

4.2.10. Şiddet Uygulayan Erkeğin Çocuklarıyla İletişimi

Ankete katılanların şiddet uygulayan erkeğin ailesiyle sağlıklı iletişim düzeyi nedir sorusunun dağılımı tablo-18’de verilmiştir.

Tablo 18: Şiddet Uygulayan Erkeğin Çocuklarıyla İletişimi

Şiddet uygulayan bir erkek sizce çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilir mi?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kurabilir	13	7,6	7,7	7,7
Kuramaz	156	91,8	92,3	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Yapılan anket sonucunda %92.3 oranıyla şiddet uygulayan bir erkeğin çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kuramayacağı hipotezine ulaşılmıştır. 156 kişi şiddet uygulayan erkeğin çocuklarıyla sağlıklı bir etkileşim kuramayacağını düşünmektedir.

4.2.11. Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddete Etkisi

Katılımcıların erkeğin arkadaş çevresinin şiddet üzerindeki etkisinin önemi sorusunun cevaplarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 19: Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddete Etkisi

Erkeğin arkadaş çevresinin şiddet uygulamasında önemli olduğunu düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	136	80,0	80,5	80,5
Hayır	33	19,4	19,5	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Erkeğin arkadaş çevresinin şiddete etkisi olduğunun düşünenlerin sayısı % 80,5 oranıyla oldukça fazladır. %19.4’lük kısımda erkeğin arkadaş çevresinin şiddet uygulamasında önemli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna hayır cevabını vermiştir.

4.2.12. Şiddet Gören Kadının Beşeri İlişki Durumu

Şiddet gören kadın beşeri ilişkilerinde başarılı mıdır, sorusuna verilen cevabın yüzdeler dağılımı verilmiştir.

Tablo 20: Şiddet Gören Kadının Beşeri İlişki Durumu

Şiddet gören bir kadın beşeri ilişkilerinde başarılı mıdır?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Başarılıdır	19	11,2	11,2	11,2
Başarılı Değildir	150	88,2	88,8	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Şiddet gören kadının beşeri ilişkilerde başarılı olamayacağını, sağlıklı bireyler olamayacağını ve kadının toplum içinde kendini daha az değerli hissedeceğini söylemektedirler. Başarılı değildir cevabına verilen sonucun yüzdesi 88.2' dir. Başarılıdır cevabı ise %11.2 olmuştur.

4.2.13. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Durumu

Örnekleme katılımcılara “şiddete maruz kalan kadın sizce sağlıklı düşünebilir mi” sorusu sorulmuştur. Cevaplara verilen dağılımlar tablo-21’de verilmiştir.

Tablo 21: Şiddete Maruz Kalan Kadının Durumu

Şiddete maruz kalan kadın sizce sağlıklı düşünebilir mi?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	25	14,7	14,8	14,8
Hayır	143	84,1	84,6	99,4
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Yapılan anket sonucunda şiddete maruz kalan kadın sağlıklı düşünebilir mi sorusuna hayır cevabının frekans değeri %84,6, evet cevabı ise %14.7'dir. Katılımcılar ağırlıklı olarak şiddet mağdurlarının sağlıklı kararlar alamayacağını düşünmektedirler.

4.12.14. Şiddet Gören Bir Kadının Toplum İçindeki Durumu

Şiddet gören kadın toplum içinde kendini değerli hisseder mi, sorusunun yüzdeler dağılımı tablo-22’de verilmiştir.

Tablo 22: Şiddet Gören Bir Kadının Toplum İçindeki Durumu

Şiddet gören bir kadın toplum içinde kendini değerli hisseder mi?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değerli Hisseder	21	12,4	12,4	12,4
Değerli Hissetmez	148	87,1	87,6	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Şiddet gören bir kadının kendini toplumda değerli hissetmeyeceği seçeneği daha çok tercih edilmiştir. %12.4 değerli hisseder, %87.6 ise değerli hissetmez cevabını vermiştir.

4.2.15. Basın Yayının Sivil Toplum Örgütlerinin Şiddeti Azaltması Durumu

Örneklemede basın yayın organlarının şiddet üzerindeki önemi var mıdır, sorusunun cevabı tablo-23’ te verilmiştir.

Tablo 23: Basın Yayın Organlarının Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumda Şiddetin Azaltması Durumu

Basın yayın sivil toplum örgütlerinin toplumda şiddetin azalmasında önemi var mıdır?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Vardır	120	70,6	71,0	71,0
Yoktur	49	28,8	29,0	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Katılımcılar büyük bir çoğunluğu basın yayın sivil toplum örgütlerinin toplumda şiddetin azalmasında etkili bir rolü olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların %71.0’ı vardır, %29.0’ı yoktur cevabını vermiştir.

4.2.16. Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç-Gereç ve Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddetin Derecesi

Örnekleme “erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç-gereç ve geçmişindeki görmüş olduğu şiddetin derecesini gösterir mi” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar tablo-24’te verilmiştir.

Tablo 24: Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç-Gereç ve Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddetin Derecesi

Erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç- gereç geçmişindeki görmüş olduğu şiddetin derecesini gösterir mi?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	153	90,0	90,5	90,5
Hayır	16	9,4	9,5	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

Erkeğin geçmişinde görmüş olduğu şiddetin, kadın ile erkeğin ilişkisinde yaşanan psikolojik sorunlara yol açmasının yanı sıra işsizlik, yoksulluk, parasızlık gibi ekonomik sorunlar, erkeğin kötü alışkanlıklarının yol açtığı, özellikle erkeğin ailesinden kaynaklanan sorunlar, erkeğin ya da kadının kıskançlığının yol açtığı sorunlardan kaynaklandığı katılımcılar tarafından verilen yanıtlar ile desteklenmiştir.

4.2.17. Katılımcılara Göre Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları

Tablo 25: Size Göre Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları

Size göre şiddet uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunları var mıdır?	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Vardır	129	75,9	76,3	76,3
Yoktur	40	23,5	23,7	100,0
Toplam	169	99,4	100,0	
Kayıp	1	,6		
Toplam	170	100,0		

4.3. Eğitimle Şiddet İlişkisi

Tablo 26: Eğitim ile Şiddet Gören Kadın

Eğitim	Şiddet Gören Kadın Neler Yapabilir						Toplam
	Durumu Kabullenmeli	Kolluk Kuvvetlerine Basvurmali	Bosanmali	Eşiyle Uzlaşma Yoluna Gitmeli	Yakın Çevresin den Yardım İstemeli		
Lisans Üstü	Sayı	12	0	2	2	0	16
	%	75,0	,0	12,5	12,5	,0	100,0
Lisans	Sayı	18	53	18	21	16	126
	%	14,3	42,1	14,3	16,7	12,7	100,0
Lise	Sayı	0	19	3	2	2	26
	%	,0	73,1	11,5	7,7	7,7	100,0
İlkokul	Sayı	0	0	0	0	1	1
	%	,0	,0	,0	,0	100,0	100,0
Toplam	Sayı	30	72	23	25	19	169
	%	17,8	42,6	13,6	14,8	11,2%	100,0

Tabloda lisansüstü eğitilmiş olanların durumu kabullenmeli seçeneğinin frekans değeri 75,0; kolluk kuvvetlerine başvurmalı cevabının frekans değeri,0; boşanmalı diyenlerin frekans değeri 12,5; eşile uzlaşma yoluna gitmeli diyenlerin 12,5; yakın çevresinden yardım istemeli diyenler ise,0'dır. Eğitim düzeyi lisans olanların durumu kabullenmeli cevabının frekans değeri 14,3; kolluk kuvvetlerine başvurmalı diyenlerin frekans değeri 42,1; boşanmalı diyenler 14,3; eşile uzlaşma yoluna gitmeli cevabının frekans değeri 16,7; çevresinden yardım istemeli cevabının frekans değeri ise 12,7'dir. Eğitim düzeyi lise olanların durumu kabullenmeli cevabının frekans değeri,0; kolluk kuvvetlerine başvurmalı diyenlerin frekans değeri 73,1; boşanmalı cevabının frekans değeri 11,5; eşile uzlaşma yoluna gitmeli frekans değeri 7,7; çevresinden yardım istemeli frekans değeri 7,7'dir.

“Şiddet gören kadın ne yapmalı” sorusuna 169 kişiden 30'u durumu kabullenmeli, 72'si kolluk kuvvetlerine başvurmalı, 23'ü boşanmalı, 25'i eşile uzlaşma yoluna gitmeli, 19'u yakın çevresinden yardım istemeli cevabını vermişlerdir. Anketimize katılan 169 kişiden çoğunluklu olarak kolluk kuvvetlerine başvurmalı cevabı gelmiştir.

Tablo 27:Eğitim ile Kadına Uygulanan Şiddet

			Kadına Uygulanan Şiddeti Kadının Hak Ettiğinin Düşünülmesi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Eğitim	Lisans Üstü	Sayı	6	10	16
		%	37,5	62,5	100,0
	Lisans	Sayı	31	95	126
		%	24,6	75,4	100,0
	Lise	Sayı	1	25	26
		%	3,8	96,2	100,0
	İlkokul	Sayı	0	1	1
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	38	131	169
		%	22,5	77,5	100,0

Yukarıdaki tablonun frekas değerleri şunlardır: Lisansüstü eğitlimlilerin evet cevabının frekans değeri 37,5; hayırın frekans değeri 10'dur. Lisans mezunlarının evet cevabının frekansı 24,6; hayırın 75,6'dır. Lise seçeneğinin evet frekans değeri 3,8; hayırın frekansı 96,2'dir. İlkokul mezunlarının evet cevabının frekans değeri,0; hayırın frekansı 100,0'dır.

Kadına uygulanan şiddet sizce kadın hakettiği için mi yapılmıştır sorusunun eğitim ile ilişkisine bakılmıştır. Anketimize katılan 169 kişiden 38'i evet, 131 kişisi hayır cevabını vermiştir. Şiddetle eğitim ilişkisine baktığımızda bireylerin eğitim düzeyi arttıkça kadına uygulanan şiddete bakış açısı değişmektedir. Şiddetin ilkel bir davranış olduğu düşünülmektedir. O zaman şiddetle eğitim arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 28: Eğitim ile Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Düşünebilme İlişkisi

			Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Düşünebilme Durumu			Toplam
			Evet	Hayir	3,00	Evet
Eğitim	Lisans Üstü	Sayı	3	13	0	16
		%	18,8	81,3	,0	100,0
	Lisans	Sayı	22	103	1	126
		%	17,5	81,7	,8	100,0
	Lise	Sayı	0	26	0	26
		%	,0	100,0	,0	100,0
	İlkokul	Sayı	0	1	0	1
		%	,0	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	25	143	1	169
		%	14,8	84,6	,6	100,0

Tablo 29’da lisansüstü mezunlarının evet cevabının frekans değeri 18,8; hayırın 81,3’tür. Lisans mezunlarının evet frekansı 17,5; hayır frekansı 81,7’dir. Lise mezunlarının evet cevabının frekans değeri,0; hayır cevabının frekans değeri 100,0’dür. İlkokulun ise frekans değeri evette,0; hayırda 100,0’dür.

“Şiddet gören bir kadın sizce sağlıklı düşünebilir mi” sorusunun eğitim ile ilişkisi ölçülmüştür. 169 kişiden 143’ü hayır cevabını vermiş, 25’i ise evet demiştir. Tablo 30’a verilen cevapların rakamsal değeriyle tablo-47’ye verilen cevaplar aynıdır. Burdan yola çıkarak şiddet gören kadının sağlıklı düşünemeyeceği söylenebilir.

Tablo 29: Yaş ile Şiddet Gören Kadının Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

			Bir Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumu		Toplam
			Önemlidir	Önemli Değildir	Önemlidir
Yaş	18-24	Sayı	41	40	81
		%	50,6	49,4	100,0
	25-31	Sayı	7	14	21
		%	33,3	66,7	100,0
	32-38	Sayı	23	6	29
		%	79,3	20,7	100,0
	39-45	Sayı	12	8	20
		%	60,0	40,0	100,0
	46-52	Sayı	1	17	18
		%	5,6	94,4	100,0
Toplam		Sayı	84	85	169
		%	49,7	50,3	100,0

Tabloda frekans değerleri önemlidir cevabını verenler 18-24 yaş aralığında 50,6; 25-31 aralığında 33,3; 32-38’de 79,3; 39-45’te 60,0; 46-52’de ise 5,6’dır. Önemli değildir cevabının frekans değerleri ise: 18-24’te 49,4; 25-31’de 66,7; 32-38’de 6; 39-45’te 40,0; 46-52’de ise 94,4’tür.

Aile içi şiddetin en önemli bileşenlerinden birinin öğretim durumu olduğu ve öğretim derecesi arttıkça hem kadın için hem erkek için şiddet oranlarının düştüğü iddia edilmektedir. Nitekim Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması eğitimi olmayan kadınların %56’sının, lise mezunları arasında %32’sinin ve üniversite mezunlarının %17’sinin fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermiştir. (TKYAİŞA, 2009: 48).Tabloya baktığımızda ise kadının şiddet görmesinde 84 kişi eğitimin önemli olduğunu, 85 kişi ise önemli olmadığını söylemiştir.

Toplumdaki yaygın kanının aksine eğitim basamaklarının yükselmesi aile içi şiddeti azaltan bir faktör değildir. Bu sosyo-psikolojik bir durumdur. Anketimize baktığımızda ise sorumuza cevap verenlerin rakamsal değeri oldukça yakındır. O zaman kadının eğitiminin şiddeti önlemede etkisinden çok söz edilemez.

Tablo 30: Yaş ile Eğitimin Aile İçi Şiddet Üzerindeki Etkisi

			Eğitimin Aile İçinde Şiddeti Azaltma Noktasındaki Önemi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Yaş	18-24	Sayı	69	12	81
		%	85,2	14,8	100,0
	25-31	Sayı	17	4	21
		%	81,0	19,0	100,0
	32-38	Sayı	28	1	29
		%	96,6	3,4	100,0
	39-45	Sayı	17	3	20
		%	85,0	15,0	100,0
	46-52	Sayı	18	0	18
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	149	20	169
		%	88,2	11,8	100,0

Tabloda evet cevabının frekans değeri 18-24 yaş aralığında 85,2; 25-31’de 81,0; 32-38’de 96,6; 39-45’te 85,0; 46-52’de ise 100,0’dır. Hayır cevabının frekans değeri de 18-24’te 14,8; 25-31’de 19,0;32-38’de 3,4; 39-45’te 15,0; 46-52’de ise ,0’ dır.

Tablo 30’da eğitimin aile içi şiddet üzerindeki etkisi var mıdır sorusunun oranlarının yaşlara göre dağılımında tutarlılık yoktur. Toplamda eğitimin aile içinde şiddeti azaltma noktasında önemli olduğunu düşünen %88.2’ lik bir oranın yanında eğitimin aile içinde şiddeti azaltmasında önemli olmadığını düşünen oran ise %11,8’dir. Bireylerin yaş ve eğitim düzeyine bağlı olarak şiddet olgusu arasında ilişki olmadığı gözlemlenmiştir.

4.4. Kadına İlişkin Değerlendirmeler

Tablo 31: Eğitim ile Toplumumuzda Kadının Değeri

			Size Göre Toplumumuzda Kadın Değerli Midir?		Toplam
			Değerlidir	Değerli Değildir	Değerlidir
Eğitim	18-24	Sayı	12	4	16
		%	75,0	25,0	100,0
	25-31	Sayı	79	47	126
		%	62,7	37,3	100,0
	32-38	Sayı	19	7	26
		%	73,1	26,9	100,0
	39-45	Sayı	1	0	1
		%	100,0	,0	100,0
	46-52	Sayı	111	58	169
		%	65,7	34,3	100,0
Toplam		%			

Tablonun frekans değerleri değerlidir seçeneğinde şu şekildedir: 18-24 yaş aralığında 75,0; 25-31'de 62,7; 32-38'de 73,1; 39-45'te 100,0; 46-52'de ise 111'dir. Değerli değildir diyenler: 18-24'te 25,0; 25-31'de 37,3; 32-38'de 26,9; 39-45'te 0; 46-52'de ise 34,3'tür.

Size göre toplumumuzda kadın değerli midir, sorusu 169 kişiye sorulmuş 111'i değerlidir; 58'i ise değerli değildir cevabını vermiştir. Burda kadının toplumdaki değerinin eğitim ile ilişkisi ölçülmüştür. Tablo 27'de ise toplumumuzda kadın değerli midir sorusunun yaş ile ilişkisi ölçülmüştür. Verilen cevapların sayısının aynı olduğu gözlemlenmiştir. Şunu söyleyebiliriz ki anketi yönelttiğimiz kişiler kadına saygı duymakta ve değer vermektedir.

Tablo 32: Şiddet Gören Kadın Ne Yapmalı

Yaş	Şiddet Gören Kadının Yapabilecekleri						
		Durumu Kabullenmeli	Kolluk Kuvvetlerine Başvurmalı	Bosanmalı	Eşiyle Uzlaşma Yoluna Gitmeli	Yakın Çevresinden Yardım İstemeli	Toplam
18-24	Sayı	10	24	15	20	12	81
	%	12,3	29,6	18,5	24,7	14,8	100,0
25-31	Sayı	9	4	3	2	3	21
	%	42,9	19,0	14,3	9,5	14,3	100,0
32-38	Sayı	0	26	0	3	0	29
	%	,0	89,7	,0	10,3	,0	100,0
39-45	Sayı	9	7	2	0	2	20
	%	45,0	35,0	10,0	,0	10,0	100,0
46-52	Sayı	2	11	3	0	2	18
	%	11,1	61,1	16,7	,0	11,1	100,0
Toplam	Sayı	30	72	23	25	19	169
	%	17,8	42,6	13,6	14,8	11,2	100,0

Tablonun 18-24'teki durumu kabullenmeli seçeneğinin frekans değeri 12,3; kolluk kuvvetlerine başvurmalı frekans değeri 29,6; boşanmalı 18,5; eşiyle uzlaşma yoluna gitmeli 24,7; yakın çevresinden yardım istemeli 14,8 cevabını vermişlerdir. 25-31 yaş aralığının frekans değerleri durumu kabullenmeli 42,9;kolluk kuvvetlerine başvurmalı 19,0; boşanmalı 14,3; eşiyle uzlaşma yoluna gitmeli 9,5; yakın çevresinden yardım istemeli 14,3 olmuştur. 32-38 yaş aralığında ise durumu kabullenmeli,0; kolluk kuvvetlerine başvurmalı 89,7; boşanmalı,0; eşiyle uzlaşma yoluna gitmeli 10,3; yakın çevresinden yardım istemeli,0 değerindedir. 39-45 aralığındaki grubun cevabı durumu kabullenmeli 45,0; kolluk kuvvetlerine başvurmalı 35,0; boşanmalı 10; eşiyle uzlaşma yoluna gitmeli,0; yakın çevresinden yardım istemeli 10,0şeklinde olmuştur. 46-52 yaş grubu ise durumu kabullenmeli 11,1; kolluk kuvvetlerine başvurmalı 61,1; boşanmalı 16,7; eşiyle uzlaşma yoluna gitmeli,0; yakın çevresinden yardım istemeli 11,1frekans aralığında cevap vermişlerdir.

Anketimize katılanlara şiddet gören kadın ne yapmalı sorusu sorulmuştur. Katılımcıların 30'u durumu kabullenmeli, 72'si kolluk kuvvetlerine başvurmalı, 23'ü boşanmalı, 25 kişisi eşiyile uzlaşma yoluna gitmeli, 19'u yakın çevresinden yardım istemeli cevabını vermişlerdir. Toplumumuzun geneli şiddeti karı-koca arasında gerçekleşen anlaşmazlıkların bir parçası olarak görmekte ve olağan karşılamaktadır. Bu yüzden şiddete maruz kalan kadınların çoğu durumu kabullenip sessiz kalmaktadırlar. Kolluk kuvvetlerine başvurmalı cevabını verenlerin sayısı yüksek olmuştur; fakat kadınlamız şiddete maruz kaldıkları da maalesef sessiz kalmayı tercih ediyorlar. Çünkü insanımıza göre aile mahremiyeti diye bir olgu var ve biz bilincimize yerleşen bu düşünceyi kıramıyoruz.

Tablo 33: Yaş ile Aile İçi Şiddete Bakış İlişkisi

			Kadına Uygulanan Şiddeti Kadının Hak Etmesi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Yaş	18-24	Sayı	25	56	81
		%	30,9	69,1	100,0
	25-31	Sayı	9	12	21
		%	42,9	57,1	100,0
	32-38	Sayı	3	26	29
		%	10,3	89,7	100,0
	39-45	Sayı	1	19	20
		%	5,0	95,0	100,0
	46-52	Sayı	0	18	18
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	38	131	169
		%	22,5	77,5	100,0

Tabloda 18-24 yaş aralığının evet cevabına frekans değeri 30,9; hayıra ise 69,1 olmuştur. 25-31 arasındaki grup 42,9 oranında evet; 57,1 oranında hayır demiştir. 32-38 yaş aralığı 10,3 değerinde evet; 89,7 ise hayır demiştir. 39-45'lik grup evet cevabına 5,0; hayıra ise 95,0 frekansında yanıtlamışlardır. 46-52 yaş aralığı ise,0 evet; 100,0 hayır demiştir.

Anketimize 169 kişi katılmış ve 38 kişisi kadının şiddeti hakettiğini, 131 kişi ise hak etmediğini söylemiştir. Şiddet uygulayan bireylerin çoğunluğu eşlerin şiddeti hakettiğini düşünmektedirler. Kadın şiddetin etkisinden dolayı bu durumu içselleştirmekte ve doğal olarak dayacağı hak ettiğini düşünmektedir. Kocalarının haklı olduğunu, kıskırtıklarını düşünmektedirler. Görüldüğü gibi bizim anketimizde de 31 kişi kadınların şiddeti hakettiğini söylemişlerdir. Erkeğin özür dilememesinde öne

sürülen haklılık sebebi "itaatsizlik, kocaya karşı gelme" gibi nedenler gösterilmektedir.

Akıllı kadın az konuşur ve dayak yemez, şiddete karşı hiçbir çare yok gibi düşünelere sahip bir toplumda yaşan bireylerin şiddete bakış açısı ne yazık ki şiddeti hep haklı gösterecektir.

Tablo 34: Yaş ile Kadının Toplumumuzdaki Değeri

			Toplumumuzda Kadının Değeri		Toplam
			Değerlidir	Değerli Değildir	Değerlidir
Yaş	18-24	Sayı	52	29	81
		%	64,2	35,8	100,0
	25-31	Sayı	10	11	21
		%	47,6	52,4	100,0
	32-38	Sayı	27	2	29
		%	93,1	6,9	100,0
	39-45	Sayı	17	3	20
		%	85,0	15,0	100,0
	46-52	Sayı	5	13	18
		%	27,8	72,2	100,0
Toplam			111	58	169
		%	65,7	34,3	100,0

Tabloda değerlidir cevabının frekans değerleri şöyledir: 18-24 aralığı 64,2; 25-31 yaş grubu 47,6; 32-38 yaş grubu 93,1; 39-45'lik grup 85,0; 46-52 aralıktakiler ise 27,8 şeklinde olmuştur. Değerli değildir cevabını frekans değerleri: 18-24 yaş grubu 35,8; 25-31arasındakiler 52,4; 32-38 yaş aralığı 6,9; 39-45 arası 15,0;46-52 ise 72,2 olmuştur.

Katılımcılara sizce toplumumuzda kadın değerli midir, sorusu yöneltilmiştir. 169 kişiye uygulanan bu ankette "değerlidir" cevabını veren 111 kişi olmuştur. 58 kişi ise "değerli değildir" cevabını vermiştir.

Başka toplumlar gibi Türkiye'de de yıllar boyu erkeğin karısını veya kızını dövmesi, onun hakkı olarak kabul edilmiştir. Bu olgu atasözlerinden medyaya, eğitim kitaplarından yasalara kadar yansımaktadır. Kadına yönelik şiddetin aile içinde yaygın olduğu bilinmekle beraber yakın zamana kadar bu konu bir tabu oluşturmakta idi. 1980'lerde güç kazanan kadın hareketi, aile içi şiddet'in varlığını ve derecesini ortaya çıkarabilecek eylemler düzenleyerek konuya toplumsal açıdan daha fazla ilgi gösterilmesini sağladı. 4 Nisan 1987' de "Kadının Sırtından Sopayı, Karnından

Sıpayı Eksik Etmeyeceksin” atasözünü mahkeme kararı haline getiren Çankırılı Yargıç Mustafa Durmuş, 17 Mayıs 1987’ de binlerce kadının sokaklara dökülmesine yol açmıştır. (İlkkaracan, Gülçür, 1996: 33)

Tablo 35: Şiddet ile Kadının Sağlıklı Karar Verme Durumu İlişkisi

			Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Karar Verme Durumu		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Yaş	18-24	Sayı	13	67	81
		%	16,0	82,7	100,0
	25-31	Sayı	3	18	21
		%	14,3	85,7	100,0
	32-38	Sayı	0	29	29
		%	,0	100,0	100,0
	39-45	Sayı	0	20	20
		%	,0	100,0	100,0
	46-52	Sayı	9	9	18
		%	50,0	50,0	100,0
Toplam		Sayı	25	143	169
		%	14,8	84,6%	100,

Tablonun frekans değerleri şu şekildedir: 18-24 yaş aralığında evet cevabını verenler 16,0; hayır diyenler 82,7’dir. 25-31 yaş aralığının evet cevabını verenler 14,3; hayır cevabı ise 85,7’dir. 32-38 yaş grubunda ise evet,0; hayır frekansı 100,0’dir. 39-45 yaş aralığının evet frekansı,0; hayır 100,0’dir. 46-52 yaş aralığının evet frekansı 50,0; hayır 50,0’dir.

Kadına yönelik şiddetin genelde ailede gerçekleşmesi ve iktidar ilişkisinin bir parçası olması sebebiyle psikolojik durum ile ilgili klinik tablo şu şekilde olmaktadır: Travma sonrası stres bozukluğu, içe kapanma, korku ve depresyon bulguları, kaygı, yorgunluk, uykusuzluk, yeme bozuklukları, ihanet ve umutsuzluk duygusu ile ortaya çıkmaktadır. Anketi uyguladığımız 169 kişiden 143 kişisi sağlıklı düşemez demiş; ama bunun yanında 25 kişi şiddete uğrayan bir kadının sağlıklı düşüneceğini söylemiştir. Şiddet uygulanan kadın, psikolojik olarak hasar görür, kendine olan güveni sarsılır ve özgüvenini kaybeder; sağlıklı karar veremez ve düşünemez.

4.5. Erkeğe İlişkin Değerlendirmeler

Tablo 36: Meslek ile Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Çocuklarıyla İlişkisi

			Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Çocuklarıyla Sağlıklı İletişim Kurma Durumu		Toplam
			Kurabilir	Kuramaz	Kurabilir
Mesleğiniz	Memur	Sayı	0	42	42
		%	,0	100,0	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	1	9	10
		%	10,0	90,0	100,0
	Mühendis	Sayı	0	6	6
		%	,0	100,0	100,0
	Öğretmen	Sayı	0	13	13
		%	,0	100,0	100,0
	Akademisyen	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Esnaf	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	6	57	63
		%	9,5	90,5	100,0
	Diğer	Sayı	2	21	23
		%	8,7	91,3	100,0
Toplam		Sayı	13	156	169
		%	7,7	92,3	100,0

Sağlıkçıların kurabilir frekans değeri 100,0; kuramaz cevabının frekans değeri,0'dır. Hukukçuların kurabilir cevabının frekans değeri 10,0; kuramaz cevabının frekansı 90,0'dır. Mühendis, memur, ev hanımı, esnaf, akademisyen ve öğretmen meslek grubunun kurabilir seçeneğinin frekans değeri,0; kuramaz 100,0'dır. Öğrencilerin 9,5lik kısmı kurabilir; 90,5'i ise kuramaz cevabını vermiştir. Meslek tanımlaması olmayan grup ise diğer olarak tanımladığımız bölümdür kurabilir seçeneğinin frekansı 8,7; kuramaz ise 91,3'tür.

Şiddet uygulayan bir erkek çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilir mi, sorusunun meslekle ilişkisine bakılmıştır. 169 kişiden 13'ü kurabilir,156'sı kuramaz demiştir. Kendini yetersiz bulan, dürtülerini kontrol edemeyen erkekler şiddet uygulayabilir. İlişkilerinde şiddeti çıkış yolu olarak gören bireyler öfke kontrolünü sağlayamadıkları için içsel pişmanlıklar, kızgınlıklar yaşarlar ve birincil yoldan çocuklarıyla, çevreleriyle de sağlıklı iletişim kuramazlar. Katılımcılarımızdan 169 kişiden 156'sı da sağlıklı ilişki kuramayacağı yönünde cevap vermişlerdir.

Tablo 37: Eğitim ile Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç-Gereç İlişkisi

			Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç- Gereç ve Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddet Hikâyesi Arasındaki İlişki		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Eğitim	Lisansüstü	Sayı	16	0	16
		%	100,0	,0	100,0
	Lisans	Sayı	114	12	126
		%	90,5	9,5	100,0
	Lise	Sayı	22	4	26
		%	84,6	15,4	100,0
	İlkokul	Sayı	1	0	1
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	153	16	169
		%	90,5	9,5	100,0

İlkokul ve lisansüstü eğitim grubunun evet frekansı 100,0; hayır frekansı,0'dır.

Erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç-gerecin eğitimle ilişkisine bakılmıştır. Lisans grubunun evet frekansı 90,5; hayır ise 9,5'tir. Lise eğitimlilerin ise evet cevabının frekansı84,6; hayır frekansı 15,4'tür.

Sorumuza 169 kişiden 153'ü evet, 16'sı hayır cevabını vermişlerdir. Eşleri ile yaşadıkları iletişimsizliği şiddet yolu ile çözmeyi tercih eden erkekler, çocuğuna ağır bedensel cezalar veren babalar, kişisel yetersizliklerini kendilerinden zayıf kimselere fiziksel güç gösterisi ile giderme yolunu seçmektedirler.

Tablo 38: Eğitim ile Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddet Üzerindeki İlişkisi

			Erkeğin Arkadaş Çevresinin Şiddet Uygulamasındaki Etkisi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Eğitim	Lisansüstü	Sayı	13	3	16
		%	81,3	18,8	100,0
	Lisans	Sayı	100	26	126
		%	79,4	20,6	100,0
	Lise	Sayı	22	4	26
		%	84,6	15,4	100,0
	İlkokul	Sayı	1	0	1
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	136	33	169
		%	80,5	19,5	100,0

Tabloda evet cevabının frekans değerleri lisansüstü eğitimlilerde 81,3; lisans grubunda 79,4; lise eğitimlilerinde 84,6; ilkokul ise 100,0'dır. Hayır cevabının frekans değerleri lisansüstü grubunda 18,8; lisansta 20,6; lisede 15,4; ilkokulda,0'dır. Erkeğin arkadaş çevresinin şiddet üzerinde etkisi var mıdır sorusunun eğitimle ilişkisine bakılmıştır. Anketimize katılan 169 kişiden 136'sı evet, 33'ü hayır cevabını vermiştir. Aileiçi şiddetin ortaya çıkmasında toplumsal yapı bazen önemli olmaktadır. Şiddet uygulamaya meyilli bireylerin sosyolojik yaşam örgüsünde onu şiddete yönelten veya tetikleyen durumlar yaşaması şiddete başvurmasında önemli bir etken olmaktadır. Bu durumda arkadaş çevresiyle şiddet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 39: Eğitim ile Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Nedenlerin İlişkisi

		Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler						Toplam	
		Ekonomik Sorunlar	Psikolojik Sorunlarının Olması	Akıl Sağlığının Yerinde Olmaması	Cinsel Sorunlar	Geçmişinde Şiddete Maruz Kalması	Yakınlarının Baskısına Maruz Kalması		Ekonomik Sorunlar
Eğitim	Lisans üstü	Sayı	6	9	1	0	0	0	16
		%	37,5	56,3	6,3	,0	,0	,0	100,0
	Lisans	Sayı	38	36	20	15	13	4	126
		%	30,2	28,6	15,9	11,9	10,3	3,2	100,0
	Lise	Sayı	4	8	1	12	1	0	26
		%	15,4	30,8	3,8	46,2	3,8	,0	100,0
	İlkokul	Sayı	1	0	0	0	0	0	1
		%	100,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0
	Toplam	Sayı	49	53	22	27	14	4	169
		%	29,0	31,4	13,0	16,0	8,3	2,4	100,0

Tablonun frekans değerleri şu şekildedir: Lisansüstü eğitimin ekonomik sorunlar değeri 37,5; psikolojik sorunlarının olması 56,3; akıl sağlığının yerinde olmaması 6,3; cinsel sorunlar, 0; geçmişinde şiddete maruz kalması, 0; yakınlarının baskısına maruz kalması, 0'dır. Lisanslıların ekonomik sorunlar frekansı 30,2; psikolojik sorunlarının olması 28,6; akıl sağlığının yerinde olmaması 15,9; cinsel sorunlar 11,9; geçmişinde şiddete maruz kalması 10,3; yakınlarının baskısına maruz kalması 3,2; ekonomik sorunlarının olması 100,0'dır. Lise mezunlarının ekonomik sorunlar değeri 15,4; psikolojik sorunlarının olması 30,8; akıl sağlığının yerinde olmaması 3,8; cinsel sorunlar 46,2; geçmişinde şiddete maruz kalması 3,8; yakınlarının baskısına maruz kalması, 0; ekonomik sorunlarının olması 100,0'dır. İlkokul eğitimlilerinin ekonomik sorunlar değeri 100,0; psikolojik sorunlarının olması, cinsel sorunlar, akıl sağlığının

herinde olmaması, geçmişinde şiddete maruz kalması, yakınlarının baskısına maruz kalması,0'dır.

Erkeğin şiddet uygulamasının altında yatan sebepler nelerdir sorusunun eğitimle ilişkisi ölçülmüştür. Sorumuzu cevaplayan 169 kişiden 49'u ekonomik sorunlar, 53'ü psikolojik sorunlarının olması, 22'si akıl sağlığının yerinde olmaması, 27'si cinsel sorunlar, 14'ü geçmişinde şiddete maruz kalması, 4'ü yakınlarının baskısına maruz kalması cevabını vermiştir.

Tablo 40: Eğitim ile Şiddet Uygulayan Erkeğin Psikolojik Durum İlişkisi

			Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları		Toplam
			Vardır	Yoktur	
Eğitim	Lisansüstü	Sayı	11	5	16
		%	68,8	31,3	100,0
	Lisans	Sayı	92	34	126
		%	73,0	27,0	100,0
	Lise	Sayı	25	1	26
		%	96,2	3,8	100,0
	İlkokul	Sayı	1	0	1
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	129	40	169
		%	76,3	23,7	100,0

Tablonun frekans değerleri: Lisansüstü eğitimin vardır 68,8; yoktur 31,3'tür. Lisansın vardır 73,0; yoktur 27,0'dır. Lise grubunda vardır cevabı 96,2; yoktur 3,8'dir. İlkokul mezunlarında ise vardır 100,0; yoktur,0'dır.

Size göre şiddet uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunları var mıdır sorusunun eğitim ile ilişkisi incelenmiştir. Anketimize katılan 169 kişiden 129'u vardır, 40'ı yoktur demiştir. Sorumuz ilkökul, lise, lisans ve lisansüstü eğitimine sahip bir gruba uygulanmaktadır. Lisansüstü 16 kişiden 11'i vardır, 5'i ise yoktur; lisans mezunu 126 kişiden 92' si vardır, 34'ü yoktur; lise mezunu 26 kişiden 25'i vardır 1 kişisi yoktur; ilkökul mezunu 1 kişiden 1'i vardır demiştir. Bu durumda eğitimle şiddet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 41: Yaş ile Erkeğin Arkadaş Ortamının Şiddet Üzerindeki Etkisinin İlişkisi

			Erkeğin Şiddet Uygulamasında Arkadaş Çevresinin Önemi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Yaş	18-24	Sayı	60	21	81
		%	74,1	25,9	100,0
	25-31	Sayı	18	3	21
		%	85,7	14,3	100,0
	32-38	Sayı	25	4	29
		%	86,2	13,8	100,0
	39-45	Sayı	16	4	20
		%	80,0	20,0	100,0
	46-52	Sayı	17	1	18
		%	94,4	5,6	100,0
Toplam		Sayı	136	33	169
		%	80,5	19,5	100,0

Tablonun evet ve hayır frekansları: 18-24 yaş aralığında 74,1; 25,9. 25-31 aralığı 85,7; 14,3. 32-38 aralığı 86,2; 13,8. 39-45 aralığı 80,0; 20,0 ve 46-52 aralığında ise 94,4 ve 5,6'dır.

Anketimize verilen cevaplarda 169 kişiden 136'sı evet, 33'ü hayır cevabını vermiştir. Kişilerin sosyolojik yaşam düzeylerine ve eğitim seviyelerine baktığımızda çevrelerinden etkilenme ihtimallerinin yüksek olduğu bilinmektedir. Bu durumda "şiddet uygulayanlar arkadaş çevrelerinden etkilenmekte" diyebiliriz.

Tablo 42: Yaş ile Erkeğin Şiddet Uygularken Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddetin Kullandığı Araç- Gereç İlişkisi

			Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç- Gereç ile Geçmişindeki Şiddet Hikâyesinin İlişkisi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Yaş	18-24	Sayı	72	9	81
		%	88,9	11,1	100,0
	25-31	Sayı	18	3	21
		%	85,7	14,3	100,0
	32-38	Sayı	28	1	29
		%	96,6	3,4	100,0
	39-45	Sayı	18	2	20
		%	90,0	10,0	100,0
	46-52	Sayı	17	1	18
		%	94,4	5,6	100,0
Toplam		Sayı	153	16	169
		%	90,5	9,5	100,0

Tabloda 18-24 yaş aralığının evet değeri 88,9; hayır 11,1. 25-31 aralığı evet değeri 85,7; hayır 14,3; 32-38'lik grupta evet cevabı 96,6; hayır 3,4. 39-45 aralığı evet 90,0; hayır 10,0. 46-52 aralığı ise evette 94,4; hayır 5,6'dır.

Şiddetin bilinçaltına işlenmesi, kişide bıraktığı izler ileriki yaşantısı için bize ipucu olmaktadır. Çünkü öfke anında kişinin bilinçaltı ortaya çıkmaktadır. Burdan ve anketimize verilen cevaplardan anlayabiliriz ki erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç- gereç geçmişindeki görmüş olduğu şiddetin derecesini gösterebilir. Bizim sorduğumuz 169 kişiden 153'ü evet, 16'sı hayır cevabını vermiştir.

Tablo 43: Erkeğin Şiddet Uygulamasının Nedenleri

Yaş	Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler							Toplam
		Ekonomik Sorunlar	Psikolojik Sorunlarının Olması	Akıl Sağlığının Yerinde Olmaması	Cinsel Sorunlar	Geçmişinde Şiddete Maruz Kalması	Yakınlarının Baskısına Maruz Kalması	
18-24	Sayı	18	29	8	12	10	4	81
	%	22,2	35,8	9,9	14,8	12,3	4,9	100,0
25-31	Sayı	6	5	2	5	3	0	21
	%	28,6	23,8	9,5	23,8	14,3	,0	100,0
32-38	Sayı	17	2	1	9	0	0	29
	%	58,6	6,9	3,4	31,0	,0	,0	100,0
39-45	Sayı	4	13	2	0	1	0	20
	%	20,0	65,0	10,0	,0	5,0	,0	100,0
46-52	Sayı	4	4	9	1	0	0	18
	%	22,2	22,2	50,0	5,6	,0	,0	100,0
Toplam	Sayı	49	53	22	27	14	4	169
	%	29,0	31,4	13,0	16,0	8,3	2,4	100,0

Tablo 43'te frekans değerleri şu şekildedir: 18-24 yaş aralığında ekonomik sorunlar 22,2; psikolojik sorunlarının olması 35,8; akıl sağlığının yerinde olmaması 9,9; cinsel sorunlar 14,8; geçmişinde şiddete maruz kalması 12,3; yakınlarının baskısına maruz kalması 4,9'dur. 25-31 yaş grubunda ekonomik sorunlar 28,6; psikolojik sorunlarının olması 23,8; akıl sağlığının yerinde olması 9,5; cinsel sorunlar 23,8; geçmişinde şiddete maruz kalması 14,3; yakınlarının baskısına maruz kalması,0'dır. 32-38 lik aralıkta ekonomik sorunlar 58,6; psikolojik sorunlarının olması 6,9; akıl sağlığının yerinde olmaması 3,4; cinsel sorunlar 31,0; geçmişinde şiddete maruz kalması ve yakınlarının baskısına maruz kalması,0'dır. 39-45 yaş aralığında ekonomik sorunlar 20,0; psikolojik sorunlarının olması 65,0; akıl sağlığının yerinde olmaması 10,0; cinsel sorunlar ve yakınlarının baskısına maruz kalması,0; geçmişinde şiddete maruz kalması 5,0'dır. 46-52 yaş grubunda ekonomik sorunlar ve psikolojik sorunlarının olması 22,2; akıl sağlığının yerinde olmaması 50,0; cinsel sorunlar 5,6; yakınlarının baskısına maruz kalması ve yakınlarının baskısına maruz kalması,0'dır.

Düşük sosyo-ekonomik statü çoğunlukla kadının şiddet kurbanı olmasına yol açacak bir sebep olabilir. Şiddet olgusuna baktığımızda altında yatan nedenleri ekonomik yoksulluk, şiddet uygulayan kişinin psikolojik sorunları gibi nedenler sıralanabilir. Şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğunu, temelinde de ailede öğrenilmekte olduğunu söyleyebiliriz. Failin, çocukluğunda şiddet görmesi veya şiddete tanık olması ilerleyen yaşlarında şiddete başvurması için bir neden oluşturmaktadır. Şiddet ailede öğrenilen bir davranıştır. Devamında da sosyal çevre ve aileyle beraber pekişebilir. Bu yüzden diyebiliriz ki failin çocukken şiddet mağduru olması; şiddetin kim tarafından ve nasıl gerçekleştiği önemli bir etkidir.

Tablo 44: Yaş ile Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Durumu Arasındaki İlişkisi

			Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları		Toplam
			Vardır	Yoktur	Vardır
Yaş	18-24	Sayı	62	19	81
		%	76,5	23,5	100,0
	25-31	Sayı	16	5	21
		%	76,2	23,8	100,0
	32-38	Sayı	15	14	29
		%	51,7	48,3	100,0
	39-45	Sayı	18	2	20
		%	90,0	10,0	100,0
	46-52	Sayı	18	0	18
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	129	40	169
		%	76,3	23,7	100,0

Tablo 44'ün frekans değerleri şöyledir: 18-24'ün vardır cevabı 76,5; yoktur 23,5. 25-31 vardır 76,2; yoktur 23,8. 32-38 yaş aralığı vardır 51,7; yoktur 48,3. 39-45'lik grup vardır 90,0; yoktur 10,0; 46-52 yaş aralığı ise vardır 100,0; yoktur,0'dır.

Öfke kontrolünü sağlayamayan bireyler genelde şiddete başvurmaktadır. Ailede kişinin çocukken sevgi eksiliği ile büyümesi, şiddete maruz kalması veya tanık olması şiddeti tetikleyen durumlardır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı BSRM' de çalıştığım süreçte yaptığım gözlemler şu yönde olmuştur: Geçmişine dayalı sorunları olan çocuklar öfke patlamasına bağlı olarak kendilerine zarar vermekte, intihar girişiminde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çocuklar büyüyüp birer eş olduklarında karşılaştıkları sorunları şiddet yoluyla çözen bireyler olacaklardır. Diyebiliriz ki şiddet uygulayan birey psikolojik, sosyolojik veya mantıksal evresini tam olarak tamamlamamıştır. Anketimize baktığımızda şiddet

uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunları var mıdır, sorusuna 169 kişiden 129'u vardır; 40 kişisi ise yoktur demiştir.

Tablo 45: Yaş ile Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Ailesiyle İletişim Kurması Arasındaki İlişki

			Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Çocuklarıyla Sağlıklı İletişim Kurma Durumu		Toplam
			Kurabilir	Kuramaz	Kurabilir
Yaş	18-24	Sayı	13	68	81
		%	16,0	84,0	100,0
	25-31	Sayı	0	21	21
		%	,0	100,0	100,0
	32-38	Sayı	0	29	29
		%	,0	100,0	100,0
	39-45	Sayı	0	20	20
		%	,0	100,0	100,0
	46-52	Sayı	0	18	18
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	13	156	169
		%	7,7	92,3	100,0

Tablo 45'in frekans değerleri 18-24 yaş aralığında kurabilir 16,0; kuramaz 84,0. 25-31, 32-38, 39-45, 46-52 grubunda kurabilir,0; kuramaz 100,0'dır.

“Şiddet uygulayan bir erkek çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilir mi” sorusuna toplamda 169 kişi cevap vermiştir. 156'sı kuramaz, 13'ü ise kurabilir demiştir. İster kadın, ister erkek, isterse çocuk olsun ve şiddetin türü ne olursa olsun açık bir gerçektir ki üzerinde şiddet hisseden insan kendisini tam anlamıyla sağlıklı hissedemez. Çünkü şiddet insanların hem fiziksel durumlarında (fiziki şiddet başta olmak üzere), hem de psikolojik durumlarında tahriplere yol açmaktadır. Söz konusu kadın ve çocuklar olunca durumun vahameti bir derece daha artar. Korunmaya muhtaç olan çocuklar bu tür davranışlarla karşılaşınca bir kat daha mağdur olmaktadır. Şiddet uygulanan evlerde ne yazık ki çocuklarda bu şiddete birebir şahit olmaktadır. Bu durum hem çocukların ruhsal durumlarında tahribata neden olmak da hem de ileriki yaşamlarında hiç de istenmeyen şekillerde kendisini gösterebilmektedir. Özellikle erkek çocuklar şiddeti erkeklerin güç gösterisi olarak algılayabilmekte, kız çocuklar ise bütün evliliklerde benzer durumların olabileceği düşüncesine kapılabilmektedir. Şiddetin yaşandığı ailelerde yetişen kız ve erkek çocuklarda, şiddet yaşanmayan ailelerdeki çocuklara oranla psikolojik sorunlara daha

sık rastlanmaktadır. Bunların başlıcaları içe kapanma, durgunluk, saldırganlaşma, huysuzlaşma olarak saptanmıştır. Çocuklar bazen de bir suskunluk dönemine girmektedirler(Aile İçi Şiddetin Sebep Ve Sonuçları, 2000: 171). Şiddet uygulayan bir erkek sağlıklı düşünemeyeceği için aile bireyleriyle de sağlıklı ilişkiler kuramaz.

4.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Sosyal Çevrenin Değerlendirilmesi

Tablo 46: Eğitim ile Şiddet Gören Kadının Değerinin İlişkisi

			Şiddet Gören Bir Kadının Toplum İçinde Kendini Değerli Hissetmesi		Toplam
			Değerli Hisseder	Değerli Hissetmez	
Eğitim	Lisans Üstü	Sayı	2	14	16
		%	12,5	87,5	100,0
	Lisans	Sayı	19	107	126
		%	15,1	84,9	100,0
	Lise	Sayı	0	26	26
		%	,0	100,0	100,0
	İlkokul	Sayı	0	1	1
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	21	148	169
		%	12,4	87,6	100,0

Lisansüstü eğitlimlilerin değerli hisseder frekans 12,5; değerli hissetmez değeri 87,5. Lisans grubunun değerli hisseder oranı 15,1; değerli hissetmez 84,9. Lise ve ilkokul mezunlarının ise değerli hisseder,0; değerli hissetmez 100,0'dır.

“Şiddet gören bir kadın kendini değerli hisseder mi” sorusunun eğitim ile ilişkisi ölçülmüştür. Anketimize cevap veren 169 kişiden 21’i değerli hisseder, 148’i değerli hissetmez cevabını vermiştir. Şiddete mağduru kadınların benlikleri zedelenmekte ve genelde çeşitli psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar. Bundan dolayı şiddet mağduru kadınlar kendilerini değerli görmemektedirler.

Tablo 47: Eğitim ile Şiddet Gören Kadının Beşeri İlişkileri

			Şiddet Gören Bir Kadın Beşeri İlişkilerindeki Başarısı		Toplam
			Başarılıdır	Başarılı Değildir	
Eğitim	Lisans Üstü	Sayı	0	16	16
		%	,0	100,0	100,0
	Lisans	Sayı	17	109	126
		%	13,5	86,5	100,0
	Lise	Sayı	2	24	26
		%	7,7	92,3	100,0
	İlkokul	Sayı	0	1	1
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	19	150	169
		%	11,2	88,8	100,0

Lisansüstü ve ilkökul eğitlimlilerin başarılıdır frekans değeri,0; başarılı değildir 100,0.Lisans mezunlarının başarılıdır cevabının değeri 13,5; başarılı değildir 86,5; lise grubunun ise başarılıdır 7,7; başarılı değildir 92,3'tür.

169 kişiye “şiddet gören bir kadın beşeri ilişkilerindeki başarılı mıdır” sorusuna 150’ si başarılı değildir, 19’u ise başarılıdır cevabını vermiştir. Şiddet denilince akla ilk fiziksel şiddet gelmektedir; fakat cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet de olmak üzere dört farklı şiddet türü bulunmaktadır. Bunlardan birine maruz kalan kadın çevresiyle uyumlu yaşayamaz. Yaptığımız anket de bunu doğrulamaktadır.

Tablo 48: Yaş ile Kadının Şiddet Olgusunu Gizlemesinin Nedenlerinin İlişkisi

Yaş		Kadının Şiddet Gördüğünü Çevresinden Gizlemesinin Nedenleri						
		Horlanmak tan Korktuğu İçin	Yalnız Kalmaktan Korktu ğu İçin	Kişinin Kendine Güveni Olmadığı İçin	Yakın Çevresinin Duymasını İstemediği İçin	Şiddet Olgusunu Kabullendiği İçin	Eşi Tehdit Ettiği İçin	Topla m
18-24	Sayı	17	6	19	30	7	2	81
	%	21,0	7,4	23,5	37,0	8,6	2,5	100,0
25-31	Sayı	1	9	5	4	1	1	21
	%	4,8	42,9	23,8	19,0	4,8	4,8	100,0
32-38	Sayı	1	12	11	5	0	0	29
	%	3,4	41,4	37,9	17,2	,0	,0	100,0
39-45	Sayı	1	0	0	16	2	1	20
	%	5,0	,0	,0	80,0	10,0	5,0	100,0
46-52	Sayı	12	1	2	1	0	2	18
	%	66,7	5,6	11,1	5,6	,0	11,1	100,0
Toplam	Sayı	32	28	37	56	10	6	169
	%	18,9	16,6	21,9	33,1	5,9	3,6	100,0

Tablo 48'in frekans değeri 18-24 yaş aralığında horlanmaktan korktuğu için 21,0; yalnız kalmaktan korktuğu için 7,4; kişinin kendine güveni olmadığı için 23,5; yakın çevresinin duymasını istemediği için 37,0; şiddet olgusunu kabullenemediği için 8,6; eşi tehdit ettiği için 2,5. 25-31 aralığında horlanmaktan korktuğu için 4,8; yalnız kalmaktan korktuğu için 42,9; kişinin kendine güveni olmadığı için 23,8; yakın çevresinin duymasını istemediği için 19,0; şiddet olgusunu kabullenmediği için ve eşi tehdit ettiği için 4,8'dir. 32-38 yaş aralığı için frekans değerleri sırasıyla 3,4; 41,4; 37,9; 17,2; ,0; ,0. 39- 45 için frekanslar 5,0; ,0; ,0; 80,0; 10,0; 5,0. 46-52'lik kısım için de frekans aralıkları 66,7; 5,6; 11,1; 5,6; ,0; 11,1 şeklindedir.

Türkiye'de aile içi şiddet konusunda yapılan araştırmalar yetersizdir. Son yıllarda çeşitli araştırmalar yapılmış ise de, toplanan verilerin sağlıklı olduğu söylenemez bunun nedeni, Türk ailesinin geleneksel kapalı yapısı, aile içindeki geçimsizliklerin dışarıya yansıtılmaması gerektiği konusundaki önyargıdır (Aile İçi Şiddet'in Sebepleri ve Sonuçları, 2000: 24). Kadınların önemli bir kısmı eşlerinden gördükleri şiddeti

dile getirmemekte, çeşitli nedenlerle sosyal ya da kurumsal desteğe başvurmamaktadırlar. Kadınların şiddet ortamından ayrılmamalarının en önemli nedenlerinden biri çocuklarını koruma isteğidir (Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 2012: 730). Anketimize katılan 169 kişiden “kadın şiddet gördüğünü çevresinden neden gizlemektedir” sorusuna 32 kişi horlanmaktan korktuğu için, 28 kişi yalnız kalmaktan korktuğu için, 37 kişi kendine güveni olmadığı için, 56 kişi yakın çevresinin duymasını istemediği için, 10 kişi şiddet olgusunu kabullendiği için, 6 kişi eşi tehdit ettiği için cevabını vermiştir.

Tablo 49: Yaş ile Kadının Toplum İçinde Kendini Değerli Hissetmesi İlişkisi

			Şiddet Gören Bir Kadın Kendini Toplum İçinde Değerli Hissetmesi		Toplam
			Değerli Hisseder	Değerli Hissetmez	Değerli Hisseder
Yaş	18-24	Sayı	7	74	81
		%	8,6	91,4	100,0
	25-31	Sayı	2	19	21
		%	9,5	90,5	100,0
	32-38	Sayı	12	17	29
		%	41,4	58,	100,0
	39-45	Sayı	0	20	20
		%	,0	100,0	100,0
	46-52	Sayı	0	18	18
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	21	148	169
		%	12,4	87,6	100,0

Tablo 49’un yaş aralıkları ve frekans değerleri sırasıyla şu şekildedir: 18-24 değerli hisseder 8,6,değerli hissetmez 91,4.25-31 aralığı 9,5; 90,5. 32-38’lik grup 41,4; 58, . 39-45 ve 46-52 yaş aralığı ,0 ve 100,0 rakamlarıyla birbirini takip etmektedir.

Araştırmamıza da baktığımızda şiddete maruz kalan bireyler kendilerini toplum içerisinde daha değersiz hissederler. Şiddete maruz kalan kadınların aile birliği bozulmakta ve hayat kalitesi düşmektedir. Bu sebeple ruhsal bunalımlar yaşama eğilimi göstermektedirler. 169 kişiden “Şiddet Gören Bir Kadın Kendini Toplum İçinde Değerli Hisseder mi” sorusuna 21 kişisi değerli hisseder, 148 kişisi değerli hissetmez cevabını vermiştir.

Tablo 50: Yaş ile Şiddet Gören Bir Kadının Beşeri İlişki Durumu

			Şiddet Gören Bir Kadının Beşeri İlişki Durumu		Toplam
			Basarilidir	Başarılı Değildir	Basarilidir
Yaş	18-24	Sayı	17	64	81
		%	21,0	79,0	100,0
	25-31	Sayı	0	21	21
		%	,0	100,0	100,0
	32-38	Sayı	0	29	29
		%	,0	100,0	100,0
	39-45	Sayı	2	18	20
		%	10,0	90,0	100,0
	46-52	Sayı	0	18	18
		%	,0	100,0	100,0
Toplam		Sayı	19	150	169
		%	11	88,8	100,0

Tabloda frekans aralıkları 18-24yaş aralığında başarılıdır 21,0; başarılı değildir 79,0. 25-31, 32-38 ve 46-52 yaş aralığında başarılıdır diyenler,0; başarılı değildir diyenler 100,0'dür. 39-45'lik grup ise 10,0 ve 90,0 cevabını vermişlerdir.

Anketimize katılan 169 kişiye “şiddet gören bir kadının beşeri ilişki durumu nasıl olur” sorusuna 150 kişisi başarılı değildir, 19 kişisi başarılıdır cevabını vermiştir.

4.7. Kitle İletişim Araçları

Tablo 51: Yaş ile Basın Yayın ve Sivil Toplum Örgütlerinin Şiddet Üzerindeki Rolünün İlişkisi

			Basın Yayın Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumda Şiddetin Azaltmasındaki Önemi		Toplam
			Vardır	Yoktur	Vardır
Yaş	18-24	Sayı	47	34	81
		%	58,0	42,0	100,0
	25-31	Sayı	15	6	21
		%	71,4	28,6	100,0
	32-38	Sayı	25	4	29
		%	86,2	13,8	100,0
	39-45	Sayı	15	5	20
		%	75,0	25,0	100,0
	46-52	Sayı	18	0	18
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	120	49	169
		%	71,0	29,0	100,0

51. tabloda 18-24 yaş aralığında vardır cevabının frekans aralığı 58,0; yoktur 42,0. 25-31 vardır 71,4; 28,6 yoktur. 32-38 vardır 86,2; yoktur 13,8. 39-45 vardır 75,0; yoktur 25,0. 46-52 100,0; ,0 şeklindedir.

“Basın yayın sivil toplum örgütlerinin toplumda şiddetin azalmasında önemi var mıdır” sorusuna 120 kişi önemli olduğunu düşünürken;49 kişi ise bir etkisinin olmadığını söylemişlerdir. Gazetelerde, televizyonlara yer alan şiddet haberlerinin sıklığı toplum olarak bu duruma alışmamıza ve kabullenmemize sebep oluyor. Boşandığı eşi tarafından öldürülen kadınlar, orantısız güç uygulayan emniyet mensupları, cinayetler ve daha birçoğu hepsi gündelik hayatın bir parçası halini aldı dolayısıyla biz de şiddet olgusuna toplum olarak olağan karşılar olduk.

4.8. Alkol ya da Madde Bağımlılığı ve Şiddetle İlişkisi

Tablo 52: Eğitim ile Alkol veya Madde Kullanmanın Şiddetle İlişkisi

			Alkol ya da Madde Kullanmanın Şiddet Üzerindeki Etkisi		Toplam
			Evet	Hayır	Evet
Eğitim	Lisans Üstü	Sayı	15	1	16
		%	93,8	6,3	100,0
	Lisans	Sayı	109	17	126
		%	86,5	13,5	100,0
	Lise	Sayı	24	2	26
		%	92,3	7,7	100,0
	İlkokul	Sayı	1	0	1
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	149	20	169
		%	88,2	11,8	100,0

Tablonun frekans değerleri: lisansüstü eğitiminde evet diyenler 93,8; hayır 6,3; lisans grubunda 86,5 ve 13,5. Lise eğitiminde evet cevabı 92,3; hayır 7,7. İlkokul ise 100,0 ve ,0’dır.

“Size göre alkol veya madde kullanmak şiddete sebep olur mu” sorusunun eğitim ile ilişkisi sorgulanmıştır. Şiddet ile alkol veya madde kullanmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anketimizde bu hipotezimizi doğrulamaktadır. Sorumuza 169 kişiden 149’u evet, 20’si hayır cevabını demiştir.

Tablo 53: Yaş ile Alkol ya da Madde Bağımlılığının Şiddet Üzerindeki Etkisi

		Alkol ya da Madde Kullanmanın Şiddete Etkisi		Toplam	
		Evete	Hayır	Evete	
Yaş	18-24	Sayı	65	16	81
		%	80,2	19,8	100,0
	25-31	Sayı	20	1	21
		%	95,2	4,8	100,0
	32-38	Sayı	28	1	29
		%	96,6	3,4	100,0
	39-45	Sayı	18	2	20
		%	90,0	10,0	100,0
	46-52	Sayı	18	0	18
		%	100,0	,0	100,0
	Toplam	Sayı	149	20	169
		%	88,2	11,8	100,0

Tablo 53'te vardır cevabının frekans değerleri sırasıyla 18-24 yaş aralığı 80,2; 25-31 95,2; 32-38 96,6; 39-45 90,0; 46-52 100,0'dır. Hayır cevabının değerleri ise 18-24'te 19,8; 25-31'de 4,8; 32-38'de 3,4; 39-45'te 10,0;46-52 aralığında da ,0'dır.

“Alkol ya da madde bağımlılığının şiddet üzerinde etkisi var mıdır” sorusuna 169 kişiden 65'i vardır, 16'sı yoktur cevabını vermiştir. 2003 yılında toplam 1133 kişi üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada şiddet uygulayan 233 kişinin 108'inin kötü alışkanlıklarının olduğu saptanmış bunlardan 72'sinin alkol, 1'inin uyuşturucu, 10'unun kumar, 4'ünün ilaç ve madde bağımlısı, 20'sinin sigara ve 1'inin başka bir madde kullandığı öğrenilmiştir. Şunu diyebilir ki alkol veya madde bağımlılığı şiddetin ana nedeni olmasa da tetikleyen bir etkidir.

4.9. Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler

Tablo 54: Eğitim ile Evlilik İçi Cinsel Problemlerin Olmasının Şiddet Üzerindeki Etkisi

			Evlilik İçi Cinsel Problemlerin olmasının Şiddetle İlgisi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Eğitim	Lisans Üstü	Sayı	14	2	16
		%	87,5	12,5	100,0
	Lisans	Sayı	103	23	126
		%	81,7	18,3	100,0
	Lise	Sayı	25	1	26
		%	96,2	3,8	100,0
	İlkokul	Sayı	1	0	1
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	143	26	169
		%	84,6	15,4	100,0

Tablo 54 için frekans dağılımları evet cevabında lisansüstü grubunda 87,5; lisansta 81,7; lisede 96,2; ilkokul mezunlarında ise 100,0'dır. Hayır cevaplarıysa sırasıyla 12,5; 18,3; 3,8; ,0'dır.

Evlilik içinde cinsel problemlerin olması şiddete sebebiyet verir mi sorusunun eğitimle olan ilişkisine bakılmış ve 169 kişiden 143'ü evet, 26'sı hayır demiştir. Evlilikte problemler genellikle iletişim, problem çözme, tartışma, duygusal yakınlık ve cinsellik gibi konularda ortaya çıkmaktadır. Bazen evlilikteki sorunlar cinsel yaşamı etkilerken, bazen de cinsel sorunlar evliliğin bütününe etkiler. Evlilik içinde yaşanan cinsel sorunlar bazı evliliklerde fiziksel şiddeti de beraberinde getirmektedir. Anketimize verilen cevapların rakamsal değerleri de açıklamamı desteklemektedir. Buna dayanarak evlilik içindeki cinsel problemlerle şiddet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 55: Yaş ile Evlilikte Cinsel Yaşam İlişkisi

			Evlilik İçinde Cinsel Problemlerin Olmasının Şiddet Üzerindeki Etkisi		Toplam Evet
			Evet	Hayir	
Yaş	18-24	Sayı	62	19	81
		%	76,5	23,5	100,0
	25-31	Sayı	18	3	21
		%	85,7	14,3	100,0
	32-38	Sayı	29	0	29
		%	100,0	,0	100,0
	39-45	Sayı	17	3	20
		%	85,0	15,0	100,0
	46-52	Sayı	17	1	18
		%	94,4	5,6	100,0
Toplam		Sayı	143	26	169
		%	84,6	15,4	100,0

55. tabloda cevapların frekans değerleri evet cevabında şu şekilde sıralanmaktadır: 18-24 yaş aralığında 76,5; 25-31’de 85,7; 32-38’de 100,0; 39-45’te 85,0; 46-52’de 94,4’tür. Hayır cevabının değerleri: 18-24 yaş aralığında 23,5; 25-31 aralığında 14,3; 3-38’de ,0; 39-45’te 15,0; 46-52 grubunda ise 5,6 ‘dır.

Bizim yaptığımız ankette “Evlilik içinde cinsel problemlerin olması şiddete sebebiyet verir mi” sorusuna 169 kişiden 143 kişisi evet, 26’sı ise hayır cevabını vermiştir. Diyebiliriz ki şiddete meyli olan bir bireyin evlilik içinde problemleri varsa eğer şiddet uygulama ihtimali yüksektir.

Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 yılı raporlarında belirtilen tahminlere göre tüm dünyada üç kadından biri yaşamlarının bir dönemlerinde dövülmekte, cinsel ilişkiye zorlanmakta ve diğer yollarla taciz edilmektedir. Tacizi yapan kişi genellikle kendi ailesinden biri ya da tanıdığı bir kişidir. Dünya genelinde her dört kadından biri hamilelik sırasında eşi tarafından isteği dışı cinsel ilişkiye zorlanmaktadır.

4.10. Meslek ve Şiddet İlişkisi

Tablo 56: Meslek ile Bir Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumunun İlişkisi

Mesleğiniz		Bir Kadının Şiddet Görmesinde Kadının Eğitim Durumu		Toplam
		Önemlidir	Önemli Değildir	Önemlidir
Memur	Sayı	23	19	42
	%	54,8	45,2	100,0
Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Hukukçu	Sayı	9	1	10
	%	90,0	10,0	100,0
Mühendis	Sayı	3	3	6
	%	50,0	50,0	100,0
Öğretmen	Sayı	1	12	13
	%	7,7	92,3	100,0
Akademisyen	Sayı	0	2	2
	%	,0	100,0	100,0
Esnaf	Sayı	0	2	2
	%	,0	100,0	100,0
Ev Hanımı	Sayı	0	4	4
	%	,0	100,0	100,0
Öğrenci	Sayı	31	32	63
	%	49,2	50,8	100,0
Diğer	Sayı	13	10	23
	%	56,5	43,5	100,0
Toplam	Sayı	84	85	169
	%	49,7	50,3	100,0

Tablo 56’da önemlidir cevabının frekans aralıkları şu şekildedir: Memur 54,8; sağlıkçı 100,0; hukukçu 90,0; mühendis 50,0; öğretmen 7,7; akademisyen, esnaf, ev hanımı ,0; öğrenci 49,2; diğer 56,5’tir. Önemli değildir cevabının aralıkları ise memur 45,2; sağlıkçı ,0; hukukçu 10,0; mühendis 50,0; öğretmen 92,3; akademisyen, esnaf, ev hanımı 100,0; öğrenci 50,8; diğer 43,5 ‘tir.

“Bir kadının şiddet görmesinde kadının eğitim durumu sizce önemli midir” sorusunun meslekle ilişkisi ölçülmek istenmiştir. 169 kişiden 84’ü önemlidir, 85’i önemli değildir cevabını vermiştir. Eşlerden biri evlilik içindeki sorunlarını şiddet yoluyla çözmeyi tercih ediyorsa bu noktada kadının eğitiminin çok da bir önemi yoktur. Şiddet olgusunun öğrenilen bir davranış olduğunu söylersek ailesinde şiddete tanık olarak büyüyen bir erkeğin kendi evliliğinde de şiddete başvurması da beklenen bir davranıştır.

Tablo 57: Meslek ile Eğitimin Aile İçi Şiddet Üzerindeki Etkisi

			Eğitimin Aile İçi Şiddet Üzerindeki Etkisi		Toplam
			Evet	Hayır	Evet
Mesleğiniz	Memur	Sayı	40	2	42
		%	95,2	4,8	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	9	1	10
		%	90,0	10,0	100,0
	Mühendis	Sayı	6	0	6
		%	100,0	,0	100,0
	Öğretmen	Sayı	12	1	13
		%	92,3	7,7	100,0
	Akademisyen	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Esnaf	Sayı	1	1	2
		%	50,0	50,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	53	10	63
		%	84,1	15,9	100,0
	Diğer	Sayı	19	4	23
		%	82,6	17,4	100,0
Toplam		Sayı	149	20	169
		%	88,2	11,8	100,0

Tabloda frekans değerleri evet için şöyledir: Memur 95,2; sağlıkçı, mühendis ve akademisyen 100,0; hukukçu 90,0; öğretmen 92,3; esnaf 50,0; ev hanımı 75,0; öğrenci 84,1; diğer 82,6'dır. Hayırın frekans aralıklarıysa memur 4,8; sağlıkçı, mühendis ve akademisyen ,0; hukukçu 10,0; öğretmen 7,7; esnaf 50,0; ev hanımı 25,0; öğrenci 15,9; diğer 17,4'tür.

“Eğitimin aile içinde şiddeti azaltma noktasında önemi var mıdır” sorusuna 169 kişiden 149’u evet, 20’si hayır cevabını vermiştir. Anketimize katılan 169 kişide çoğunluğu eğitimin şiddeti azalttığını söylemiştir. Ancak yapılan çalışmalarda da eğitim farklılığının şiddeti uygulamada bir caydırıcı etkisinin olmadığı, ancak kadınların eğitim artışının şiddeti ihbar etmede direkt etkisi olduğunu göstermiştir (Atilla Demir, Nam 2014: 219). Çocukken aile içi şiddete şahit olanlar veya şiddet görenler, hiç şiddet görmeyenlere kıyasla sonraki yıllarda kendi ailelerine

şiddet uygulama oranları %12 daha fazla olmaktadır(Atilla Demir, Nam 2014:216). Yani kişinin eğitim düzeyinden çok nasıl bir ailede büyüdüğü de önemli olmaktadır.

Tablo 58: Meslek ile Kadının Değeri

			Toplumumuzda Kadının Değeri		Toplam
			Değerlidir	Değerli Degildir	Değerlidir
Mesleğiniz	Memur	Sayı	28	14	42
		%	66,7	33,3	100,0
	Saglikci	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	10	0	10
		%	100,0	,0%	100,0%
	Mühendis	Sayı	4	2	6
		%	66,7	33,3	100,0
	Ogretmen	Sayı	1	12	13
		%	7,7	92,3	100,0
	Akademisyen	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Esnaf	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	37	26	63
		%	58,7	41,3	100,0
	Diğer	Sayı	19	4	23
	%	82,6	17,4	100,0	
Toplam	Sayı	111	58	169	
	%	65,7	34,3	100,0	

58. tabloda meslek gruplarının frekans aralıkları değerlidir cevabı için şu sırayı takip etmektedir: Memur 66,7; sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, esnaf, ev hanımı 100,0; mühendis 66,7; öğretmen 7,7; öğrenci 58,7; diğer 82,6'dır. Değerli değildir seçeneğinin aralığı memur 33,3; sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, esnaf, ev hanımı ,0; mühendis 33,3; öğretmen 92,3; öğrenci 41,3; diğer 17,4'tür.

“Size göre toplumumuzda kadın değerli midir” sorusunun meslek ile ilişkisi sorulmuştur. Anketimize katılan 169 kişiden 111’ i değerlidir, 58 kişisi ise değerli değildir cevabını vermiştir. Toplumumuzda kadın değerli midir, sorusunun meslek ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 59: Meslek ile Şiddet Gören Bir Kadının Beşeri İlişki Durumu

			Şiddet Gören Bir Kadın Beşeri İlişkilerindeki Başarısı		Toplam
			Başarılıdır	Başarılı Değildir	Başarılıdır
Mesleğiniz	Memur	Sayı	1	41	42
		%	2,4	97,6	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	0	10	10
		%	,0	100,0	100,0
	Mühendis	Sayı	1	5	6
		%	16,7	83,3	100,0
	Öğretmen	Sayı	0	13	13
		%	,0	100,0	100,0
	Akademisyen	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Esnaf	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	1	3	4
		%	25,0	75,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	9	54	63
		%	14,3	85,7	100,0
	Diğer	Sayı	3	20	23
		%	13,0	87,0	100,0
Toplam		Sayı	19	150	169
		%	11,2	88,8	100,0

Tablo 59'un başarılıdır cevabının frekans değerleri memur 2,4; sağlıkçı 100,0; hukukçu, öğretmen, akademisyen, esnaf ,0; mühendis 16,7; ev hanımı 25,0; öğrenci 14,3; diğer 13,0'dır. Başarılı değildir cevabının frekans değerleri memur 97,6; sağlıkçı ,0; hukukçu, öğretmen, akademisyen, esnaf 100,0; mühendis 83,3; ev hanımı 75,0; öğrenci 85,7; diğer 87,0'dır.

“Şiddet gören bir kadın beşeri ilişkilerinde başarılı mıdır” sorusunun meslekle ilişkisine bakılmıştır. Anketimize katılan 169 kişiden 19' u başarılıdır, 150' si başarılı değildir. Şiddete uğramak kadınların psikolojik sorunlarını arttırmakta, annenin sorunları ebeveyn tarzını olumsuz etkileyerek çocuklardaki uyumsuzluğu arttırmaktadır. Olumsuz duygular ve ruhsal bozukluklar ise kadınların annelik becerilerini sekteye uğratabilmekte ve çocuklarda davranış sorunlarını artırabilmektedir(Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 2012:731). Şiddete maruz kalan kadın sosyal yaşantısında da verimli olmaktadır.

Tablo 60: Meslek ile Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Düşünme İlişkisi

Mesleğiniz		Şiddete Maruz Kalan Kadının Sağlıklı Düşünme Durumu			
		Evet	Hayır	3,00	Toplam
Memur	Sayı	0	42	0	42
	%	,0	100,0	,0	100,0
Sağlıkçı	Sayı	0	4	0	4
	%	,0	100,0	,0	100,0
Hukukçu	Sayı	0	10	0	10
	%	,0	100,0	,0	100,0
Mühendis	Sayı	0	6	0	6
	%	,0	100,0	,0	100,0
Öğretmen	Sayı	9	4	0	13
	%	69,2	30,8	,0	100,0
Akademisyen	Sayı	0	2	0	2
	%	,0	100,0	,0	100,0
Esnaf	Sayı	0	2	0	2
	%	,0	100,0	,0	100,0
Ev Hanımı	Sayı	0	4	0	4
	%	,0	100,0	,0	100,0
Öğrenci	Sayı	14	48	1	63
	%	22,2	76,2	1,6	100,0
Diğer	Sayı	2	21	0	23
	%	8,7	91,3	,0	100,0
Toplam	Sayı	25	143	1	169
	%	14,8	84,6	,6	100,0

Tablo 60'ta frekans değerleri evet seçeneğinde memur, sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, ev hanımı, esnaf ,0; öğretmen 69,2; öğrenci 22,2; diğer 8,7'dir. Hayır cevabındaysa memur, sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, ev hanımı, esnaf 100,0; öğretmen 30,8; öğrenci 76,2; diğer 91,3'tür.

“Şiddete maruz kalan kadın sizce sağlıklı düşünebilir mi” sorusuna 169 kişiden 25'i evet, 143'ü hayır demiştir. Mağdur şiddet gördüğü zaman travmatik birçok sorunlar yaşamakta bu da sağlıklı düşünmesine engellemektedir. Anketimize katılan 169 kişiden 25 kişi şiddete maruz kalan kadının sağlıklı düşünebileceğini söylemiştir; fakat çoğunluk şiddet mağduru kadınların sağlıklı düşünmeyeceği yönünde cevap vermişlerdir.

Tablo 61: Meslek ile Basın Yayının Sivil Toplum Kuruluşlarının Şiddet Üzerindeki Etkisi

Mesleğiniz		Basın Yayının Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumdaki Şiddeti Azaltmasındaki Önemi		
		Vardır	Yoktur	Toplam
Memur	Sayı	36	6	42
	%	85,7	14,3	100,0
Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Hukukçu	Sayı	9	1	10
	%	90,0	10,0	100,0
Mühendis	Sayı	3	3	6
	%	50,0	50,0	100,0
Öğretmen	Sayı	11	2	13
	%	84,6	15,4	100,0
Akademisyen	Sayı	0	2	2
	%	,0	100,0	100,0
Esnaf	Sayı	2	0	2
	%	100,0	,0	100,0
Ev Hanımı	Sayı	3	1	4
	%	75,0	25,0	100,0
Öğrenci	Sayı	35	28	63
	%	55,6	44,4	100,0
Diğer	Sayı	17	6	23
	%	73,9	26,1	100,0
Toplam	Sayı	120	49	169
	%	71,0	29,0	100,0

Tablo 61’de meslek gruplarının frekans aralıkları vardır cevabında şu şekildedir: Memur 85,7; sağlıkçı ve esnaf 100,0; hukukçu 90,0; mühendis 50,0; öğretmen 84,6; akademisyen ,0; ev hanımı 75,0; öğrenci 55,6; diğer 73,9’dur. Yoktur cevabında ise memur 14,3; sağlıkçı ve enaf ,0; hukukçu 10,0; mühendis 50,0; öğretmen 15,4; akademisyen 100,0; ev hanımı 25,0; öğrenci 44,4; diğer 26,1’dir.

Sivil toplum kuruluşlarının şiddetle ilişkisi ve eğitim üzerindeki etkisi sorusu analiz edilmiştir. “Basın yayının sivil toplum örgütlerinin toplumdaki şiddeti azaltmasındaki etkisi var mıdır” sorusuna 169 kişiye sorulduğunda 120’si vardır, 49’u yoktur demiştir.

Tablo 62: Meslek ile Şiddete Uğrayan Kadının Kendini Değerli Hissetmesi

			Şiddet Gören Bir Kadının Toplum İçinde Kendini Değerli Hissetmesi		Toplam
			Değerli Hisseder	Degerli Hissetmez	Değerli Hisseder
Mesleğiniz	Memur	Sayı	12	30	42
		%	28,6	71,4	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	1	9	10
		%	10,0	90,0	100,0
	Mühendis	Sayı	0	6	6
		%	,0	100,0	100,0
	Öğretmen	Sayı	1	12	13
		%	7,7	92,3	100,0
	Akademisyen	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Esnaf	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	5	58	63
		%	7,9	92,1	100,0
	Diğer	Sayı	2	21	23
		%	8,7	91,3	100,0
Toplam		Sayı	21	148	169
		%	12,4	87,6	100,0

Tablo 62'nin değerli hisseder frekans aralığı memur 28,6; sağlıkçı, mühendis, akademisyen, esnaf, ev hanımı ,0; öğrenci 7,9; diğer 8,7'dir. Değerli hissetmez aralığı ise memur 71,4; sağlıkçı, mühendis, akademisyen, esnaf, ev hanımı 100,0; öğrenci 92,1; diğer 91,3'tür.

“Şiddet gören bir kadın toplum içinde kendini değerli hisseder mi” sorusunun meslek ile ilişkisi ölçülmüştür. 169 kişiden 21'i değerli hisseder, 148'i değerli hissetmez cevabını vermiştir.

Tablo 63: Meslek ve Kadına Uygulanan Şiddetin Hak edilmesi

			Kadına Uygulanan Şiddeti Kadının Hak etmesi		Toplam
			Evet	Hayır	Evet
Mesleğiniz	Memur	Sayı	5	37	42
		%	11,9	88,1	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	0	10	10
		%	,0	100,0	100,0
	Mühendis	Sayı	2	4	6
		%	33,3	66,7	100,0
	Öğretmen	Sayı	1	12	13
		%	7,7	92,3	100,0
	Akademisyen	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Esnaf	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	19	44	63
	%	30,2	69,8	100,0	
Diğer	Sayı	5	18	23	
	%	21,7	78,3	100,0	
Toplam	Sayı	38	131	169	
	%	22,5	77,5	100,0	

63.tablonun mesleklere göre frekans aralıkları evet seçeneği için, memur 11,9; sağlıkçı ve akademisyen 100,0; hukukçu, esnaf ve ev hanımı ,0; mühendis 33,3; öğretmen 7,7; öğrenci 30,2; diğer 21,7'dir. Hayır seçeneği ise memur 88,1; sağlıkçı ve akademisyen ,0; hukukçu, esnaf ve ev hanımı 100,0; mühendis 66,7; öğretmen 92,3; öğrenci 69,8; diğer 78,3'tür.

“Kadına uygulana şiddet sizce kadın hak ettiği için mi yapılmıştır” sorusunun meslek ile ilgisine bakılmıştır. 169 kişiden 38 kişi evet, 131 kişi hayır cevabını vermişlerdir. Rakamsal değerlere baktığımızda toplumumuzda hala kadının şiddeti hak ettiğini düşünen zihniyetler vardır. Lisans okuyan 63 öğrenciden 19 kişisi kadının şiddeti hak ettiğini düşünmektedir. Ne yazık ki yeni yetişen kuşaklar bile şiddeti normalleştirmiştir.

Tablo 64: Meslek ve Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları İlişkisi

			Şiddet Uygulayan Bir Erkeğin Psikolojik Sorunları		Toplam
			Vardır	Yoktur	Vardır
Mesleğiniz	Memur	Sayı	26	16	42
		%	61,9	38,1	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	10	0	10
		%	100,0	,0	100,0
	Mühendis	Sayı	4	2	6
		%	66,7	33,3	100,0
	Öğretmen	Sayı	13	0	13
		%	100,0	,0	100,0
	Akademisyen	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Esnaf	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	49	14	63
		%	77,8	22,2	100,0
	Diğer	Sayı	21	2	23
		%	91,3	8,7	100,0
Toplam		Sayı	129	40	169
		%	76,3	23,7	100,0

Tablo 64'ün frekans değerleri vardır seçeneği için, memur 61,9; sağlıkçı ve akademisyen ,0; hukukçu, öğretmen, esnaf, ev hanımı 100,0; mühendis 66,7; öğrenci 77,8; diğer 91,3'tür. Yoktur seçeneği için, memur 38,1; sağlıkçı ve akademisyen 100,0; hukukçu, öğretmen, esnaf, ev hanımı, ,0; mühendis 33,3; öğrenci 22,2; diğer 8,7'dir.

“Size göre şiddet uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunları var mıdır” sorusunun meslekle ilişkisi ölçülmek istenmiştir.169 kişiye sorduğumuz soruya 129 kişi vardır, 40 kişi yoktur cevabını vermişlerdir.

Tablo 65' e baktığımızda da şiddet uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunlarının olduğu çoğunluğu daha fazladır.

Tablo 65: Meslek ile Erkeğin Şiddet Uygulamasındaki Psikolojik Sebepler İlişkisi

Mesleğiniz		Erkeğin Şiddet Uygulamasının Altında Yatan Sebepler						Toplam
		Ekonomik Sorunlar	Psikolojik Sorunlarının Olması	Akil Sağlığının Yerde Olmaması	Cinsel Sorunlar	Gecmişinde Şiddete Maruz Kalması	Yakınlarının Baskısına Maruz Kalması	
Memur	Sayı	21	11	3	4	3	0	42
	%	50,0	26,2	7,1	9,5	7,1	,0	100,0
Sağlıkçı	Sayı	0	0	0	4	0	0	4
	%	,0	,0	,0	100,0	,0	,0	100,0
Hukukçu	Sayı	1	9	0	0	0	0	10
	%	10,0	90,0	,0	,0	,0	,0	100,0
Mühendis	Sayı	1	2	2	0	1	0	6
	%	16,7	33,3	33,3	,0	16,7	,0	100,0
Öğretmen	Sayı	0	2	10	0	1	0	13
	%	,0	15,4	76,9	,0	7,7	,0	100,0
Akademisyen	Sayı	2	0	0	0	0	0	2
	%	100,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0
Esnaf	Sayı	0	1	1	0	0	0	2
	%	,0	50,0	50,0	,0	,0	,0	100,0
Ev Hanımı	Sayı	3	0	0	1	0	0	4
	%	75,0	,0	,0	25,0	,0	,0	100,0
Öğrenci	Sayı	14	23	6	7	9	4	63
	%	22,2	36,5	9,5	11,1	14,3	6,3	100,0
Diğer	Sayı	7	5	0	11	0	0	23
	%	30,4	21,7	,0	47,8	,0	,0	100,0
Toplam	Sayı	49	53	22	27	14	4	169
	%	29,0	31,4	13,0	16,0	8,3	2,4	100,0

Tablo 65 için frekans değerleri mesleklere göre şu şekildedir: Ekonomik sorunlar memur 50,0; sağlıkçı, öğretmen, esnaf ,0; hukukçu 10,0; mühendis 16,7; akademisyen 100,0; ev hanımı 75,0; öğrenci 22,2; diğer 30,4'tür. Psikolojik sorunlarının olması memur 26,2; sağlıkçı, akademisyen, ev hanımı,0; hukukçu 90,0; mühendis 33,3; öğretmen 15,4; esnaf 50,0; öğrenci 36,5; diğer 21,7'dir. Akıl

sağlığının yerinde olmaması memur 7,1; sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, ev hanımı, diğer ,0; mühendis 33,3; öğretmen 76,9; esnaf 50,0; öğrenci 9,5'tur. Cinsel sorunlar memur 9,5; sağlıkçı 100,0; hukukçu, mühendis, öğretmen, akademisyen, esnaf ,0; ev hanımı 25,0; öğrenci 11,1; diğer 47,8'dir. Geçmişinde şiddete maruz kalması memur 7,1; sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, esnaf, ev hanımı, diğer ,0; öğrenci 14,3; öğretmen 7,7'dir. Yakınlarının baskısına maruz kalması memur, sağlıkçı, hukukçu, mühendis, öğretmen, akademisyen, esnaf, ev hanımı, diğer ,0; öğrenci 6,3'tür.

“Erkeği şiddet uygulamasının altında yatan sebepleri nelerdir” sorusunun eğitim ile ilişkisi ölçülmüştür. 169 kişi üzerinde uygulanan ankette 49 kişi ekonomik sorunlar, 53 kişi ise psikolojik sorunlarının olması, 22 kişi akıl sağlığının yerinde olmaması, 27 kişi cinsel sorunları olduğunu, 14 kişi geçmişinde şiddete maruz kalması, 4 kişi yakınlarının baskısına maruz kalması cevabını vermişlerdir. Anketimizin sayısal verilerine baktığımızda şiddet uygulayan bireylerin psikolojik sorunlarının olduğunu düşünenlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Şiddet uygulayan bireyler şiddeti sorun çözme yöntemi olarak kullanmaktadır. Kişi bu durumu devamlı hale getirdiği zaman kendinde ruhsal problemler oluşacaktır. Aile içi şiddetin ortaya çıkışında psikolojik etkenlerin daha çok rol oynadığı görülmektedir. Hipotezimde de birçok neden sıralamıştım verilen cevaba göre en etkilisi psikolojik nedenler olduğu görülmektedir.

Tablo 66: Meslek ile Kadının Gördüğü Şiddeti Çevresinden Gizlemesi

Mesleğiniz		Kadının Gördüğü Şiddeti Çevresinden Gizleme Nedenleri						Toplam
		Horlanmaktan Korktuğu İçin	Yalnız Kalmaktan Korktuğu İçin	Kişinin Kendine Güveni Olmadığı İçin	Yakın Çevresinin Duymasını İstemediği İçin	Şiddet Olgusunu Kabullediği İçin	Eşi Tehdit Ettiği İçin	
Memur	Sayı	1	18	6	12	2	3	42
	%	2,4	42,9	14,3	28,6	4,8	7,1	100,0
Sağlıkçı	Sayı	0	0	0	0	4	0	4
	%	,0	,0	,0	,0	100,0	,0	100,0
Hukukçu	Sayı	0	1	0	9	0	0	10
	%	,0	10,0	,0	90,0	,0	,0	100,0
Mühendis	Sayı	1	2	1	1	1	0	6
	%	16,7	33,3	16,7	16,7	16,7	,0	100,0
Öğretmen	Sayı	12	0	0	0	1	0	13
	%	92,3	,0	,0	,0	7,7	,0	100,0
Akademisyen	Sayı	0	0	0	2	0	0	2
	%	,0	,0	,0	100,0	,0	,0	100,0
Esnaf	Sayı	0	0	1	1	0	0	2
	%	,0	,0	50,0	50,0	,0	,0	100,0
Ev Hanımı	Sayı	1	1	0	1	0	1	4
	%	25,0	25,0	,0	25,0	,0	25,0	100,0
Öğrenci	Sayı	13	6	16	25	1	2	63
	%	20,6	9,5	25,4	39,7	1,6	3,2	100,0
Diğer	Sayı	4	0	13	5	1	0	23
	%	17,4	,0	56,5	21,7	4,3	,0	100,0
Toplam	Miktar	32	28	37	56	10	6	169
	%	18,9	16,6	21,9	33,1	5,9	3,6	100,0

Tablo 66'nın seçeneklere göre frekans değerleri horlanmaktan korktuğu için memur 2,4; sağlıkçı, hukukçu, akademisyen, esnaf ,0; mühendis 16,7; öğretmen 92,3; ev hanımı 25,0; öğrenci 20,6; diğer 17,4'tür. Yalnız kalmaktan korktuğu için memur 42,9; sağlıkçı, öğretmen, akademisyen, ev hanımı , diğer ,0; hukukçu 10,0; mühendis

33,3; ev hanımı 25,0; öğrenci 9,5'tur. Kişinin kendine güveni olmadığı için memur 14,3; sağlıkçı, hukukçu, öğretmen, akademisyen, ev hanımı ,0; mühendis 16,7; esnaf 50,0; ev hanımı 25,0; öğrenci 39,7; diğer 21,7'dir. Şiddet olgusunu kabullendiği için memur 4,8; sağlıkçı 100,0; hukukçu, akademisyen, esnaf, ev hanımı ,0; mühendis 16,7; öğretmen 7,7; öğrenci 1,6; diğer 4,3'tür. Eşi tehdit ettiği için memur 7,1; sağlıkçı, hukukçu, öğretmen, akademisyen, mühendis, esnaf, diğer ,0; ev hanımı 25,0; öğrenci 3,2'dir.

“Kadın şiddet gördüğünü çevresinden neden gizler” sorusunun meslek ile ilişkisine bakılmıştır. 169 kişiden 32'si horlanmaktan korktuğu için, 28'i yalnız kalmaktan korktuğu için, 37'si kişinin kendine güveni olmadığı için, 56'si yakın çevresinin duymasını istemediği için, 10'si şiddet olgusunu kabullendiği için, 6'sı esi tehdit ettiği için sessiz kalmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları şiddetin şoku ve gördüğü şiddetten utanç duyması sebebiyle bu durumu saklamayı tercih etmektedirler. “Kol kırılır yen içinde kalır” terbiyesiyle yetiştirilen bireyler bu düşünceden dolayı da gördükleri şiddeti gizlerler. Bunun yanında şiddet gören kadınlar itibarlarının zedelenmesini düşündükleri içinde maruz kaldıkları şiddeti saklarlar.

Tablo 67: Meslek ile Alkol ya da Madde Kullanımının Şiddetle İlişkisi

			Alkol ya da Madde Kullanmanın Şiddet Üzerindeki Etkisi		Toplam
			Evet	Hayir	Evet
Mesleğiniz	Memur	Sayı	38	4	42
		%	90,5	9,5	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	9	1	10
		%	90,0	10,0	100,0
	Mühendis	Sayı	5	1	6
		%	83,3	16,7	100,0
	Öğretmen	Sayı	13	0	13
		%	100,0	,0	100,0
	Akademisyen	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Esnaf	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	55	8	63
		%	87,3	12,7	100,0
	Diğer	Sayı	21	2	23
		%	91,3	8,7	100,0
Toplam		Sayı	149	20	169
		%	88,2	11,8	100,0

Tablo 67’de mesleklere göre frekans dağılımları evet cevabı için memur 90,5; sağlıkçı ,0; hukukçu 90,0; mühendis 83,3; öğretmen, akademisyen, esnaf, ev hanımı 100,0; öğrenci 87,3; diğer 91,3’tür. Hayır cevabındaysa memur 9,5; sağlıkçı 100,0; hukukçu 10,0; mühendis 16,7; öğretmen, akademisyen, esnaf, ev hanımı ,0; öğrenci 12,7; diğer 8,7’dir.

“Size göre alkol ya da madde kullanmak şiddet sebebi midir” sorusunun eğitim ile ilişkisi ölçülmüştür. Anketimize cevap veren 169 kişiden 149’u evet, 20’si hayır demiştir. Madde kullanımı doğrudan şiddet sebebi olmasa da risk faktörü taşıyan ailelerde alkol veya madde kullanıcısı olmak şiddete sebep olabilir.

Tablo 68: Meslek ile Evlilik İçi Cinsel Problemler İlişkisi

			Evlilik İçinde Cinsel Problemlerin Olmasının Şiddetle İlgisi		Toplam
			Evete	Hayır	Evete
Mesleğiniz	Memur	Sayı	39	3	42
		%	92,9	7,1	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	9	1	10
		%	90,0	10,0	100,0
	Mühendis	Sayı	4	2	6
		%	66,7	33,3	100,0
	Öğretmen	Sayı	11	2	13
		%	84,6	15,4	100,0
	Akademisyen	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Esnaf	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	49	14	63
		%	77,8	22,2	100,0
	Diğer	Sayı	19	4	23
		%	82,6	17,4	100,0
Toplam		Sayı	143	26	169
		%	84,6	15,4	100,0

68. tablo için frekans aralıkları evet cevabında şöyledir: Memur 92,9; sağlıkçı, akademisyen, esnaf, ev hanımı 100,0; hukukçu 90,0; mühendis 66,7; öğretmen 84,6; öğrenci 77,8; diğer 82,6'dır. Hayır cevabına göre 7,1; sağlıkçı, akademisyen, esnaf, ev hanımı ,0; hukukçu 10,0; mühendis 33,3; öğretmen 15,4; öğrenci 22,2; diğer 17,4'tür.

“Evlilik içinde cinsel problemlerin olması şiddete sebebiyet verir mi” sorusuyla eğitimin ilişkisi ölçülmüştür. 169 kişiden 143'ü evet, 26'sı hayır demiştir. Anketimize katılanlar evlilik içinde cinsel problemlerin olması aile birliği içerisinde şiddetin gerçekleşmesini sebep olarak göstermişlerdir. Tablo 40'da da evlilik içi cinsel problemlerin şiddete sebep olmasının yaş ile ilişkisine bakılmış ve katılımcılarımız problem yaşanacağını söylemişlerdir.

Tablo 69: Eğitim ile Erkeğin Arkadaş Çevresiyle İlişkisi

			Erkeğin Şiddet Uygulamasında Arkadaş Çevresinin Önemi		Toplam
			Evet	Hayır	Evet
Mesleğiniz	Memur	Sayı	35	7	42
		%	83,3	16,7	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	10	0	10
		%	100,0	,0	100,0
	Mühendis	Sayı	3	3	6
		%	50,0	50,0	100,0
	Öğretmen	Sayı	12	1	13
		%	92,3	7,7	100,0
	Akademisyen	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	Esnaf	Sayı	1	1	2
		%	50,0	50,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	52	11	63
		%	82,5	17,5	100,0
	Diğer	Sayı	19	4	23
		%	82,6	17,4	100,0
Toplam		Sayı	136	33	169
		%	80,5	19,5	100,0

69. tabloda frekans aralıkları evet cevabında şu şekilde birbirini takip etmektedir: Memur 83,3; sağlıkçı ve akademisyen ,0; hukukçu ve ev hanımı 100,0; mühendis ve esnaf 50,0; öğretmen 92,3; öğrenci 82,5; diğer 82,6'dır. Hayır seçeneğinde memur 16,7; sağlıkçı ve akademisyen 100,0; hukukçu ve ev hanımı ,0; mühendis ve esnaf 50,0; öğretmen 7,7; öğrenci 17,5; diğer 17,4'tür.

“Erkeğin şiddet uygulamasında arkadaş çevresinin önemli olduğunu düşünüyor musunuz” sorusunun meslekle ile ilişkisi ölçülmüştür. 169 kişiden 136'sı evet, 33 kişisi hayır demiştir. Tablo 53'te ise erkeğin arkadaş çevresinin şiddet uygulamasında eğitimle ilişkisine bakılmıştır.

Tablo 70: Meslek ile Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç- Gereç İlişkisi

			Erkeğin Şiddet Uygularken Kullandığı Araç- Gereç ile Geçmişindeki Görmüş Olduğu Şiddetin İlişki Derecesi		Toplam
			Evet	Hayır	Evet
Mesleğiniz	Memur	Sayı	39	3	42
		%	92,9	7,1	100,0
	Sağlıkçı	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Hukukçu	Sayı	10	0	10
		%	100,0	,0	100,0
	Mühendis	Sayı	6	0	6
		%	100,0	,0	100,0
	Öğretmen	Sayı	13	0	13
		%	100,0	,0	100,0
	Akademisyen	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Esnaf	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	Ev Hanımı	Sayı	1	3	4
		%	25,0	75,0	100,0
	Öğrenci	Sayı	57	6	63
		%	90,5	9,5	100,0
	Diğer	Sayı	19	4	23
		%	82,6	17,4	100,0
Toplam		Sayı	153	16	169
		%	90,5	9,5	100,0

Tablo 70’deyse evet cevabı memur 92,9; sağlıkçı, hukukçu, mühendis, öğretmen, akademisyen, esnaf 100,0; ev hanımı 25,0; öğrenci 90,5; diğer 82,6’dır. Hayır cevabında ise memur 7,1; sağlıkçı, hukukçu, mühendis, öğretmen, öğretmen, akademisyen, esnaf ,0; ev hanımı 75,0; öğrenci 9,5; diğer 17,4’tür.

“Erkeğin Şiddet uygularken kullandığı araç-gerecin geçmişinde gördüğü şiddetle ilişkisi var mıdır” eğitim ilişkisi ölçülmüştür. Farklı meslek gruplarının verdiği cevapların sayısal oranları verilmiştir. 169 kişiden erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç-gereç geçmişindeki görmüş olduğu şiddetin derecesini gösterir mi sorusuna 153’ü evet, 16’sı hayır demiştir. Gruplara baktığımızda meslekler tasnif edilmiştir. Memur olan 42 kişiden 39’u evet, 3’ü hayır; 4 sağlıkçıdan 4’ü evet; 10 hukukçudan 10’u evet; 6 mühendisten 6’sı evet; 13 öğretmenden 13’ evet; 2 akademisyenden 2’si evet; 2 esnaftan 2’ si evet; 4 ev hanımından 1’i evet, 3’ü hayır; 63 öğrenciden 57’si evet, 6’sı hayır; diğer 23 kişiden 19’u evet, 4’ü hayır cevabını vermiştir.

SONUÇ

Araştırma Aksaray ilinde yaşayan insanların aile içi şiddete bakış açısını ölçmek için yapılmıştır. Anketimiz farklı cinsiyette ve meslekte olan, Aksaray’da ikamet eden 169 kişiye uygulanmıştır. Bu konuda çalışmak istememin en başlıca sebeplerinden biri, Aksaray’da yaşayanları baz alarak Türk toplumunda eğitim seviyesinde farklılık gösteren grupların aile içi şiddet konusunda nerde durduklarını bilmek istememdir. Amacım toplumumuzda yaygın olan şiddet döngüsüne dikkat çekmek, insanların kendilerini ve çevrelerini sorgulamalarını sağlamaktır.

Aile içi şiddet Türkiye’de 1980’li yıllarda dikkate alınmaya ve toplumsal bir sorun olduğu kabul görmeye başlanmıştır. Çalışmamız gösteriyor ki şiddet, kadının yaşam kalitesini düşürmekte, kadında verimlilik kaybına neden olmaktadır.

Aile, yerine getirdiği görevler açısından hala toplumun en önemli kurumu olarak nitelendirilmektedir. İnsan türünün devamlılığını sağlaması bakımından, toplumsallaşma sürecinin yaşandığı, o güne kadar maddi ve manevi üretilen tüm değerlerin ilk öğrenildiği yer olması anlamında önemli işlevlerini bugün de sürdürmektedir. Ailenin biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunmaktadır.

Ailenin en önemli psikolojik görevlerinden biri, aile üyelerinin kendini aile içinde güvende hissetmeleri ve sevgi ihtiyaçlarını giderebilmeleridir. Aile olumlu yönleri tümüyle kutsallaştırılmış bir kurumdur. Bu nedenle ailede içinde yaşanan problemler 1960’lı yıllara kadar gün yüzüne çıkarılmamıştır. İkinci dalga feminist hareketi özel alan olarak görülen ve devletin müdahale etmekten kaçındığı aile için, “Özel Olan Politik” sloganıyla aile içinde kadının yaşantısına bakmıştır. Bu bakışın arkasından ailedeki en önemli problem olarak kadının ev içi emeğinin sömürülmesi ve şiddet belirlenmiştir.

Ülkemizde ikinci dalga feminist hareketin etkileri 1980 darbesinden sonra başlamıştır.

1980 sonrasında örgütlenilmesine ilk izin verilen hareket, kadın hareketidir. Bunun nedenlerini irdelenen araştırma konumuz dâhilinde olmasa da soru önemlidir. Ancak denilebilir ki askerlerin kadın hareketinin toplumu ayrıştırıcı nitelikte

olmadığını düşünmüş olmaları ve kadın hareketinin rejim için rakip olarak görülmemesi olabilir. Ayrıca Türk aile yapısının gelenek ve göreneklere bağlılığı konusunda da sorun yaşanmadığından dolayı hareketin etkili olmayacağı düşünülmüş olabilir.

Türkiye’de kadın hareketi güçlüklerle karşılaşmıştır ancak zaman içerisinde etkisini göstermiştir. Özellikle hukuksal boyutta yaşanan gelişmeler, kanunlardaki kadın erkek eşitliğini sağlayan maddelerin eklenmesi, kadınlar için çalışan kamu kuruluşlarının oluşturulması, kadına yönelik şiddet konusunda kamuoyu oluşturulması bu hareketin başarıları arasında sayılabilir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nın önemli sonuçlarından biri, kadınların eşleri ya da yakın ilişkide oldukları erkeklerden gördükleri fiziksel veya cinsel şiddetin ailelerinden, akrabalarından ya da tanımadıkları kişilerden gördükleri şiddetten daha yaygın olduğudur. Benzer durum çocuklar için de söylenebilir. O halde aile psikolojik ve duygusal tatminin sağlandığı en birinci yer olarak bazı durumlarda bu görevini yerine getirememektedir. Bu duyguların tatmininde ailede aksaklık yaşandığında bedeli hem kişiler hem de toplumsal boyutta ağır olmaktadır.

Araştırmada, erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç-gereç ile geçmişinde görmüş olduğu şiddet döngüsü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmalar da gösteriyor ki birey çocukluğunda tanık olduğu şiddeti içselleştirir ve yaşamının ileriki zamanlarında da sorun çözmede başvuracağı ilk yöntemlerden biri olur.

Alkol ile madde kullanımının şiddet üzerindeki etkisinden söz edilmiştir. Anketimize verilen cevaplar da bunu doğrulamaktadır. Uyuşturucu; uyuşturan, duyarsız hale getiren madde demektir(etanik@egm.gov.tr). Alkol veya madde kullanımı olan kişiler akıl ve iradeyi kullanamaz hale gelir dolayısıyla şiddete meyli artar.

Erkeğin şiddet uygulamasının altında yatan sebeplere baktığımızda birçok nedenin olduğu görmekteyiz; fakat en başlıca neden kişinin psikolojik sorunları gelmektedir. Şiddet uygulayan kişinin psikolojisinde genellikle yetersizlik duygusu hakimdir. Sorunlarını dile getiremeyenler çok basit nedenlerle şiddet uygularlar.

Erkeğin öfkesini evdeki kadına, bazen de çocuklara yöneltmesi söz konusudur. Dolayısıyla şiddet de ev içinde çözümlenemez bir hal alıyor ve çığ gibi büyüyor.

Şiddet karşısında kadınların bir kısmı, erkeklerle geçinebilmek için uyum sağlamak zorunda olduklarını belirtmişlerdir. Bir kısmı ise şiddetin kabul edilemez bir durum olduğunu, boyun eğilmemesi gerektiğini ve bu konuda başta devlet olmak üzere çeşitli kuruluşların da yapabileceği bir şeyler olduğunu anlatmaya çalışmışlardır. Kadınların bu konudaki önerileri, kadına geçimini sağlayabileceği bir meslek kazandırmak, kadını madden ve manen güçlendirmek ve gelecek nesillerin farklı olmalarını sağlamak amacıyla çocukların farklı yetiştirilmesini içeren bazı önerilere dek geniş bir alana yayılmaktadır.

Şiddet karşısında fazla bir şey yapılamayacağını, kadınların uyumlu davranması ile erkeğin şiddete başvurmasının belli ölçülerde engelleyebileceğini, kimsenin de aile içine karışmaması gerektiğini, kadın mağdur olsa da çocukları için bu duruma katlanması gerektiğini söyleyenler daha çok anne/kayınvalide kategorisinde görülmüştür. Bunlar yaşça daha büyük veya yaşamlarında çoğu zaman aile içi şiddetin parçası olmuş kadınlardır. Kendi yaşamlarında önüne geçemedikleri şiddetin yarattığı etkinin yanı sıra kadınların gösterdiği tepkiler şiddetin yaşanma biçimini ve süresine bağlı olarak zaman içinde farklılaşabilmektedir. Mesela kendileri gibi şiddet mağduru kızlarına belli bir aşamadan sonra da olsa ellerinden gelen desteği verdikleri, ailenin kurtarılması imkansız hale geldiği noktada kızlarının evinden boşanmasını destekledikleri görülmektedir. Kaldı ki anne/kayınvalide kategorisinde görüşme yapılmış kadınların birçoğunda böyle bir tavır görülmektedir. Bazıları artık durumun eskisi gibi olmadığını, kadınların başvurabilecekleri yerler olduğunu ve kadın olarak daha çok bilinçlendiklerini söyleyerek kendileri için gösteremedikleri tepkiyi kızlarının durumunda ortaya koymaktadırlar.

Eğitim durumu ile şiddet arasındaki ilişkinin önemi benzer birçok çalışmada vurgulanmıştır. Çünkü kadının eğitim seviyesinin yüksek olması kendini ifade etmesini, kendine güveninin olmasını ve şiddetle baş etmesini kolaylaştırmaktadır.

Kadın danışma merkezi ve sığınma evi sayısının yeterli olmaması bu alanda çalışan kişiler tarafından dile getirilen önemli sorunlardan biridir. Danışma merkezleri kadınlara psikolojik destek sağlamak ve ihtiyaçları doğrultusunda gerekli kuruluşlara yönlendirmek gibi görevleri vardır. Kadınların yaşadıkları şiddete

katlanmalarından, hatta bazı kadınların bu durumu kendileri için bir kader olarak nitelendirmelerinden, uzun süre yaşanan şiddetin yarattığı yıkım ve çaresizlikten bahsedilmektedir. Bu nedenle, kadın danışma merkezleri sayısının artması, kadınların güçlenmesi, kendi hakları ve yapabilecekleri konusundaki farkındalıklarının artması açısından önem taşımaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir nokta da kadının statüsünü yükseltmektir. Bu konuda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları devam etmektedir. Kadının iş hayatına atılması şiddetin azalmasında etkili olabilir; fakat çocuklar için kreş şartları uygun değildir ve bazen anneler çocukların bakımından dolayı işlerini bırakmaktadırlar. Yani sosyal devletin yükümlülüklerinin bir kısmını kadınlar yüklenmektedir. Bu sorunlar düzelmeden kadının statüsünün yükseltilmesi belli tabaka ve gruplardaki kadınların ötesine geçemez. Yer verdiğimiz bir hipotez de şiddetle kadınların mesleği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır, sorusudur. Anketimize verilen cevaba da baktığımızda 169 kişiden 84 kişi önemlidir, 85 kişi önemli değildir cevabını vermiştir. Bu sonuca bakarak kadının eğitilmiş olması şiddeti önlemede çok da etkili olmadığı görülmüştür.

Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik hizmetlerle ilgili olarak sürekliliğin olmaması, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve bu konuyla ilgili projelerde çalışmış meslek sahipleri tarafından vurgulanmıştır. Süreklilik konusu, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları açısından farklı biçimlerle gündeme getirilmiştir. Örneğin, aile içinde meydana gelen şiddetin tespit edilmesi, şiddet yaşayan kadın ve çocukların bu ortamdan uzaklaştırılması ve sonrasında kendilerine yeni bir yaşam kurabilmeleri için gerekli olanakların sağlanması konusunda devlet kurumları verdiği destek mekanizmasında yaşanan sorunlara vurgu yapılmıştır. Diğer taraftan projeler, aidat ve bağışlar gibi süreli ve sınırlı kaynaklarla hizmet vermeye çalışan sivil toplum kuruluşları açısından maddi imkânsızlıklar hizmetin sürekliliğinin sağlanamaması boyutuyla dile getirilmiştir.

Çalışmamın ilginç sonuçlarından biri “Kadına uygulanan şiddet, sizce kadın hak ettiği için mi yapılmıştır” sorusuna katılımcılardan lisans mezunu olan 66,7% lik gruptan 33,3% ‘lik kısmı ”hak eder” cevabını vermiştir.

Çalışmamız göstermiştir ki her yaş grubundan, her meslek grubundan, her gelir düzeyinde, her öğretim kademesindeki kadınlar, kadına yönelik şiddete maruz

kalabiliyor. Kadınlara yönelik aile içi şiddet, çok yönlü etkisi olan bir sorundur. Şiddete maruz kalan kadınların beden ve ruh sağlığına olumsuz etkileri bulunmakta, bu etkiler kadınların yaşam kalitelerini düşürmekte, verimlilik kaybına neden olmaktadır. Toplumsal anlamda ise şiddetin nesilden nesile aktarılmasına sağlamakta ve bunun sosyo-kültürel dokuya işlemesine neden olarak şiddeti normalleştirilmesi sonucuna varmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin yaşanması ve önlenmesi konusundaki medyanın önemini değinildiği sorusunda yayın kuruluşlarının etkisinden söz edilmiştir. Medyadan kasıt genellikle televizyon olmuştur. Sadece gazete muhabirleri ile yapılan odak grup görüşmesinde gazete ve dergilerden söz edilmiştir. Tüm görüşmeciler, medyanın kadına yönelik şiddetin artmasındaki etkisinin yanı sıra, şiddetin azaltılması konusunda da olumlu bir rol oynayabileceği dile getirmişlerdir. Görüşmelerin birçoğunda medya, özellikle televizyon, toplumsal ve bireysel şiddeti destekleyen unsurlar ile ele alınmış, ardından kadına yönelik şiddet konusundaki görüşler aktarılmıştır. Şiddet sahnelerinin yoğun olduğu program ve dizi filmlerden örnekler verilmiş ve bu tür dizilerin şiddetin normalleşmesi ve meşrulaşmasına katkısı olduğu belirtilmiştir. Benzer biçimde kadına yönelik şiddet açısından da, kadınların daha zayıf, başarısız, yardıma muhtaç ve erkek tarafından şiddete maruz kalmaya mahkûm zavallı bir konumda gösterilmesine karşılık, erkeklerin sert, başarılı, kadınları ezen ve şiddet uygulayan konuda gösterilmesinin var olan şiddetin daha da artmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Medyanın, konuya ilgili bilgi ve bilince sahip olmayan kişiler tarafından sunulan, bilgilendirici olmaktan uzak bu programlar ile sadece reyting artırmayı hedeflemesi ve şiddet yaşayan kadınların yaşadıklarını anlatmalarına uygun bir ortam yaratması kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesine, kanıksanmasına katkıda bulunması açısından eleştirilmiştir.

Aile içi şiddeti önlemek için; öncelikle bu durumun farkında olunması ve varlığının kabul edilmesi gerekir. Aile içi şiddetin çözümü bu gerçeğin göz ardı edilmemesi ile mümkündür. Yapılacak ilk iş, aile içi şiddette gizliliğin, utangaçlığın aşılması, görmezlikten gelinen bir durum olmaktan çıkarılmasıdır.

Aile içi şiddet karmaşık bir sorundur. Bu nedenle çözümün de çok boyutlu olarak ele alınması gerekmektedir.

Ailenin toplumsal kurumlarla ilişki içinde olması, aile içi şiddet sorununun çözümünde de diğer toplumsal kurumlara sorumluluk yüklemektedir. Başta; eğitim, hukuk, sağlık, güvenlik gibi kurumlara, aile içi şiddette güçsüz ve mağdur olan tarafın korunması, şiddet uygulayanın cezalandırılması, şiddet sonucu ortaya çıkan sağlık sorunlarının tedavisi gibi önemli görevler düşmektedir.

şiddet, insan hakları ile uzlaşmayan bir kavramdır. Bu bağlamda insan haklarını konu alan evrensel bildirgeler ve uluslararası sözleşmeler şiddeti kesinlikle reddetmektedir.

Sonuç olarak; uzun vadede değişmesi gereken etkenler değişmediği sürece kadına yönelik şiddetle mücadele sadece istatistikî bilgilerin açıklanması ve birkaç koruyucu önlemin alınmasından öteye gitmeyecektir.

KAYNAKÇA

Aker, Tamer; Ayata, Bilgin; Özeren, Melih; Buran, Behice; Bay, Ayşenur, “Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları”, **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, Sayı 3, 2002 s. 97–103.

Altun, M. **Denizli İli Kırsalında Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Evli Kadınların Fiziksel Şiddet Görme Durumları Ve Kadınların Şiddete İlişkin Tutumları. Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2006

Akyüz, Mesut, **Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Sosyo- Kültürel Özelliklerinin İncelenmesi: Diyarbakır İli Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011

Akyüz, Mesut, **Bir Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Evli Kadın Hastalarda Aile İçi Şiddet, Evlilik Sorunları, Başvuru Yakınması Ve Psikiyatrik Tanı**, Yeni Symposium 2002: 40, 41–48.

Arat, Yeşim; Altınay, Ayşegül, **Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet**, Metis Yayınları, İstanbul, 2007.

Atila; Demir, Sevim; Nam, Dilek, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede Erkeğin Rolü, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, 2014, s. 211-227.

Aydın, Mustafa, **Kurumlar Sosyolojisi**, Vadi Yayınları, Ankara, 2000.

Balcıoğlu, İbrahim, **Şiddet ve Toplum**, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2001.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, **Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları**, Aralık 1993-Aralık 1994, İkinci Baskı, Ankara.

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor**, Ankara, 2009.

Beliner, Aylın, **Konak Sağlık Grup Başkanlığı’na Bağlı Kurumlarda Çalışan Personelin Aile İçi Şiddetle Karşılaşmasının Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül

Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, (Prof. Dr. Alp Ergör), 2006.

Birgül Kâhya, Alev, **Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun Aile İçi İlişkiler Üzerinde Etkileri**, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.

Bu Avrupa Raporuna İnanamayacaksınız, Hürriyet 9 Ekim 2004, s. 5.

Çetiner, Gökçen, **Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar Ve İntihar Olasılığı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2006.

Doğan, İsmail, **Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2007.

Ellsberg, Mary; Lori, Heise, **Researching Violence Against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists**, Washington DC, United States: World Health Organization, 2005.

Eryılmaz, MB; Güleç, HB; Büker, H, **Tehdit Altındaki Kişilerin Korunması**, Yetenek Ajans, 2012.

Faramarzi, M; Esmailsadeh, S; Mosavi, S, **Prevalence and Determinants of Intimate Partner Violence in Babol City**, Islamic Republic of Iran. East Mediterranean Health Journal 2005;11(5/6):870-879.

Fantuzzo, JM; Mohr, WK, **Prevalence and Effects of Child Exposure to Domestic Violence**. The Future of Children 1999; 9: 21-32.

Gelles, Richard, **Family Violence, The Handbook of Crime and Punishment**, Michael Tonry (Ed.), New York, Oxford University Press, 1998.

Gençtan, E, **İnsan Olmak**, Adam Yayınları, İstanbul, 1984.

Güleç, HB, **Tehdit Altındaki Kişilerin Korunması**, Yetenek Ajans, 2012.

Giddens, Anthony, **Sosyoloji**, Ayraç Yayınları, İstanbul, 2000.

Günay, Cahide, **Mor Bakışlar-Kadının Sirtından Sopa Eksik Olmuyor**, Truva Yayınları, İstanbul, 2004.

Hancı, İ Hamit, **Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Toplumsal Bir Yara: “İç Göçler ve Çarpık Kentleşme**, 1999.

İçli, Tülin, **Kriminoloji (7’nci Baskı)**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.

İldeş, Nihal, **Şiddet Ve İntihar Haberleri (Sempozyum)**, RTÜK Yayınları, Ankara, 2002.

İlkkaracan, Pınar; Gülçür, Leyla; Arın, Canan, **Sıcak Yuva Masalı Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz**, Metis yayınları, İstanbul, 1992.

İzmirli Olgun, Gülşen, **Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınlarmın Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı Ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler: Isparta İli Örneği**, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Isparta, 2013.

Jewkes, R. **Intimate Partner Violence: Causes and Prevention**, The Lancet 2002; 359: 1423-1429.

Kandiyoti, Deniz, **Cariyeler, Yurttaşlar, Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler**, Metis Yayınları, İstanbul, 1997.

Karabağ, Berfin, **Kadının Macerası**, Peri Yayınları, İstanbul, 2005.

Kaplan, Dilek ve Başak, Tahran (Çeviren) “Birleşmiş Milletler Sosyal Ve Ekonomik Konseyin Aile İçi Şiddet Raporu Ve Görüşler” , **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı: 2, Ankara, 1998 s. 125.

Kıray, B. Mübeccel, **Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1984.

Kızmaz, Zahir. “**Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım**”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Elazığ, 16, 2, 2006, 247-267

KSGM, **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Ankara, 2009.

KSGM, **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Hizmetleri**, 2008.

Kocabaşoğlu, Neşe, **Sosyo-Kültürel Açından Şiddet**, İbrahim BALCIOĞLU (Ed.), **Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet**, İstanbul, 2000, s.27-31.

Kocacık, Faruk, **Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet Türkiye'den Örnekler**, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 2014.

Korkut-Owen F; Owen Dw, T.C. **Başbakanlık KSGM. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele**. Ekim, 2008, s.15-18.

Korkut, F; Özberk, E; Üner, S, **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Temel Eğitimi. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi**, Ankara, 2008.

Köknel, Özcan, **Bireysel ve Toplumsal Şiddet (2'nci Baskı)**, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 2000.

Memiş, Mehtap, **Çalışan Kadına Yönelik İçi Şiddet**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2010.

Mor Çatı, **Soru Ve Yanıtlarla Erkek Şiddetine Karşı Kadın Dayanışması**, Mor Çatı Yayınları, İstanbul, 2008.

Nurin, Nihat, **Aile ve Kültür**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1994.

Ozankaya, Özer, **Toplumbilim**, Cem Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.

Özbay, Ferhunde, **Kırsal Kesimde Toplumsal ve Ekonomik Yapı Değişimlerinin Aile İşlevlerine Yansıması**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, İstanbul, 1984.

Özbudun, Sibel; Demirer Temel; Sarı Cahide, **Küreselleşme-Kadın Ve Yeni Ataerkil**, Ütopya Yayınları, Ankara, 2007.

Özkalp, Enver, **Sosyolojiye Giriş**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2005.

Öztürk, Emine, **Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri**, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Paho, **Violence Against Women: The Health Sector Responds (Occ. Pub. No: 12)**, Washington D.C. Pan American Health Organization, 2003.

Pekin Siyasi Deklarasyonu Sonuç Belgesi ve Eylem Platformu, KSGM, 2. Baskı. Ankara, 2003.

Rubenser, Lorie, **Worldwide Sociolegal Precedents Supporting Domestic Violence from Ancient to Modern Times**, Nicky Ali Jackson (Ed.), Encyclopedia Of Domestic Violence, New York, Routledge Taylor and Francis Group, 2007.

Sayın, Önal, **Ailenin Tolumdaki Yeri**, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1990.

Sayın, Önal, **Sosyolojiye Giriş**, Üniversite Kitapları, İzmir, 1994.

Seyyar, ALİ, **İnsan Ve Toplum Bilimleri Terimleri Ansiklopedik Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Değişim Yayınları, Sakarya, 2007.

Smartt, Ursula; KURY, Helmut, **Domestic Violence: Comparative Analysis of German and U.K. Research Findings**, Social Science Quaterly, 2007.

Smith, Felicity A; Laird, Tannis M, **Aggressive Acts and Assaults in Intimate Relationships: Towards an Understanding of Literature**, Behavioral Sciences and The Law, 1999.

Şavran Gönç, Temmuz v. d. (2014) **Sosyolojiye Giriş**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2014.

Şener, Bozkurt, **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Ve Değerlendirilmesi**, Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Ankara, (Doç. Dr. Gülriz Uygur), 2011.

Şenol, Dolunay; Yıldız, Sıtkı; Kıymaz, Talat; Kala, Hasan, **Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu**, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara, 2012.

Şimşek'e Bakılırsa İşsizlik Kadınlar Yüzünden Artıyor, Hürriyet Gazetesi, 20 Mart 2009, s. 2

Timur, Serim, **Türkiye'de Aile Yapısı**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1972.

Topuz, Hüseyin, **Cumhuriyet Dönemi Ekonomisinde Tarımsal Yapının İncelenmesi 1923–1950**, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Isparta, 2007.

Vahip I, Doğanavşargil Ö, “Aile İçi Fiziksel şiddet ve Kadın Hastalarımız”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, 17(2):107-114, 2006.

Yanıkerdem, E; Karadaş, G; Adigüzel, B; Sevil, U, **Domestic Violence During Pregnancy in Turkey and Responsibility of Prenatal Healthcare Providers. American Journal of Perinatoloji**, 2006.

Yıck, Alice, **Asian Americans and Domestic Violence: Cultural Dimensions**, Nicky Ali Jackson (Ed.), Encyclopedia Of Domestic Violence, Routledge Taylor and Francis Group, New York, 2007.

Yirmibeşoğlu, Vildan, **Toprağa Düşen Sevdalar**, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 2007.

Zorlu, Abdulkadir, **Modern Tüketim Tarihinden Tüketim Araştırmalarına Tüketim Sosyolojisi**, Glocal Yayınları, Ankara, 2006.

WHO, **Violence Against Women Information Pack**, 2002, [http://www.who.int/violence injury/prevention/vaw/infopack.html](http://www.who.int/violence_injury/prevention/vaw/infopack.html).

WHO, **Multicountry Study on Women’s Health and Domestic Violence Against Women İntial Reports on Prevelance, Health Outcomes and Women’s Responses**, Geneva, WHO, 2005.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, **25874 sayılı Resmî Gazete**, 13 Temmuz 2005.

EKLER

BU ANKET TOPLUMUMUZDAKİ KADININ AİLE İÇİ ŞİDDETE BAKIŞ AÇISINI ÖLÇMEK İÇİN KULLANILACAKTIR

ANKET SORULARI

I. Kaç yaşındasınız?

- 1)18-24 yaş (....) 2) 25-31 yaş (.....) 3)32-38 yaş(...) 4) 39-45 yaş (....)
5)46-52 yaş (...) 6) 53-59 yaş(....) 7) 60-66yaş (....) 8) 67 yaş ve üstü (.....)

II. Eğitim durumunuz nedir?

- 1)Lisansüstü(Doktora- yüksek lisans vs.) (....)
2)Lisans (....)
3)Lise(....)
4)İlköğretim(ortaokul veya dengi meslek okulu) (....)
5)İlkokul (....)
6)Okur- yazar; fakat ilkokul mezunu değil (....)
7)Okur- yazar değil(....)

III. Mesleğiniz nedir?

- 1)Memur (....) 2)Sağlıkçı (....) 3)Hukukçu (....) 4)Mühendis (....)
5)Öğretmen(....) 6)Akademisyen (....) 7)Esnaf(....) 8)Ev hanımı (....)
9)Öğrenci(....) 10)Diğer(.....)

IV. Medeni durumunuz?

- 1)Evli(....)
2)Bekar(....)
3) Boşanmış(....)

V. Bir kadının şiddet görmesinde kadının eğitim durumu önemli midir?

- 1)Önemlidir(....)

2)Önemli değildir(....)

VI. Eğitimin aile içinde şiddeti azaltma noktasında önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

1)Evet, önemli olduğunu düşünüyorum(....)

2)Hayır, önemli olmadığını düşünüyorum(....)

VII. Size göre toplumumuzda kadın değerli midir?

1)Değerlidir(....) 2)Değerli değildir(....)

VIII. Şiddet uygulayan bir erkek sizce çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilir mi?

1)Kurabilir(....) 2)Kuramaz(....)

IX. Şiddet gören bir kadın beşeri ilişkilerinde başarılı mıdır?

1)Başarılıdır(....) 2)Başarılı değildir(....)

X. Şiddete maruz kalan kadın sizce sağlıklı düşünebilir mi?

1)Evet(....) 2)Hayır(....)

XI. Basın yayın sivil toplum örgütlerinin toplumda şiddetin azalmasında önemi var mıdır?

1)Vardır(....) 2)Yoktur(....)

XII. Şiddet gören bir kadın toplum içinde kendini değerli hisseder mi?

1)Değerli hisseder(....) 2)Değerli hissetmez(....)

XIII. Kadına uygulanan şiddet sizce kadın hak ettiği için mi yapılmıştır?

1)Evet(....) 2)Hayır(....)

XIV. Size göre şiddet uygulayan bir erkeğin psikolojik sorunları var mıdır?

1)Vardır(....) 2)Yoktur(....)

XV. Erkeğin şiddet uygulamasının altında yatan sebepler nelerdir?

1)Ekonomik sorunlar(....)

2)Psikolojik sorunlarının olması(....)

3)Akıl sağlığının yerinde olmaması(....)

4)Cinsel sorunlar(....)

5)Geçmişinde şiddete maruz kalması(....)

6)Yakınlarının baskısına maruz kalması(....)

XVI. Kadın şiddet gördüğünü çevresinden neden gizler?

a)Horlanmaktan korktuğu için(....)

b)Yalnız kalmaktan korktuğu için(....)

c)Kişinin kendine güveninin olmadığı için(....)

d)Yakın çevresinin duymasını istemediği için(....)

e)Şiddet olgusunu kabullendiği için(....)

f)Eşi tehdit ettiği için(....)

XVII. Sizce şiddet gören kadın ne yapmalı?

a)Durumu kabullenmeli(....)

b)Kolluk kuvvetlerine başvurmalı(....)

c)Boşanmalı(....)

d)Eşiyle uzlaşma yoluna gitmeli(....)

e)Yakın çevresinden yardım istemeli(....)

XVIII. Size göre alkol ya da madde kullanmak şiddet sebebi midir?

a)Evet (....) b)Hayır(....)

XIX. Evlilik içinde cinsel problemlerin olması şiddete sebebiyet verir mi?

a)Evet(....) b)Hayır(....)

XX. Erkeğin arkadaş çevresinin şiddet uygulamasında önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

a)Evet, düşünüyorum(....) b)Hayır, düşünmüyorum(....)

XXI. Erkeğin şiddet uygularken kullandığı araç- gereç geçmişindeki görmüş olduğu şiddetin derecesini gösterir mi?

a)Evet, gösterir(....)

b)Hayır, göstermez (....)

Anket sorularınız bitti sabrınız ve ilginiz için teşekkür ederim.